

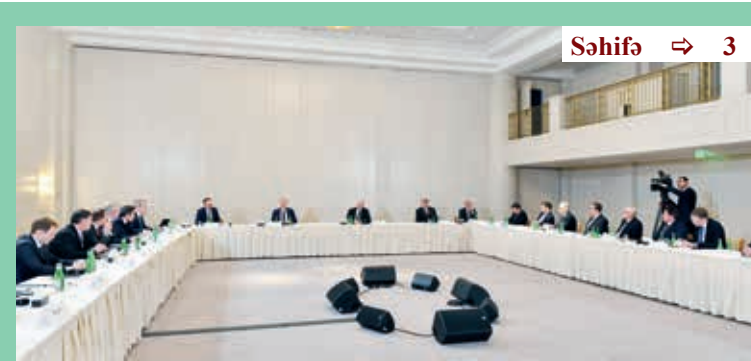
Prezident İlham Əliyev:

Biz Avropa məkanına təbii qazı iki ildən bir qədər çox zaman kəsiyində ixrac edirik və bu rəqəmlər ildən-ilə artır. Keçən il Avropa İttifaqı ilə imzalanmış Anlaşma Memorandumuna əsasən, 2027-ci ilə qədər 20 milyard kubmetr təbii qaz Avropa məkanına çatdırmağı planlaşdırırıq.

Həsən Həsənov: "Fransua Mitteran Heydər Əliyevin beynəlxalq aləmdəki nüfuzunu yüksək dəyərləndirirdi"

Səhifə → 9

Səhifə → 3

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
Almaniyanın aparıcı şirkətlərinin
rəhbərləri ilə görüşü

№ 57 (30173) 15 mart 2023-cü il, çərşənbə

Xalq qəzeti

Xalqın qəzeti!

Gündəlik ictimai-siyasi nəşr

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

vəb-sayt: www.xalqqazeti.az

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyaya işgüzar səfəri

Berlində Azərbaycan və Almaniya
prezidentlərinin təkbətək görüşü

Martın 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Berlində Almaniya Federativ
Respublikasının Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer ilə təkbətək görüşü olub.

Almaniya Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi qarşıladı.
Dövlət başçıları birgə foto çəkdirdilər.

Prezident İlham Əliyev Fəxri qonaqlar kitabına ürək sözlərini yazdı.

AZƏRTAC

XXVI Avrasiya İqtisadi Zirvə Toplantısının iştirakçılara

Hörmətli sammit iştirakçıları!

Sizi "Mərmərə Qrupu" Strateji və Sosial Araşdırmalar Vəqfinin təşkilatçılığı ilə gerçəkləşirilən XXVI Avrasiya İqtisadi Zirvə Toplantısı münasibətilə səmimi-qəlbədən salamlayıram.

Bu ilki toplantı qardaş Türkiyə üçün ağırlı bir dövrə təsadüf edir. Zəlzələ qurbanlarının xatirəsini böyük kədər hissi ilə anır, Azərbaycan xalqının və dövlətinin hər zaman olduğu kimi bu ağır günlərdə də qardaş Türkiyənin yanında, bir ürək, bir yumruq kimi birləşdiyini bildirirəm. İlk gündən bütün səviyyələrdə Türkiyə ətrafında səfərbər olan, yüksək həmrəylik nümayiş etdirən Azərbaycan fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması prosesinə bundan sonra da dəstəyini göstərəcəkdir. Güclü və qüdrətli Türkiyənin bu çətinliklərin də öhdəsindən mətinliklə gələcəyinə əminəm.

İnsan iradəsindən kənar baş verən təbii fəlakətlər fərdlərin, xalqların, dövlətlərin bir-birinin dəstəyinə, həmrəyliyinə nə qədər ehtiyacı olduğunu bir daha nümayiş etdirir. Bu baxımdan, "Güvənsizliyi bitir, işbirliyinə başla!" devizi altında keçirilən bu ilki Avrasiya İqtisadi Zirvə Toplantısının mühüm rəmzi mənası vardır.

Təəssüflər olsun ki, bu gün dünyada dövlətlərarası münasibətləri tənzimləməli olan mexanizmlər zəifləmiş, beynəlxalq hüququn aliliyinə inam azalmışdır. Müharibələr, geosiyasi münaqişələr, bütün bunlarla eyni zamanda baş verən enerji böhranı beynəlxalq münasibətlər sisteminin tənəzzülünün nəticələridir. Bu yeni global konfigurasiya daxilində mümkün nizamın qorunmasında, qarşılıqlı əməkdaşlığın və dayanıqlı inkişaf mühitinin təmin olunmasında Türkiyə kimi nüfuzlu və öz mövqeyində qətiyyətli dövlətin rolu müstəsna əhəmiyyət daşıyır.

Bu gün Azərbaycan və Türkiyə iki qardaş ölkə və strateji müttəfiqlər kimi

regionda yeni tarixi reallıqlar yaradır, birgə qərarlar, müştərk global layihələr vasitəsilə Avrasiya məkanında sülhə, təhlükəsizliyə, əməkdaşlığa davamlı töhfələr verir. Azərbaycan-Türkiyə birliyinin gücü bölgədə ədalətli sülhün qarantıdır. Ölkələrimiz eyni zamanda Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında strateji rol oynayan etibarlı tərəfdaşlardır.

2023-cü il Azərbaycan-Türkiyə sarsılmaz birliyinin tarixində Türkiyə Respublikasının yaradılmasının və Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü ilə əlamətdardır. Cümhuriyyətin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri isə bizim kədərimizdir" və Heydər Əliyevin "Bir millət iki dövlət" fəlsəfələri əsasında qurulmuş dövlətlərarası münasibətlərimiz bu gün bütün dünya üçün nümunədir.

Əminəm ki, qardaş xalqlarımızın iradəsi ilə ən yüksək zirvədə qərarlaşmış Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri yeni nailiyyətlərlə daha da möhkəmlənəcək, birgə fəaliyyətimiz beynəlxalq əhəmiyyətli təşəbbüsləri reallığa çevirərək Avrasiyada siyasi və iqtisadi əhəmiyyətli integrasiya prosesinə töhfə verəcəkdir.

İnanıram ki, bu mötəbər tədbir çərçivəsində aparacağınız müzakirələr böyük bir coğrafiyanı əhatə edən ölkələr arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin dərinləşməsi, bəşəriyyətin rifahı naminə yeni əməkdaşlıq imkanlarının müəyyənləşdirilməsi üçün faydalı olacaqdır.

Zirvə Toplantısının işinə uğurlar arzulayıram.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 mart 2023-cü il

Azərbaycan Mətbuat Şurasının yaradılmasından 20 il ötür

Səhifə → 11

Avropa Parlamenti Hayastanı növbəti təxribata sürükləyir

Səhifə → 10

Səhifə → 10

Erməni adlandırılan
hayların əcdad... problemi

Dünya Ermənistan hakimiyyətinin özbaşinalığına səssiz qalmamalıdır

Səhifə → 8

Səhifə → 13

Çörəyin qiyməti enib

Qarabağın erməni sakinlərinin reinteqrasiyası: olum, ya ölüm

Səhifə → 8

Səhifə → 11

Paşinyanın ağ yalanlı
"qırmızı xətlər"i

Tələblər dəyişməz, canlı sədd möhkəmdir

Səhifə → 8

Səhifə → 13

Ölkəmizin yaşıl hidrogen
ixracı üçün imkanları genişdir

15 mart general Əliəğa Şıxlinskiyin
yanlış doğum tarixidir

Səhifə → 15

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Berlində Almaniya Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer ilə geniş tərkibdə görüşü

Martin 14-də təkbətək görüş başa çatandan sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Almaniya Federativ Respublikasının Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer ilə geniş tərkibdə görüşü olub.

Görüşdə çıxış edən Almaniya Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer dedi:

– Əziz həmkarım, cənab Prezident. Bakıda bizim görüşlərimizi xatırlayıram. Mən səfər edəndə başqa vəzifədə idim. İndi zaman başqadır. Ətrafımızda çətinliklər vardır. Biz vəziyyəti təhlil etdik. İndi Rusiyanın Ukraynaya təcavüzündən bir il keçir. Bunun siyasi mühit, iqtisadi vəziyyət üçün nə kimi təsiri var? Bizim Azərbaycanla Ermənistan arasındakı münaqişə barədə danışmaq şansımız oldu. Hər ikimiz bunun uğura getirib çıxaracağına həqiqətən ümid edirik. Bu, müəkkəb bir münaqişədir. Ötən müddət ərzində irəliləyişə doğru bir neçə addım atılıb. Şarl Mişellə danışıqlar prosesi aparılıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dedi:

– Sağ olun, cənab Prezident. Almaniya yenidən səfər etdiyim üçün çox şadam. Sizinlə təkbətək görüşdə müzakirə etdiyimiz kimi, biz Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin sülh yolu ilə həllinə töhfə vermək üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Hesab edirəm ki, razılaşma əldə etmək üçün yaxşı şans var, xüsusən də ötən ilin oktyabrında Soçidəki görüşdən sonra Ermənistanın və Azərbaycanın bir-birinin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tanıdığı bir zamanda. Bu sazişi gec-tez imzalamaq yaxşı fikirdir. Biz beynəlxalq hüquqa əsaslanan və bizim mövqeyimizə görə sülh sazişinin əsasını təşkil

etməli olan beş prinsip işləyib hazırlamışdır.

Almaniya Prezidenti qeyd etdi ki, dövlətimizin başçısı ilə görüşdə Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması və sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı müzakirələr aparılıb və o, sülh müqaviləsinin imzalanacağına ümidvardır.

Frank-Valter Ştaynmayer Almaniyanın Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin apardığı missiyaya dəstək verdiyini qeyd etdi, bu əsnada tezliklə Brüsseldə görüşün keçiriləcəyinə ümidvar olduğunu dedi. Almaniya Prezidenti əlavə etdi ki, Şarl Mişelin missiyasına hər iki tərəfin etimadı var. O, həmçinin Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət katibi Antoni Blinkenin də Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması prosesinə ciddi dəstək və töhfə verdiyini bildirdi.

Frank-Valter Ştaynmayer Almaniyanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəklədiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan Ermənistanla sülh müqaviləsinin imzalanma prosesini, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin missiyasını, Brüssel sülh gündəliyini dəstəkləyir. Məhz bu əsnada aparılan görüşlərdə, qəbul edilən bəyanatlarda sülh müqaviləsinin və sülh gündəliyi platformasının müəyyən olduğunu diqqətə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, beş prinsipi özündə əhatə edən sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı təşəbbüs

məhz Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş və iki ölkə arasında sülh müqaviləsi bu prinsiplər əsasında imzalanmalıdır. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycanın mövqeyi iki yanaşmadan ibarətdir. Birinci yanaşma Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması, ikinci yanaşma isə Azərbaycanın Qarabağın erməni sakinləri ilə dialoqun həyata keçirilməsidir.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan tərəfindən müəyyən olunmuş nümayəndə martın 5-də Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindən olan sakinlərlə görüşüb, Azərbaycan Prezidentinin Administrasiyası tərəfindən Qarabağın erməni ictimaiyyətinin nümayəndələri reintegrasiya məsələləri və bir sıra infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi üzrə təmasların davam etdirilməsi üçün Bakıya dəvət olunub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev

separatizmin bütün forma və təzahürlərinin qəbul edilməz olduğunu qeyd etdi, separatist meyillərə münasibətdə vahid mövqeyin nümayiş etdirilməsinin vacibliyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın Laçın yolu ilə bağlı məsələsinə toxunaraq bu yolun blokada olması barədə Ermənistanın iddialarının tamamilə əsassız olduğunu bildirdi, yol üzrə hərəkətin təmin edildiyini, dekabrın 12-dən etibarən Rusiya sülhməramlılarının və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin xətti ilə buradan 4 mindən artıq nəqliyyat vasitəsinin, 150-dən çox tibbi yardıma ehtiyacı olan şəxsin keçdiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazilərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin mövcudluğunun və Laçın yolundan hərbi məqsədlər, hərbi daşımlar üçün istifadənin Azərbaycan

tərəfini narahat etdiyini bildirdi.

Dövlətimizin başçısı üçtərəfli Bəyanata əsasən Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı Ermənistanın özünə düşən öhdəlikləri yerinə yetirmədiyini dedi və Laçın yolunun son nöqtəsində, Azərbaycan və Ermənistan sərhədində Azərbaycanın müvafiq sərhəd-keçid məntəqəsinin yaradılması ilə bağlı təklifi barədə məlumat verdi. Zəngəzur dəhlizinin fəaliyyətə başlaması ilə region üçün yeni nəqliyyat dəhlizinin formalaşmasına imkan yaracağını vurğulayan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın hazırda öz ərazisində dəmir yollarının və avtomobil yollarının qurulması üzrə işləri sürətləşdirərək davam etdirdiyini bildirdi.

Görüşdə regional və global gündəlikdə duran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

AZƏRTAC

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniya Kansleri Olaf Şolts ilə təkbətək görüşü

Martin 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Berlində Almaniya Federativ Respublikasının Kansleri Olaf Şolts ilə təkbətək görüşü olub.

Almaniya Federativ Respublikasının Kansleri Olaf Şolts Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi qarşıladı.

AZƏRTAC

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Kansler Olaf Şolts ilə geniş tərkibdə görüşü

Martin 14-də təkbətək görüş başa çatandan sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Almaniya Federativ Respublikası-

nın Kansleri Olaf Şolts ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

AZƏRTAC

Azərbaycan Prezidenti və Almaniya Kansleri birgə mətbuat konfransı keçiriblər

Kansler Olaf Şoltsun bəyanatı

Martin 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Almaniya Federativ Respublikasının Kansleri Olaf Şolts birgə mətbuat konfransı keçiriblər. Əvvəlcə Almaniya Kansleri Olaf Şolts mətbuata bəyanatla çıxış etdi.

– Hörmətli xanımlar və cənablar.

Mən bu gün Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevi Berlində ürkədən salamlayıram. Biz elə indicə ikitərəfli əməkdaşlığımızı necə dərinləşdirəcəyimiz haqqında gözəl fikir mübadiləsi apardırıq. Biz ötən il ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərimizin 30 illik yubileyini də qeyd etdik. Azərbaycan və Avropa İttifaqı Şərq Tərəfdaşlığı çərçivəsində

daha da sıx əməkdaşlıq etmək istəyirlər. Bu, necə mümkündür və əsasən də ikitərəfli iqtisadi münasibətlərimizi nəzərə alaraq, həmçinin bu sualı da biz görüş çərçivəsində müzakirə etdik.

Azərbaycan həm Almaniya, həm Avropa İttifaqı üçün əhəmiyyətli artan tərəfdaşdır. Ölkənin həm Almaniyanın, həm də Avropa İttifaqının enerji təchizatı üçün böyük potensialı mövcuddur, Azərbaycan

can öz töhfəsini verə bilər və eyni zamanda, bərpaolunan enerji də bizim əməkdaşlığımızın bir mövzudur.

Cənab Prezident Əliyev və mən Rusiyanın Ukraynaya hücumu haqqında da fikir mübadiləsi apardırıq. Həmçinin bu hücumun, bu müharibənin Azərbaycanla və Cənubi Qafqaza təsiri haqqında da fikir mübadiləsi apardırıq. Mən öz mövqeyimizi açıq şəkildə ifadə etdim. Bizim fikrimizcə, Rusiyanın təcavüz müharibəsi beynəlxalq hüquqa açıq şəkildə ziddir. Rusiyanın bu işğalçı müharibəsi yeni bir epoxanın, belə deyək ki, başlanğıcını geosiyasi nöqteyi-nəzərdə işarələyir.

Bizim üçün vacibdir ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında uzunmüddətli münaqişə artıq özünün sülh yolu ilə həllini tapsın. Açıqını deyək ki, Almaniya Ermənistan-Azərbaycan sərhədində mövcud olan qeyri-sabit duruma görə bir az narahatdır. Təbii ki, burada gərginliyin artması təhlükəsi mövcuddur və son aylar, son həftələr baş verən hadisələr bunu göz qabağına gətirdi. Bizim arzumuz budur ki, bu münaqişə qısa bir zamanda, yerindəcə uzunmüddətli və qəbul olunan həllini tapsın. Burada sülh yolu ilə həll deyəndə təbii onu nəzərdə tuturuq ki, həm Azərbaycanın, həm də Ermənistanın ərazi bütövlüyü təmin olunsun. Eyni zamanda, hər iki ölkənin əhalisinin insan hüquqları və azadlıqları qorunmalıdır, beynəlxalq hüquqa uyğun olmalıdır. Almaniya burada təbii ki, öz dəstəyini göstərməyə hazırdır. Bildiyiniz kimi, Avropa İttifaqının Ermənistanda mülki missiyası mövcuddur, Almaniya bu missiyanı dəstəkləyir və bu missiyanın rəhbəri Almaniya tərəfindən təmin edilib.

Cənab Əliyev və mən eyni fikirdəyik ki, bu münaqişə tez bir zamanda öz həllini tapmalıdır. Azərbaycan və Almaniya Avropa Şurasının üzvüdür. Biz həmin bu üzlüklə özərimizə öhdəlik götürmüşük ki, insanların hüquqları, demokratiya qorunsun, hüquqi dövlətçilik qorunsun. Biz belə düşünürük ki, demokratiyanın ayrılmaz bir hissəsi canlı mülki cəmiyyətdir. Çünki canlı mülki cəmiyyətdən hər bir cəmiyyət ancaq faydalana bilər.

Hörmətli xanımlar və cənablar, bu çətin dövrdə belə müsbət bir danışıqın aparılmasından məmnunluq duyduq. Biz cənab Prezidentlə belə qərara gəldik ki, sıx əlaqədə qalaq və əməkdaşlığımızı davam etdirək. Cənab Prezident buyurun.

Sonra Azərbaycan Prezidenti mətbuata bəyanatla çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

– Təşəkkür edirəm, hörmətli cənab Kansler.

Hörmətli xanımlar və cənablar.

İlk növbədə, cənab Kansler, dəvətə və qonaqpərvərliyə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Səfər zamanı apardığımız danışıqlar bir daha onu göstərir ki, Almaniya-Azərbaycan əlaqələri yüksək səviyyədədir. Siyasi dialoq müntəzəm olaraq aparılır və əminəm ki, mənim səfərim bizim ikitərəfli münasibətlərimizə çox böyük töhfə verəcəkdir.

Siz qeyd etdiyiniz kimi, bir çox məsələlər bu gün müzakirə olundu, o cümlədən Avropa İtti-

faqı-Azərbaycan əlaqələri. Bu istiqamətdə çox önəmli addımlar atılır. Xüsusilə keçən il Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında imzalanmış enerji təhlükəsizliyi üzrə strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma memorandumu bizim niyyətimizi göstərir. Memorandumun icrası və sürətlə icrası, vaxtında icrası bir daha göstərir ki, Azərbaycan Avropa üçün etibarlı tərəfdaşdır.

Biz Avropa məkanına qaz ixracatımızı artırırıq. 2021-ci ildə əgər Avropa 8 milyard kubmetr qaz ixrac etmişiksə, bu il bu rəqəm təqribən 12 milyard kubmetrə çatacaq.

Bu, bizim ümumi ixracatımızın yarısı deməkdir, gələcək illərdə öz ixrac coğrafiyamızı Avropada genişləndirmək istəyirik.

Dünən mənim 30-a yaxın almaniyalı iş adamı ilə görüşüm olmuşdur. İki saata yaxın davam edən bu görüşdə Azərbaycanla, Azərbaycan iqtisadiyyatına, imkanlara Almaniya biznesi tərəfindən böyük diqqətin şahidi oldum. O cümlədən, bərpaolunan enerji növlərinin birgə işlənməsi və istismarı istiqamətində çox gözəl imkanlar var, bu barədə də bu gün biz fikir mübadiləsi apardırıq. Azərbaycanın çox geniş bərpaolunan enerji potensialı var. Təkcə Xəzər dənizinin külək enerji potensialı 157 qılqavata bərabərdir və artıq bir neçə kontrakt imzalanıb. Əminəm ki, gələcəkdə Azərbaycan Avropaya təkcə təbii qaz yox, yaşıl enerjini də ixrac edən ölkəyə çevriləcəkdir.

(ardı 3-cü səhifədə)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyanın aparıcı şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüşü

(əvvəli 3-cü səhifədə)

Eyni zamanda, bərpaolunan enerji mənbələrinin böyük potensialı var. Ola bilsin, biz bu mövzunu görüşümüz zamanı daha geniş şəkildə müzakirə edə bilərik. Lakin deyə bilərəm ki, Azərbaycanda külək və günəş enerjisi mənbələrinin potensialı 200 qıqavata yaxındır. Beləliklə, hazırda biz nəinki xarici sərmayədarları cəlb etməkdə davam edirik, o cümlədən həmin enerji həcmilərini ixrac etmək məqsədilə lazımı ötürmə imkanlarını da yaradırıq. Bəlkə burada mən çıxışımı yekunlaşdırım ki, müzakirələrimiz üçün çox vaxtımız olsun. Sağ olun.

Moderator Mixael Harms: Cənab Prezident, aydın strateji istiqamətləri təsvir etdiyinizə görə çox sağ olun. Təəssürat bağışlayan rəqəmləri qeyd etdiyinizə görə minnətdaram. Bu, çox maraqlıdır və gördüm ki, bir çox iştirakçı bunları qeyd edir, çünki bizim üçün çox aydın perspektivlər açıılır. Gəlin, enerji sahəsi ilə başlayaq. Əvvəlcə mən "Siemens Energy" şirkətinin nümayəndəsi, cənab Vaysa söz verəcəyəm. Sonra "Uniper" şirkətindən cənab Peter Hohauser çıxış edəcək. "S.E.T." şirkətindən cənab Dohna, "Notus Energy" şirkətindən cənab Pallut, daha sonra cənab Kasapoğlu və doktor Falk. Masa üzərində mikrofonlar qoyulub, onlardan istifadə edin.

"Siemens Energy" şirkətinin təmsilçisi Kristian Vays: Sağ olun. Zəti-əlləri, Prezident Əliyev. Xanımlar və cənablar. Əvvəlcə, dəvətə görə çox sağ olun. Mühüm tədbirdir. Adım Kristian

Vaysdır. Mən "Siemens Energy" şirkətini təmsil edirəm. Mən enerji sahəsində kommersiya əməliyyatlarına görə Avropa və Mərkəzi Asiya regionları üzrə cavabdehəm. Bizim 90 ölkədə 19 min əməkdaşımız var. Biz, həmçinin Azərbaycanda işləyirik. Orada quraşdırılmış enerji güc avadanlıqlarına xidmət göstəririk. Məmnunluqla qeyd etdim ki, iqtisadiyyatınız güclü dərəcədə artır və Siz alman və digər xarici şirkətlərlə əməkdaşlığı təşviq edirsiniz. Konkret layihələrdən danışsaq, biz artıq uzun müddətdir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstəririk. Sumqayıtdakı 500 meqavattlıq Enerji Stansiyası layihəsində iştirakımızdan fəxrənlirik.

Yerli elektrik şəbəkəsinin və elektrik enerjisinin ötürülməsi üçün yarımstansiyaların istismarı, xüsusən də Qarabağ regionunda potensialın qiymətləndirilməsi sahəsində yerli tərəfdaşlarla birgə sayılır. Yeri gəlmişkən, bu halda Türkiyə və Avropa istiqamətində Qafqaz ölkələrindən elektrik enerjisinin ötürülməsi xətlərinin gücləndirilməsi də nəzərdə tutulur. Bununla yüksək gərginlikli xətlərin tam əlaqəsi təmin edilə bilər. Beləliklə, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanda istehsal olunmuş elektrik enerjisinin ötürülməsinə imkanlar yarada bilərik. Sonuncu, lakin mühüm məsələ ondan ibarətdir ki, biz BP kimi tərəfdaşımızla birgə Səngəçaldə elektrikləşdirmə layihəsinin icrası ilə bağlı öhdəliyi öz üzərimizə götürməyə və dəstək verməyə hazırıq. Dekarbonlaşdırma strategiyası çərçivəsində Azərbaycanın növbəti inkişafını təmin etmək məqsədilə Sizin göstərişləriniz və planınızın uyğun birbaşa və ya dolayı yolla karbohidrogenlərin havaya atılmasının qarşısını almaq üçün tam müasir konsepsiyayı tərtib etmək işinə artıq cəlb olunmuşuq. Biz düşünürük ki, məhz həmin konkret üç sahədə töhfə verə bilərik. Bir daha bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycanda işləyirik və ölkənin uğurluna inanırıq. Lakin inanıram ki, biz daha çox işlər görə bilərik. Çox sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. **"Uniper" şirkətinin təmsilçisi Peter Hohauser:** Hörmətli cənab Prezident, xanımlar və cənablar.

Mən "Uniper" şirkətinə təmsil edirəm. Bu gün Sizinlə bu fikir mübadiləsini aparmaqdan çox məmnunuq. Mən "Uniper" şirkətini Berlində təmsil edirəm, çünki mən Sizin təbii qaz üzrə etibarlı tərəfdaş olduğunuzu təsdiq edə bilərəm. Məhz bu sahəni birinci mövzu kimi qeyd etmək istədim. "Uniper" şirkəti olaraq, iki istiqamət üzrə işləyirik: istehlakçılar üçün təchizatın təhlükəsizliyi və ikincisi, enerji sisteminin dekarbonlaşdırılmasıdır. Təbii ki, biz Sizin şirkətiniz SOCAR ilə 2006-cı ildən etibarən tərəfdaşlıq qurmuşuq. 2013-cü ildə uzunmüddətli müqavilə imzalamışıq və 2019-cu ilin sonundan başlayaraq şirkətiniz bizim üçün Cənub Qaz Dəhlizində etibarlı təbii qaz təchizatçısıdır. Bu səbəbdən düşünürük ki, hazırkı şəraitə nəzərə alaraq, bizim şəxələndirmə strategiyəmiz dəyişib. Almaniyada hesab edirlər ki, Cənub Qaz Dəhlizinin daha da genişləndirilməsi baş tutsa, yaxşı olardı. Yeni, ötürmə qabiliyyəti 20 milyard kubmetrə qədər artsın, çünki "Uniper" şirkəti

olaraq biz həmin marşrutla daha çox təbii qazın təchiz olunmasında çox maraqlıyıq. Buna görə yaxşı olardı ki, hər iki hökumət həll olunmalı qalan məsələlərə diqqət yetirsin və maliyyələşmə sahəsində addımlar atılsın, icazələrin verilməsi prosedurları sürətləndirilsin. Buraya, əlbəttə ki, tənzimləyici qaydaları da əlavə edirik.

İkinci addım ondan ibarətdir ki, biz artıq enerji səmərəliliyi sahəsində SOCAR ilə birgə işlər görmüşük. Birinci layihə Sumqayıtda SOCAR-ın "Azərikimya" kompleksində həyata keçirilib. Orada biz Azərbaycanda tam inteqrasiya edilmiş ilk istilik enerji stansiyasını tikib təhvil verdik. Bu layihənin daha da genişləndirilməsi üçün əlavə imkan var, çünki "Uniper" şirkəti dekarbonlaşdırma 2035-ci ildə kömürdən tamamilə imtina edərək enerjinin istehsalına tam sadıqdır. Bu səbəbdən növbəti enerji keçidi üçün biz SOCAR ilə artıq birgə işçi qrupu yaratmışıq ki, ölkəinizdə yaşıl hidrogenin potensialını araşdıraraq. Biz Çilov adasında artıq kiçik külək enerjisi stansiyasını istismara vermişik. Gələn illərdə bərpaolunan enerji potensialının çox yüksək olduğunu görürük və bilirik. Enerjinin ənənəvi sahəsində, yeni, təbii qaz və neft sektorunda qalmamaqdan ötrü hökumətlərimizin dəstəkləməli olduğu ümumi ikitərəfli əməkdaşlıq üçün qeyd etdiklərim növbəti iş sahəsi ola bilər. Zəti-alinizin qeyd etdiyi kimi, bu, ölkəinizdə, həmçinin şəxələndirmə üçün çox vacibdir və biz bu sahəyə töhfə verməyi arzulayıırıq. Çox sağ olun.

Moderator Mixael Harms: Sağ olun. Buyurun, cənab Dohna.

"SCT Energy" şirkətinin təmsilçisi Dohna York: Hörmətli cənab Prezident, giriş sözlünüze görə təşəkkür edirəm. Çox maraqlı çıxış oldu. Biz kifayət qədər kiçik

və o qədər də tanınmayan alman şirkətiyik. Bu, bir ailəyə məxsus və Hamburqda yerləşən şirkətdir. Bununla belə, biz enerji, xüsusən də neft və qaz sənayesi sahəsində 40 ildən artıqdır ki, fəaliyyət göstəririk. Atdığımız ilk addımlardan və gördüyümüz işlərdən biri Azərbaycanla bağlı olmuşdur. Həmin vaxt şirkətə mən rəhbərlik etmirdim, hələ məktəbdə təhsil alırdım. Ailəminiz digər üzvləri 1990-cı və 2000-ci illərdə SOCAR-dan olan tərəfdaşlarla çalışırdılar. Elə həmin vaxtdan biz SOCAR ilə münasibətlərimizi qoruyub saxlamışıq. Bu, xüsusən neft və qaz sektoruna aiddir. Bununla belə, Sizin ölkəiniz ənənəvi enerji mənbələrindən yeni mənbələrə keçid etdiyi kimi, biz də ötən il və inşil keçid proseslərinə qoşulduq. Ekspert biliklərimizin daşımaları və nəqliyyat sahəsinə aid olmasına baxmayaraq, biz ticarət şirkəti kimi fəaliyyət göstəririk. Bu səbəbdən biz nəinki Almaniyada, eləcə də digər ölkələrdə, Qara və Aralıq dənizləri regionlarında fəalığı. Biz Albaniyada böyük işlər görürük və bu ölkə TAP boru kəmərinə əsas iştirakçılardan biridir. Məndən əvvəl çıxış etmiş nətiqlərdən fərqli olaraq, biz o qədər strateji və siyasi layihələrlə məşğul olmasaq da, yenə də ümidvarıq ki, Sizinlə və Azərbaycanndan, SOCAR-dan olan həmkarlarımızla müzakirə etmək istədiyimiz daşımalar sahəsində bəzi ideya və layihələrimiz maraqlı olardı. Sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. **Moderator Mixael Harms:** Sağ olun. Buyurun, Matthias Pallut.

Potsdamda yerləşən "Lotus Energy" şirkətinin təmsilçisi Matthias Pallut: Çox sağ olun. Biz bərpaolunan enerji sahəsində layihələri tərtib edən şirkətik. Bu, əsasən, külək və günəş enerjisi layihələridir. Biz fəaliyyətə 2001-ci ildə Almaniyada başladıq və sonra qısa müddət ərzində digər ölkələrə keçdik. Ölkələr sırasından təkə Avropa dövlətləri deyil, o cümlədən Latin Amerika ölkələri də var. Biz Azərbaycanda da fəaliyyətə başlamışıq. Ötən il bizim torpaq mülkiyyətçiləri, elektrik enerjisini alan tərəflər və investitorlarla çox perspektivli danışıqlarımız oldu. Hələ ki, konkret biznes təklifini tapmamışıq.

Bildirmək istəyirəm ki, ölkəinizdə nəhəng sərvətlər var. Bu, təkə neft və qaz deyil. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, buraya günəş və külək enerjisi də aiddir.

Lakin əsaslı biznes təklifinə gəldikdə, biz adətən qarşımıza bir neçə sual qoyuruq. Bilirəm ki, təbii sərvətlərə gəldikdə, enerji istehsalı kifayət qədər çoxdur. Lakin enerjinin qiyməti, investorların sərmayə qoyacağı sahələr və faizlər kimi digər məsələlərə toxunduqda suallar qalır. Hesab edirəm ki, layihə tərtibatçısı kimi, biz hər kəsin üzləşdiyi eyni problemləri gö-

rürük. Burada söhbət faiz dərəcələrinin kəskin artmasından gedir. Düşünürəm ki, bu cür məsələlər sərmayələri məhdudlaşdırır bilər. Mənim üçün bilmək maraqlıdır ki, Sizin ölkəinizdə bərpaolunan enerji layihələrinin gücləndirilməsində strategiyanız nədən ibarətdir? Çox sağ olun.

Moderator Mixael Harms: Sağ olun, cənab Pallut. Cənab Kasapoğlu, söz sizindir.

"Edison Technologies and Engineering Group"un baş icraçı direktoru Edison Kasapoğlu: Cənab Prezident, çox sağ olun. Sizin məqsədləriniz və təqdim etdiyiniz hazırkı planlarınız çox böyük

təəssürat bağışlayır. Qarşınıza qoyduğunuz planlar həqiqətən əla planlardır.

Bizim şirkət enerji bazarında 2004-cü ildən etibarən fəaliyyət göstərir. Dünyadakı digər mühəndis tərəfdaşlarımızla birgə əsasən böyük hökumət layihələrinə dəstək veririk. Bu gün mən, cənab Prezident, üç məsələni qeyd etmək istədim və ümidvaram ki, həmin məsələlərə cavabınızı eşidəcəyəm. Birinci məsələ ondan ibarətdir ki, cənab Putin Xəzər dənizinin hüquqi statusu ilə bağlı razılaşmanı təsdiqlədikdən sonra biz 2018-ci ilin avqustunda "Erikid", "Sinopec Engineering" və "Manesman" şirkətləri ilə Türkmənistandan Azərbaycan vasitəsilə Avropaya çəkiləcək qaz boru kəməri üzərində işləməyə başladıq. İşlər müəyyən dərəcədə qədər icra olundu. Lakin əfsuslanırsun ki, biz növbəti mərhələyə çıxıb bilmədik. Burada, cənab Prezident, mən Sizin "Transxəzər" boru kəməri barədə soruşmaq istərdim. Bu layihə yenidən bərpa oluna bilərmi? Həmin vaxt, yeni, 2018-ci ilin avqust ayında, qeyd etdiyim kimi, mətbuatda hətta konsorsiumla birgə məlumat verilməmişdi ki, biz həmin layihədə əməkdaşlıq üçün tam şəbəkə yaratmışıq. Bu layihənin maliyyələşdirilməsini dəstəkləmək üçün idarə heyətinə hətta çox böyük maliyyə təsəti də qoşulmuşdu. Bu, birinci məsələdir.

İkinci məsələ bizim DESFA və "Snam" ilə olan öhdəliklərimizə aiddir. Bu, Türkiyə ilə Yunanıstan arasında yerləşən qovşaqla təbii qazın qəbul edilməsi əməliyyatı ilə bağlıdır. Avropa istiqamətində bir neçə milyard kubmetr qazın qəbul edilməsi nəzərdə tutulur. Aydındır ki, "Snam" Avropa ölkələrinə gedən boru kəmərlərinə malikdir. Mən bilmək istərdim ki, Azərbaycan bu həcmilərin alınmasında bizə dəstək verə bilərmi? Biz artıq BOTAŞ ilə müzakirələr aparmışıq və onlar bu həcmilər üzrə bizə dəstək verəcəkləri bildiriblər.

Diqqətinizə çatdırmaq istədiyim üçün üçüncü məsələ isə ümumi xarakterli məsələdir. İki həftə əvvəl Özbəkistandan nümayəndə heyətini qəbul etdik. Onların, həmçinin günəş panelləri, iri həcmə enerji istehsalı, günəş enerjisi ilə bağlı böyük planları var. Cənab Prezident, Siz də bunu əvvəldə qeyd etdiniz. Mühəndis şirkəti kimi biz günəş panellərinin istehsalı ilə bağlı işlərə hələ 2014-cü ildə başlamışıq və günəş enerjisi bazarında fəaliyyət göstəririk. Hazırkı vəziyyəti götürsək görürük ki, indi günəş panellərinin 95 faizli çin təchizatından asılıdır. Həmin mono və ya polikristalla əsaslanan panellərin istehsalı, əslində, 85 faiz enerji tələb edir. Bu isə günəş panellərinin istehsal xərclərini açıq-aydın göstərir. Əsas xərclər məhz istehsal prosesində kremniyın istifadəsi ilə bağlıdır. Biz bunu "kvarts kremniy" adlandırırıq. Biz ondan ərinti alaraq günəş panellərinin daxili hissələrini hazırlayıırıq. Sonra isə həmin panellər günəş enerjisini verir. Bu, istehsalın son mərhələsidir.

Moderator Mixael Harms: Xahiş edirəm, vaxta qənaət edək.

Edison Kasapoğlu: Bitirirəm. Bu, sonuncu sualdır. Sualım Sizədir, cənab Prezident. Bizdə texnologiya var, konsorsium

qurmuşuq. Ölkəiniz üçün maraqlı layihə ola bilər ki, biz günəş paneli çərçivəsini istehsal edən xətti işə salaıq. Bu, enerjiyə çox qənaət edən xətt olacaq. Belə olan halda, günəş panellərini bütün dünyaya sata bilərsiniz. Bu, üçüncü sualım idi. Çox sağ olun, cənab Prezident.

Moderator Mixael Harms: Sağ olun. Çox konkret suallardır. Enerji sahəsində sonuncu, lakin vacib sual. Buyurun, doktor Tomas Falk.

"Falk and Zeitung" şirkətinin təsisçisi və baş icraçı direktoru Tomas Falk: Hörmətli Prezident Əliyev, bizim şirkət müstəqil konsaltinq şirkətidir. Mən və heyətim siyasi və iqtisadi məsələlərlə, eləcə də biznesin inkişafı ilə bağlı böyük beynəlxalq korporasiyalara məsləhətçi xidmətləri göstəririk. Biz Şərqi Avropa, Xəzər regionu və Mərkəzi Asiyaya xüsusi diqqət yetiririk. Bu gün iki müştərinin adından bu tədbirdə iştirak etmək üçün yaratdığınız şəraitə görə minnətdaram. Onlardan biri "Nikisa" Yaponiya şirkətidir.

O, nasoslar və maye qaz, eləcə də təbii qazın separatorları, hidrogen və digər sənaye qazları, karbon qazının yığılması və saxlanılması sahələrində aparıcı avadanlıq istehsalçılarından biridir. Qrupumuz Azərbaycanda artıq fəaliyyət göstərir və məsələ, maye oksigenin, azotun istehsalı üçün ölkənizə avadanlıq təchiz edib. Biz alman podratçısı vasitəsilə yerli şirkətlə işbirliyi qurmuşuq. Gələcəkdə "Nikisa" şirkəti öz fəaliyyətini genişləndirmək istəyir və hava separatorları, CO2-nin yığılması və saxlanılması, maye qaz sahələrində, Bakı qemiyayırma zavodunda, Sumqayıt Texnologiyalar Parkında işləməyi arzulayır.

Çənlər və nasoslara gəldikdə, "Azer-Gold" şirkəti ilə əməkdaşlıq qurmaq istəyirik. Əlavə olaraq biz doldurma stansiyaları, maye qaz, xüsusi nasoslar və hidrogen sahələrində aparıcı texnologiyaları təqdim edə bilərik və mümkün əməkdaşlıq SOCAR ilə müzakirə etməyə hazırıq.

"Nikisa" şirkəti ilə yanaşı, biz "Sana Clinic" şirkəti ilə də birgə işləyirik. Bu, Almaniyada iri özəl klinikalar şəbəkəsidir. 60 müasir klinikaya əlavə olaraq "Sana Clinic" bütün Avropada tibbi avadanlığın istehsalı şəbəkəsinə malikdir. Hazırda "Sana Clinic" Mərkəzi Asiyada ambulator tibbi xidmətlər göstərir. Bundan sonra istərdik ki, Azərbaycan kimi ölkələrin də tibbi xidmətlər bazarına daxil olaq.

Cənab Prezident, diqqətinizə görə çox sağ olun. Ümidvaram ki, qeyd edilən sahəyə sektoruna aid layihələr üzrə müştərilərinin fəaliyyəti üçün dəstək alacağam. Biz müvafiq vaxtda həmin məqsədlə görüşlər keçirmək üçün Azərbaycana səfər etməkdən məmnun olardıq.

Moderator Mixael Harms: Çox sağ olun, Tomas. Buyurun, cənab Prezident, şərh verərdiniz.

Prezident İlham Əliyev: Çox sağ olun. Praktiki əhəmiyyət daşıyan bir çox məsələlər qeyd edildi, o cümlədən, bəzi gələcək planlarımızla bağlı suallar verildi. Mən xronoloji ardıcılıqla başlayacağam. "Siemens"ə gəldikdə, bəli, mən "Sumqayıt" Elektrik Stansiyasının açılışında iştirak etdim. Məncə, o, 2009-cu ildə idi. 525 meqavat gücündə stansiya Azərbaycanca müasir texnologiya əsasında tikilmiş ilk elektrik enerjisi stansiyası idi. Həmin vaxtdan etibarən elektrik enerjisi stansiyası tam gücü ilə işləyir. Həmin layihəni başladığımız zaman düşündük ki, 525 meqavat həddindən artıq çoxdur. Lakin indi anlayırıq ki, bu, vaxtında icra edilmiş layihə oldu, çünki Azərbaycanın tələbatı artıb və bu, sənaye və əhali artımı ilə bağlıdır. Əfsuslar olsun ki, bəzi iqlim dəyişiklikləri səbəbindən Xəzər dənizinin səviyyəsi aşağı düşüb, su dayazlaşıb. Biz dəinizdə estakada tikməli idik ki, daha çox suyu toplayıb götürə bilək. Bununla belə, elektrik stansiyası tam gücü ilə işləyir və biz bundan tamamilə məmnunuq.

Hazırda icra olunan və ya icrasını planladığımız layihələrə gəldikdə, xüsusən də siz Yaşmada elektrik stansiyasını qeyd etdiniz. Bilirəm ki, Yaşma layihəsində tender proseduru gedir və əminəm ki, sizin təchizatından iri yaxşılar olacaq. Tender proseduru açıq və şəffafdır. Məlumat almışam ki, burada maraqlı olan bir sıra şirkətlər iştirak edir və mən sizə, sadəcə, uğurlar arzu edə bilərəm.

Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, biz bu yaxınlarda Mingəçevirdə 1280 meqavat gücündə yeni elektrik stansiyasının təməlləşmə mərasimini keçirdik. Bərpaolunan enerji planlarımızı baxmayaraq, biz hələ də anlayırıq ki, sənaye və əhali artımı səbəbindən daha çox elektrik enerjisi istehsal etməli olacağıq. Bizim bərpa edilişi 10 min kvadratkilometrlilik torpaqlarımız var. Buna görə bizə əlavə təchizat lazım olacaq.

Naxçıvan Elektrik Stansiyasına gəldikdə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda yanaşı, Naxçıvanı da yaşıl enerji zonasına çevirmək planlarımız var. Naxçıvanda su elektrik stansiyasının tikintisi üçün böyük potensial mövcuddur. Həmçinin bu yaxınlarda orada ekspertiza aparılıb və ola bilsin, yaxın vaxtlarda 500 meqavattlıq günəş elektrik enerjisi stansiyasının tikintisi ilə bağlı bəzi addımlarımız olsun. Eyni zamanda, Naxçıvanda ənənəvi elektrik stansiyaları da çox münasibdir. Çünki Naxçıvanın böyük ixrac potensialı mövcuddur, onun Türkiyə və İranla sərhədi var. Hər iki ölkədə elektrik enerjisinə artan tələbat var.

Elektrik şəbəkəsi ilə bağlı apardığınız fəaliyyəti tam dəstəkləyirəm. Bu, bizə həqiqətən lazım olan sahədir, çünki bərpaolunan enerjinin böyük həcmi mövcud şəbəkəyə inteqrasiya edilməlidir. Belə olmasa, biz həmin enerjini, necə deyirlər, toplaya bilmərik. Buna görə enerji şirkətlərimizin qarşısında duran əsas hədəflərdən biri məhz bundan ibarətdir. Ümidvaram ki, bu layihə uğurla icra olunacaq.

Siz, həmçinin elektrik enerjisinin ötürülməsini qeyd etdiniz. Bu, ən vacib məsələlərdən biridir, çünki bu gün bizim ixrac imkanlarımız ötürülmə gücləri ilə məhdudlaşır. Xatırlıdır ki, Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə maksimum 1000, yaxud 1500 meqavat ötürmə qabiliyyəti var. Hər iki ölkədə - Gürcüstan və Türkiyədə bu həcmərlə tamamilə son həddədir. Buna görə ötürmə qabiliyyətinin artırılması üçün həmin iki ölkəyə əlavə sərmayələr yatırılmalıdır. Xüsusən də nəzərə alsaq ki, ötən ilin dekabrında Buxarestdə Azərbaycandan Avropaya yaxıl enerjinin ötürülməsi üçün Qara dənizin dibi ilə kabelin çəkilməsi məqsədilə Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında saziş imzalandı. Cari ilin fevralında bu layihənin idarəetmə komitəsinin ilk iclası həmin ölkələrin nazirlərini və Avropa Komissiyasının enerji üzrə komissarının iştirakı ilə Bakıda keçirildi. Birinci görüşdə biz onun vahid layihə olacağı üzərində razılığa gəldik. O, Cənub Qaz Dəhlizindən fərqlənəcək, çünki orada Cənub Qafqaz Boru Kəməri, TANAP və TAP var. Bu, Xəzər dənizində külək enerjisi stansiyalarından başlayan və Avropa istehlakçılarına xidmət edən vahid layihə olacaqdır. Qara dənizin dibi ilə ötürmənin birinci mərhələsində 4 qıqavattlıq güc nəzərdə tutulur. Lakin bunun üçün biz ötürmə xətlərini genişləndirməliyik. Yoxsa, bu, tamamilə mənasız olardı. Bundan əlavə, bir azdan sonra mən sizə artıq imzaladığımız planlarımız, müqavilələrimiz və anlaşma memorandumları barədə məlumat verəcəyəm. Hesab edirik ki, 4 qıqavat yalnız başlanğıcdır. Avropadakı tələbatı, o cümlədən Almaniyadakı tələbatı bilirik. Düşünürəm ki, rəqəmlər onlarla qıqavat təşkil edir və tələbat yalnız artacaq. Buna görə, bizdə bu imkan var və biz sadəcə bütün sxemləri yığmalıyıq.

BP ilə birgə icra etdiyiniz Səngəçal Terminalına elektrik enerjisinin verilməsinə gəldikdə, sizə deyə bilərəm ki, bu layihənin özü də bərpa olunan enerji siyasətimizdən qaynaqlanır. Biz BP ilə razılaşdıq ki, o, Qarabağın azad olunmuş şəhərlərindən birində - Cəbrayıl şəhərində 240 meqavat gücündə günəş enerji stansiyasının tikintisində birbaşa xarici sərmayədar olacaq. İstehsal olunmuş həmin enerji bizim enerji sistemimizə daxil ediləcək. Eyni zamanda, biz Səngəçal terminalını elektrik enerjisi ilə təmin etmiş olacağıq və onlar qazdan istifadəni dayandıracaq. Həmin qaz boru kəmərinə daxil ediləcək və Avropaya yönəldiləcək. Bir sözlə, burada üçtərəfli uduşlu vəziyyətdir. Biz 240 meqavattlıq günəş enerji stansiyasını alırıq, BP-nin Səngəçal terminalı karbonsuz və daha səmərəli qaydada fəaliyyət göstərməyə başlayır və onların istifadə etdiyi qaz Avropaya ixrac olunur. Biz bu layihəni enerji səmərəliliyi baxımından, çox əhəmiyyətli hesab edirik.

SOCAR-ın işlədiyi digər layihə də var. O, dənizdəki platformalarımıza elektrik kəbllər çəkir ki, orada fəaliyyət üçün təbii qazdan istifadə olunmasın. Onlar yaşıl enerjindən istifadə edəcək və platformalarda əvvəlcə elektrik stansiyalarında istifadə olunan qaz sahələ nəql olunacaq və həmçinin Avropaya çatdırılacaq. Avropada artan tələbatı nəzərə alaraq, biz nəinki qazın hasilatını artırırıq, o cümlədən biz enerji səmərəliliyi sayəsində əlavə qazı toplayacağıq.

"Uniper"ə gəldikdə, bildiyimə görə, alış və satış müqaviləsi müddəti baxımından ən uzun müqavilələrdən biridir. Məncə onun vaxtı 2045-ci ildə bitir, 25 ildən sonra. Elədir! Sonra, ola bilsin, onun müddəti artırılacaq, çünki Avropaya təbii qazın çatdırılması ilə bağlı planlarımız həmin vaxtla məhdudlaşmayacaq. Bildiyimə görə, Sumqayıtda enerji səmərəliliyi ilə bağlı birgə müəssisə layihəni bu yay başa çatır. Siz həmin layihənin uzadılması planlarınızı qeyd etdiniz. Mən bunu tam dəstəkləyirəm, çünki "Azərikimya"nın buna ehtiyacı var. Bir sözlə, əməkdaşlığın artıq yaxşı tarixi var. Təbii qaza gəldikdə, siz bizim müştərilərimizsiniz. Əlbəttə, Azərbaycanda nə qədər çox birgə biznes aparsaq, bir o qədər yaxşı olar.

(ardı 5-ci səhifədə)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyanın aparıcı şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüşü

(əvvəli 4-cü səhifədə)

Çilov adasına yaşıl hidrogenlə bağlı layihənizə gəldikdə, belə başa düşürəm ki, bu, sizin üçün bir növ sınaq layihəsi idi, çünki onun real həcmi kiçikdir. Mən bəzi rəqəmləri gətirəcəyəm, bəzi planlarımızı xatırladacağam. Lakin məsləhət görürəm ki, əgər bərpaolunan enerji ilə bağlı layihələri nəzərdən keçirənsiz, sizə və buna marağı olan bütün tərəfdaşlarımıza nəyin hansı verdiyini, o cümlədən qiymətlər barədə bəzi məlumatı sadəcə bildirmək istərdim. Azərbaycanda elektrik enerjisi ilə bağlı mövcud daxili qiymətlər xarici sərmayədarlar üçün sərfəlidir. Bu, birincisi. Belə olmasa, onlar sərmayə yatırılmazdı. Bu gün bizim icra olunamıq iki müqaviləmiz var. Onlardan biri "Masdar" ilə, digəri isə, "ACWA Power" ilə imzalanıb. Bunlar iki qlobal enerji şirkətləridir və onlar bərpaolunan enerjiyə böyük sərmayələr yatırırırlar. Bu iki müqavilə icra olunmaqdadır. Ümumi həcmi 470 meqavatdır. Bundan əlavə, ümid edirəm, bu yaxınlarda BP ilə təməlqoyma mərasimi olacaq. Bu, əlavə 240 meqavat təşkil edəcək. Beləliklə, üç əsas enerji şirkəti hesab edir ki, Azərbaycanda bərpaolunan enerji sahəsində qiymətlər, tənzimləyici qaydalar və biznes mühit müənsibdir. Belə olmasa, onlar sərmayə yatırılmazdılar.

Əlavə olaraq biz anlaşıma memorandumlarını imzalamışıq və bütövlükdə imzalanmış anlaşıma memorandumları və müqavilələrin həcm səviyyəsi 25 qıqavatdır. "ACWA Power", "Masdar", BP və "Fortescue" resursları. Beləliklə, bu şirkətlərlə 25 qıqavat həcmində anlaşıma memorandumları o deməkdir ki, bu layihələr icra olunacaq. Çünki bunlar ciddi şirkətlərdir və biz də ciddi ölkəyik. Bu şirkətlərlə anlaşıma memorandumları imzalamaqla biz tamamilə əminik ki, onlar icra olunacaq. Buna görə potensial buradadır, dediyim kimi, 200 qıqavata yaxın. Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən təsdiqlənmiş 157 qıqavat enerji dənizdədir, qalanı isə qurudadır və hələ hidrojeni demirəm. Beləliklə, biz haqiqətən də Avropa üçün vacib yaşıl enerji təchizatçısına çevriləcəyik və neft-qaz kəmərlərinin tikintisi üzrə uğurlu təcrübəmizi nəzərə alaraq, enerji təhlükəsizliyi üzrə Avropadan olan ölkələr və şirkətlərlə mövcud əməkdaşlığımız, Avropa Komissiyası tərəfindən bizim planların tamamilə dəstəklənməsi, bir ildən çox müddətdən əvvəl Avropa Komissiyası və bizim Energetika Nazirliyi arasında başlanılmış enerji dialoqu kimi bütün bu amillər haqiqətən onu nümayiş etdirir ki, Azərbaycanıdan olan yaşıl enerji təzliklə bu gün təbii qaz qədər əhəmiyyətə malik olacaqdır.

Sonra biz treyding şirkətinə gəlib çıxırıq və siz yaqın bilirsiniz ki, SOCAR-in, - bizim enerji şirkətinin, - öz treyding departamenti - "SOCAR Trejding"i var. Bu departament təkcə Azərbaycan neftinin deyil, həm də üçüncü tərəflərin neftinin satışı da məşğuldur. Hesab edirəm ki, burada əməkdaşlıq imkanlarının dəyərlandırılması aparla bilər. Beləliklə, hesab edirəm ki, bu, tamamilə mümkündür. Qiymətlərlə və biznes modelinin axtarışı ilə bağlı cənab Palluttun sualını cavablandırdım.

Bizdə günəş və küləkdən enerjinin əldə edilməsi ilə bağlı potensialın xəritəsi var. Bununla məşğul olan hökumət orqanı Energetika Nazirliyi'dir və bu nazirliyin bir hissəsi olan Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyidir. Düşünürəm ki, əgər marağınız varsa bizim iqtisadiyyat nazirli sızı əlaqə məlumatı ilə, Azərbaycana gəlmək, Azərbaycanda biznesə başlamaqla bağlı məlumatla təmin edə bilər.

Cənab Kasapoqlunun Transxəzər boru kəməri ilə bağlı sualına gəldikdə bildirməliyəm ki, Transxəzər boru kəməri uzun illər müzakirə olunub. Mən ən azından onun on il müzakirə olunduğunu xatırlayıram. O, müzakirə olunan müddətdə biz Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəmərlərini, Cənub Qaz Dəhlizini inşa etdik və Avropaya yaşıl enerji ötürən xətti çəkəcəyik və hələ də Transxəzər boru kəməri müzakirə olunacaq. Bax, vəziyyət belədir. Bizim təşəbbüskarı olduğumuz bütün layihələr artıq ya tamamlandı, ya da şübhəsiz uğurlu olacaqdır. Transxəzər bizim layihəmiz deyil. Transxəzər layihəsində biz tranzit ölkəsi hesab olunuruq və biz, o cümlədən mən, dəfələrlə açıq bəyan etmişik ki, biz Xəzərin o tayında dost və tərəfdaşlarımızın boru kəmərinin inşa etməyi qərarlaşdırdığı təqdirdə onlar üçün zəruri tranziti təmin etməyə hazırıq. Lakin məndə olan məlumata görə bu məsələnin inkişadək öz həllini tapmamasının səbəbi odur ki, maliyyələşmənin mənbəyi hələ də müəyyən olunmayıb. 30 milyard kubmetr həcmində olan boru kəmərinin tikintisinin yükünü kimin daşması aydın deyil. Bu, müəyyən Avropa şirkətləri olacaq, yoxsa vəsait Avropa İttifaqı tərəfindən ayrılacaq, bunun üçün layihə ortaqlar maraqlar layihələr i sırasında daxil edilməlidir. Mən bildiyimə görə bu belə deyil və bunun Türkmənistan hökumətinin olub-olmamasını da biz bilirik. Buna görə bu, birinci sualdır, bu layihə üçün ödəniş kim edəcək? İkinci sual isə ondan ibarətdir ki, yaxşı, layihəni kimin maliyyələşdirdiyi müəyyən edildikdən sonra layihə Azərbaycan gələcək və oradan hara gedəcək? Çünki bizdə TANAP-da indi boş qalın tutumumuz yoxdur. Biz yeni kompressor stansiyaları tikməklə TANAP-ı 16 milyard kubmetrdən 32

milyard kubmetrə qədər genişləndirəcəyik və boru Azərbaycan qazı ilə tam dolu olacaqdır. Bu isə o deməkdir ki, potensial kəmərlə olan Transxəzər boru kəməri Azərbaycana gəldikdən sonra kimse Azərbaycandan Avropaya başqa bir boru kəmərinin tikməlidir. Bu şirkətin kim olduğu yaxşı sualdır. Mən bu məsələyə skeptisizmlə yanaşmıram. Mən hər şeyi real qiymətləndirirəm. Yenə də deyirəm, bu, bizim layihəmiz deyil. Kimsə onu tikməyi qərarlaşdırarsa biz buna çox şad olarıq, çünki biz tranzitdən pul qazanacağıq, Şərqdə və Qərbdə olan qonşularımıza yaxşı xidmət göstərmiş olacağıq. Aralıq dənizi regionunda DESFA və "Snam" təbii qaz layihələrinə gəldikdə, mən bu sualı belə başa düşdüm, elə deyilmi?

Edison Kasapoqlu: Əslində, tranzit Kiprdən Türkiyə və Yunanıstan arasında həyata keçiriləcəkdir. DESFA yunan şirkətidir, lakin "Snam" törəmə şirkətdir və onlar bizim qarşımızda üzərinə öhdəlik götürdülər ki, bizə 1 milyard kubmetrdən 3 milyard kubmetrə qədər sərbəst tutum verəcəklər.

Prezident İlham Əliyev: Sərbəst tutum harada, TANAP-da?

Edison Kasapoqlu: Yox Kiprdən. Bizim Kipr-Yunanıstan sərhədinə qədər gedən boru kəmərimiz var. Onlar bizə Avropaya qazı nəql etmək üçün 1-3 milyard kubmetr sərbəst tutum verəcəklər.

Mikayıl Cabbarov: Cənab Prezident, Türkiyə və Yunanıstan sərhədindən söhbət gedir.

Prezident İlham Əliyev: Orada tutum var?

Mikayıl Cabbarov: Cənab Kasapoqlu deyir, – əgər mən onu düz baş düşürəmsə, – Türkiyə hökuməti şirkətlə imkən verir ki, bu tranzit ötürmə tutumuna malik olsun. Bu da sonra beynəlxalq qaz donorların tapılmasından asılıdır. Düzüdü?

Edison Kasapoqlu: Düzüdü, bəli 1 milyard kubmetrdən 3 milyard kubmetrə qədər.

Prezident İlham Əliyev: Anladım. Bu fikir barədə heç nə eşitməmişəm, ona görə şərh verə bilmərəm. Bəlkə görüşümüzdən sonra bunu nazirinizlə müzakirə edib bizi daha çox məlumat və təfərrüatlarla təmin edə bilərsiniz. Əlbəttə ki, enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı bizim dəstəyimizə ehtiyacı olan istənilən layihəni dəstəkləyəcəyik. Sonuncu qeyd isə Azərbaycan da bəzi işlərlə gəmiqayırma zavodu və Sumqayıt Texnologiyalar Parkı ilə bağlı idi, əgər sualı düzgün başa düşmüşəmsə. Eləcə də hidrojen. Düşünürəm ki, mən bu məsələyə toxunmuşam, lakin Bakı gəmiqayırma zavodu çox məşğul olacaq. Biz onun tutumunu artırmağı planlaşdırırıq.

Dediyim kimi, Xəzər dənizi ilə daşımalar üçün tələbat artır. Azərbaycanın hələ ki, Xəzər dənizində ən böyük ticarət donanması, 50-dən çox gəmisi var. Bakı gəmiqayırma zavodu isə ildə 6 gəmi istehsal edə bilər və bu da həmin neft həcmləri və Mərkəzi Asiyadan, yaqın ki, Çindən gözlədiyimiz quru yük üçün kifayət etmir. Yaqın ki, eşitmisiniz Çindən, Qırğızıstan, Özbəkistan ərazisindən Xəzər dənizinə dəmir yolunun tikintisi layihəsi var və əlbəttə ki, layihə Xəzər dənizinə çatan kimi o, bizə tərəf gələcək. Beləliklə, biz Azərbaycan ərazisindən potensial daşıma həcmlərinin ciddi dəyərləndirmə prosesindəyik və biz buna hazır olmalıyıq. Biz investisiya yətməliyik və bu sahədə çoxlu investisiya imkanları və ya müqavilə imkanları olacaq. Düşünürəm ki, mən bütün məsələləri əhatə edə bildim.

Moderator Mixael Harms: Konkret şərhlerinizə görə çox sağ olun, cənab Prezident. Növbəti klaster sənayeyə keçməzdən əvvəl mən cənab Trondleni unutmmuşam. O, Almaniyanın günəş enerjisinin paytaxtını təmsil edir. Günəş enerjisi ilə bağlı qısaca qeydlərini bildirmək istəyir.

Dirk Trondle: Mən Frayburqdan gəlirəm. Təəssüf ki, bir az gec oldu. Bəzən belə şeylər baş verir, üzr istəyirəm. Frayburq günəş enerjisi sənayesinin paytaxtı sayılır, hətta dünya miqyasında deyərdim. Bizim böyük elmi bazamız, mühəndislerimiz var və onlar karbon emissiyalarını azaldılması üçün Azərbaycanla işləməyə çox şad olardı. Frayburqla birgə işləməkdə maraqlı olsaydınız mən böyük məmnuniyyətlə Sizi, Sizin komandanızı, SOCAR-ı, nazirliyi dəvət etmək istərdim ki, özünüz hər şeyi görüb müzakirə edə bilərsiniz. Əminəm ki, başqa imkanlar olacaq.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Biz böyük məmnuniyyətlə birlikdə işləyirik və həmçinin əvvəlki sualda mən Azərbaycanda günəş panellərini istehsal imkanları ilə bağlı fikrimi bildirməyi unudmuşam. Sizin şirkətlə və yaqud istənilən digər şirkətlə işləməyə şad olarıq. Çünki dediyim kimi böyük proses olacaq, böyük inkişaf olacaq. Bizim günəş elektrik stansiyalarında istifadə olunacaq günəş panellərini eksrriyyəti Çində istehsal edilən panellərdir. Onlar yaxşı keyfiyyətə malikdir və əlqatan qiymətə satılır. Bildiyimə görə Avropa istehsalı, yumşaq desək, bir az bahadır. Lakin işçi qüvvəsinin qiymətini, enerji qiymətini və yerli tələbatı nəzərə alaraq Azərbaycanda birgə istehsalat təşkil etsək hesab edirəm ki, bu, rəqəbətlə ola bilər.

Dirk Trondle: Frayburq şəhərində günəş panellərinin yeni nəslı var. Onlar daha da elastik və mükəmməldirlər. Lakin bu məsələdə elm də tələb olunur. Yaxşı olardı ki, ümumi elmi layihələr olsun.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, çox yax-

şı. Bəlkə bizim görüşümüzdən sonra bu məsələ ilə bağlı təfərrüatlı fikir mübadiləsi apara bilərsiniz. Biz belə bir istehsalatı təşkil etməyə çox şad olarıq. Biz hazırda azad ticarət zonası üçün bütün zəruri infrastrukturun tamamlanması mərhələsindəyik. Bu zona Bakıya yaqın, Xəzər dənizinin sahilində yerləşir. Bu azad zonanın artıq ilk rezidentləri var. Azad ticarət zonası, onun qaydaları və üstünlükləri haqqında məlumat bizim nazir tərəfindən bu gün bir az sonra təqdim oluna bilər.

Moderator Mixael Harms: Çox sağ olun. Biz növbəti klaster olan sənaye və tikintiyə gəlib çatdıq. Biz "Knauf"un nümayəndəsi olan cənab Knotzer ilə başla-yaq. Buyurun, cənab Knotzer.

"Knauf" Şirkətlər Qrupunun tərəfdaşı Uve Knotzer: Zati-aliləri, əvvəlcə gecikdiyim üçün üzr istəyirəm. "Knauf" tikinti materialları sahəsində dünya miqyasında lider şirkətdir. Keçən il 15 milyard avroluq satışıımız olub və 90 ölkədə 42 min əməkdaşımız var. Biz 1990-cı illərdən bəri Azərbaycanda marketinq və satışla məşğuluq. 2008-ci ildən bəri isə biz Gənədə yerli tikinti sənayesi üçün materiallar istehsal edirik. Məhsullarımız əsasən alçıpan əsaslıdır. Bizim dünya miqyasında 80 karxanamız və 4 yeraltı mədənimiz var. Bu, bizim kammalımızdır. Hər şey alçıpan əsaslıdır. Sizdən və nazirlikdən bir xahişim var. Bizim alçıpan ehtiyatlarımızı qurtarıb. Azərbaycanda çoxlu alçıpan qəlibi var və bizə daha böyük həcm üçün dəstək lazımdır. Çünki biz yerli istehsalat üçün həcmi artırmaq istəyirik. Biz Azərbaycanda əlavə məhsullar istehsal etmək istəyirik və biz, həmçinin Gürcüstana ixrac etmək istəyirik və siyasət imkan versə Cənubi qonşulara ixrac etmək istəyirik. Mənim xahişim budur.

Prezident İlham Əliyev: Yeni alçıpan ehtiyatlarına çıxışda çətinliyiniz var? Siz bu məsələni yerli orqanlarla, iqtisadiyyat Nazirliyi ilə müzakirə etmisiniz?

Uve Knotzer: Hələ ki, birbaşa əlaqə yaratmamışıq, çünki biz tərəfdaşla işləyirik. Lakin oradakı material miqdarı ilə bağlı çətinliklərimiz var.

Prezident İlham Əliyev: Beləliklə, mövcud ehtiyat demək olar ki, bitib.

Uve Knotzer: Bəli və bizə daha çox lisenziyalar və mədən işləri aparmaq üçün yeni ərazi lazımdır ki, biz məhsuldar olmağa davam edək.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, mən bunu tamamilə dəstəkləyirəm. Mənim layihə barədə məlumatım var. Sizin dediyiniz kimi, o, 2008-ci ildə Gəncə şəhərinin yaxınlığında, Goranboy rayonunun ərazisində icra olunmuşdur. Hesab edirəm ki, bu məsələnin həllini tapmaq mümkündür. Bəlkə iqtisadiyyat nazirinə əlavə məlumat verənsiz və əlbəttə ki, biz həmişə xarici investitorları dəstəkləyirik və sizin şirkətiniz onlardan biridir. Biz şəxələndirmə prosesinə başlandıqda siz Azərbaycana sərmayə yatırısınıq. Beləliklə, siz Almaniyadan sərmayə yətrən şirkətlər arasında birincilərdən olmusunuz. Əlbəttə ki, biz sizinlə işbirliyinə davam etməkdə şad olarıq. Ehtiyatlarınızın bitməsi haqqında eşitməmişdim. Yaqın ki, çox gərgin çalışırınsız, bu yaxşı göstəricidir. Lakin mən iqtisadiyyat nazirinə indi göstəriş verirəm ki, bu məsələni ciddi araşdırın və sizin üçün əlavə ehtiyatları tapsın ki, siz də öz növbənizdə fəaliyyətinizi davam edə bilərsiniz. Bildiyimə görə siz 100 faiz yerli bazarıdan olan materialları təchiz edirsiniz. Xaricdən heç nə idxal olunmur. Əksinə, siz özünüz ixrac edirsiniz.

Uve Knotzer: Bəli, biz bir az Gürcüstana ixrac edirik. Biz gips dəyirmanını tikməklə istehsalımızı artırmaq istəyirik. Həmçinin tərəfdaş şirkətdə olan payımızı da artırmaq istəyirik.

Prezident İlham Əliyev: Bu məsələ ilə bağlı hər hansı bir köməyə ehtiyacınız olarsa, iqtisadiyyat naziri buradadır. Görüşdən sonra o, ehtiyatla bağlı problemin həll olunmasına necə yardımçı ola biləcəyini müəyyən etmək üçün hazır olacaq. Düşünürəm ki, bu, asandır. Sizin tərəfdaşınızla münasibətlərinizə biz müdaxilə edə bilmərik.

Uve Knotzer: Bu, başqa məsələdir. **"Global Clearance Solutions AG" şirkətinin baş icraçı direktoru Filip Mixaelis:** Zati-aliləri bu dəyirmi masada iştirak etmək mənim üçün böyük şərəfdir. Biz minatəmizləmə sahəsində fəaliyyət göstəririk. Mən bir necə dəfə Azərbaycana və bir neçə rayonu ziyarət etmişəm. Mən özüm dağıntıların və minaların təmizləməsinin şahidi olmuşam. Biz Fövqəladə Hallar Nazirliyinə avadanlıq, Almaniyada istehsal olunmuş texnologiyaları təchiz edirik. Son bir neçə ayda biz çox geniş təlim proqramlarını tamamlamışıq. Biz təkcə avadanlıq istehsal etmirik, digər ölkələrdə fəaliyyət də göstəririk. Biz təkcə keyfiyyətli avadanlıq təchiz etmirik, eyni zamanda, bu avadanlıqı səmərəli şəkildə istismar etmək üçün zəruri olan dəstəyi də təmin edirik. Biz Qarabağ bölgəsinin inkişafını sürətləndirmək və məcburi köçkünlərin öz dədə-baba yurdlarına qayıda bilmələri üçün Azərbaycan hökuməti ilə münasibətlərimizi intensivləşdirmək istəyirik.

Prezident İlham Əliyev: Çox sağ olun. Bildiyiniz kimi, keçmiş məcburi köçkünlərin tezliklə məskunlaşdırılması bizim üçün ən böyük çağırışlardan və maneələrdən biridir. Çünki bizim dəqiq hesablamalarımıza əsasən, Ermənistan işğal dövründə bir milyondan çox mina basdırıb və 2020-ci ilin noyabrında müharibə bitəndən

bəri demək olar ki, 300 azərbaycanlı mina səbəbindən ya həlak olmuş və ya ciddi xəsarət almışdır. Bizim potensial nisbətən məhduddur. Baxmayaraq ki, bu yaxınlarda biz müxtəlif ölkələrdən, o cümlədən Avropa ölkələrindən avadanlıq almışıq. Biz hətta indi havadan minanı aşkar edə bilən dronlardan istifadə edirik. Həmçinin təlim də çox vacibdir. Bu dəstəyə görə təşəkkür edirəm. Biz sizin təklifinizə daha təfərrüatlı şəkildə baxmalıyıq, çünki səmimi desəm xarici şirkətləri mina təmizləmə əməliyyatlarını həyata keçirmək üçün dövlət etmək istəyənə minatəmizləmə əməliyyatları üçün qiymət yerli qiymətlərlə müqayisədə çox yüksək idi. Bir kvadratmetrin minalardan təmizlənməsi üçün Avropada olan qiymət bizim milli minatəmizləmə agentliyinin işi aparmağa hazır olduğu qiymətdən bir neçə dəfə çox idi. Əlavə olaraq bu yaxınlarda bir neçə Azərbaycan şirkəti də fəaliyyətə başladı. İndi onlar da mina təmizləmə işləri ilə məşğuldurlar və onların qiyməti məqbuldur. Çünki təsəvvür etdiyiniz kimi, on minlərlə kvadratkilometrdən söhbət gətdikdə bu, çox vəsait tələb edən bir işdir. Əlbəttə ki, bu ərazinin heç də hər bir metri yoxlanılmayacaq, çünki yüksək daqılıq ərazilər var. Əlbəttə ki, mina ilə çirkənlənə potensialının harada olduğunu biz bilirik. Lakin hesab edirəm ki, bizim minalardan təmizləmə üzrə agentliyimiz ilə təfərrüatlı müzakirələr aparmağınız yaxşı olar. Çünki bu gün üç şirkət Azərbaycanda minalardan təmizləmə xidmətini göstərir. İşinin həcminə görə birinci ANAMA-dır. Bu, Azərbaycanın minatəmizləmə agentliyidir. İkincisi, Müdafiə Nazirliyinin minalardan təmizləmə üçün yaradılmış xüsusi alayları və batalyonlarıdır. Fövqəladə Hallar Nazirliyində də bu prosesdə çox kiçik bir payı var. Beləliklə, mən sizə tövsiyə edərdim ki, bizim milli minatəmizləmə agentliyi ilə təmas keçmək üçün yardım əldə edəsiniz və qiymətləri nəzərdən keçirənsiz və baxasınız bəlkə birgə müəssisə yaratmaq olar. Əfsuslar olsun ki, uzun illər ərzində bunun üçün böyük bir potensial var.

Filip Mixaelis: Əfsuslar olsun, biz bunu bir çox ölkələrdə görürük. Biz inanırıq ki, beynəlxalq ekspertiza və infrastrukturun da təbii edilməsi ilə qiyməti aşağı sala bilərik. Bəli, qiymət bahadır. Lakin biz 20-25 illik miqyaslarda bir kvadratmetrə görə qiymətin 15 sent olduğunu görmüşük. Təşəkkür edirik.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm.

Moderator Mixael Harms: Xahiş edirəm, ucadan danışın. Bizim təqribən yarım saat vaxtımız qalıb. Ona görə hər kəs öz suallarını bildirmək imkanında olmalıdır. Cənab Şults buyurun.

"Nokia" şirkətinin təmsilçisi Olaf Şults: Bu gün "Nokia" rəqəmsal infrastruktur sahəsində innovasiyalar və texnologiyalar üzrə liderdir. Biz artıq mobil telefon şirkəti deyilik. Burada bu gün mövzuların əksəriyyəti rəqəmsallaşdırmanın səmərəli olması və rəqəmsal infrastrukturla bağlı idi. Əlbəttə ki, biz elektrik şəbəkəsini və enerjinin ötürülməsini nəzərdə tutururuq. Bu, tam aydındır. Bütün hökumətlərin rəqəmsallaşma proqramları var. Həmçinin Sizin hökumətinizin də belə proqramı var. Bilirik ki, siz də bu sahədə xüsusi uğurlar qazanmışınız. Beləliklə, biz qərara gəldik ki, Azərbaycan regionda böyük fəaliyyət aparılan ölkədir. Biz Mərkəzi Asiyada biznesimizi idarə etmək üçün Bakıda regional nümayəndəliyimizi yaratmışıq. Lakin bu, məsələnin təki bir hissəsidir. Biz Sizin uğur həyəyənizin bir hissəsi olmaq istəyirik. Biz texnologiyanın bir tərəfdə, insanların isə digər tərəfdə olduğuna inanırıq. Ən yaxşı texnologiya savadlı insanlar və texnologiyadan faydalana bilən insanlar tərəfindən istifadə olunur. Innovasiyalar və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi ilə əməkdaşlıq edirik. Təhsil proqramı üçün pul vəsaitləri ayırmışıq. Növbəti ay Bakıda laboratoriya və şəbəkəni istismara verəcəyik. Biz Azərbaycanı təkcə məhsul verdiyimiz bazar kimi qəbul etmirik. Bu gün bu işləri görürük və bundan fərəhlənirik. Bununla belə, ölkədə rəqəmsallaşdırma prosesinin bir hissəsi olmaq istəyirik. Əlbəttə, bu sahədə də biznes fəaliyyəti aparmağa ümid edirik. Artıq söylədiyim kimi biznes işlərimiz gedir. Lakin daha çox işlər görə biləcəyimiz sahələr də var. Rəqəmsallaşdırmaya gəldikdə, biz hansı sahədə daha çoxlu işlərin görülməsini Sizinlə müzakirə etmək istəyirik ki, beləliklə, sərmayələrin mümkün qədər tez qayıdışını təmin edə bilək.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Yeri gəlmişkən, rəqəmsal transformasiya bizim strategiyamız, təkcə 2030 strategiyasının bir hissəsi yox, eyni zamanda, bizim prioritetlərin bir hissəsidir. Neqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin adının Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyinə dəyişilməsi də təsadüfi deyil. Bu, sadəcə, adın dəyişilməsi deyildi, bu, yavaşmanın dəyişməsi idi. Mən sizin dediklerinizi tamamilə dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, bizim nazirlik və sizin şirkətiniz arasında təmaslar daha da aktiv olmalıdır. Çünki biz regionumuzda rəqəmsal transformasiya ilə bağlı ön sırada olanlardan biri olmağı planlaşdırırıq. Bu, böyük potensialı olan sahələrdə müasir texnologiyaları cəlb etmək və təbii ehtiyat üçün bizim hökumətin ümumi strategiyasıdır. Gecikməmək, neft və qaz, coğrafiya və neqliyyat haqqında düşünürək tənbəl olmaq və gələcəyimizi üçün faydalı ola bilən şirkətləri və investisiyaları ölkəyə cəlb etmək. Əlavə olaraq

Azərbaycanı regionda, Mərkəzi Asiyada fəaliyyətinizin mərkəzi olaraq seçməyiniz məni şad edir. Hər dəfə mən bu xəbəri eşidəndə düşünürəm ki, biz etdiklərimizlə bağlı təkcə məlumat verməklə yox, həm də yaxşı investisiya mühtii yaratmaqla yaxşı iş görmüşük. Yeri gəlmişkən, məlumatınız üçün demək istəyirəm ki, Davos Dünya İqtisadi Forumu da dördüncü sənaye inqilabı mərkəzi üçün Bakını regional mərkəz olaraq seçməyi qərarlaşdırmışdır və bu mərkəzin açılışı da təqribən iki il bundan əvvəl olmuşdur. Bu Mərkəz Azərbaycanı və Mərkəzi Asiyayı əhatə edir. Yəni, bu, təkcə coğrafi bağlantı yox, eyni zamanda, texnoloji bağlantıdır. Texnologiyanın regiona, Avropaya, Asiyaya yaqınliq nöqtəyi-nəzərdən, əlbəttə ki, daha yaxşı yeri tapmaq çətinidir. Bəlkə də bələdçi kimi danışmağı dayandırmalıyam, lakin mənim vəzifəm neft və qaza aid olmayan sahələrə investorları, texnologiyayı, şirkətləri, strateji tərəfdaşları cəlb etməkdir. Neft və qaz artıq tamamlandı. Növbəti mərhələdə görəcəklərimiz artıq mövcud şablon əsasında görülməkdir. İndi bizim üçün yeni olan rəqəmsal transformasiya üzrə bizə uzunmüddətli strateji tərəfdaşlar lazımdır və mən ümid edirəm ki, "Nokia"-ya gəldikdə bu, belə də olacaq. Təşəkkür edirəm.

Moderator Mixael Harms: Çox yaxşı. Cənab Kappelhoff, xahiş edirəm, bir dəqiqə olsun.

"Tauber" şirkətinin təmsilçisi Jan-Bernd Kappelhoff: Hörmətli cənab Prezident, bizə vaxt ayırdığınızı və dəyirmi masa üçün çox sağ olun. Bizim şirkət Almaniyada, həmçinin Portuqaliyada və İsveçrədə fəaliyyət göstərir. Şirkətimiz infrastrukturun yaradılması və saxlanılması üzrə ixtisaslaşmış. Vaxtilə biz "Azərsu" üçün işlər icra etmişik. Ümidvaram ki, biz gələcəkdə "Azərsu" üçün yenidən işlər görə bilərik. Çox sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Suyun paylanması ilə bağlı görül-məli çox iş olacaq. Hazırda biz su təchizatı və sanitariya şəraitinin yaxşılaşdırılmasına ehtiyac duyduğumuz bir çox şəhərdə layihələr həyata keçiririk. Hədəfimiz bütün ölkə ərazisində işməli su təchizatının 100 faiz təmin edilməsidir. Sözsüz ki, bunu etmək çətin olacaq, çünki görülməli iş həcmi böyükdür. Lakin bizim, həmçinin su ehtiyatlarının idarə olunması sahəsində bəzi struktur islahatlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı planlarımız var. Bunun vaxtı gəlib çatıb. Hazırda hökumət müxtəlif variantları və xüsusiə indi suyun ildən-ilə azaldığını gördüyümüz bir vaxtda, suyun paylaşdırılması ilə bağlı müasir texnologiyaların tətbiqini dəyərləndirir. Qeyd etdiyim kimi, Xəzər dənizi dayazlaşır, həmçinin çaylarımızda, transsərhəd çaylarında və mənbəyini Azərbaycandan götürən çaylarda sululuq azalıb. Əfsuslar olsun ki, biz bunu görürük. Beləliklə, su ehtiyatlarının idarə olunması, su ehtiyatlarından səmərəli istifadə sözsüz ki, qarşıdakı illər üçün prioritetlərdən biri olacaq.

"Gerber Architektent" şirkətinin icraçı direktoru Marius Rayrko: Zati-aliləri, cənab Prezident. Burada, bu görüşdə olmaq mənim üçün də şərəfdir. Biz memarlıq, landşaft üzrə memar, şəhər salarlar və əlbəttə ki, interyer üzrə dəyənərik. Biz 60 ildir ki, Almaniyada, həmçinin Səudiyyə Ərəbistanı və Çində, əsasən dövlət sektorunda inşaət işi ilə məşğuluq. Biz, həmçinin Almaniyaya universitetlər, dövlət sektoru binaları, kitabxanalar, səhiyyə layihələri və ekoloji cəhətdən bir çox faydalı binalarla öz töhfəmizi veririk. Hazırda biz Səudiyyə Ərəbistanında faydalı qazıntı-lara və enerjiyə əsaslanan cəmiyyətdən bərpaolunan enerjiyə əsaslanan cəmiyyətə keçidi həyata keçiririk. Cəmiyyət bu dəyişiklikdə mühüm rol oynadı.

Ötən il biz Azərbaycanda, Bakıda fəaliyyətə başlamışıq. Biz Qarabağa da səfər etdik. Şəhərinizdə parkların dizaynı ilə bağlı meriya ilə danışıqlar apardırıq. Hazırda biz yaşayış məkanları və digər layihələrimizin müəllifləri ilə müzakirələr aparırıq. Cənab Prezident, Siza bərpaolunan enerji ilə bağlı iki sualım var. Düşünürəm ki, gələcəkdə binalar enerji istehlakçısından enerji istehsalçısına çevrilə bilər. Bu dəyişikliyə təkan verən siyasət yürüdülməkdəmi? Əgər belədirsə, "Gerber Architektent" bu dəyişikliyə təkan verməyə, yardım etməyə çox şad olardı. İkincisi, Bakıda gəzərkən müşahidə etdim ki, insan axını, şəhərin inkişafı və uğuru tıxaz problemi ortaya çıxarır. Biz bu məsələni başqa yerlərdə də müşahidə etmişik. Gələcəkdə bizimlə paylaşmaq istədiyiniz tranzitönlümlü tikinti planı və ya metro planınız varmı?

Prezident İlham Əliyev: Azərbaycana səfər etdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Əgər siz Qarabağda olmusunuzsa, ola bilsin ki, bizim planlarımızdan xəbərdarsınız. Biz artıq bütün şəhərlər üçün Baş planı təsdiqləmişik. Hazırda 20-dən çox kəndin da Baş planı təsdiqlənib. Bilirsiniz ki, biz, həmçinin müxtəlif ölkələrdən beynəlxalq şirkətləri və yerli şirkətləri dəvət etmişik. Qeyd etdiyim kimi, biz Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdakı ekoloji cəhətdən təmiz, yaşamaq üçün asan olan, neqliyyata və bütün xidmətlərə yaxşı çıxışı olan yaşayış sahələri və ictimai məkanlar inşa etmək istəyirik.

(ardı 6-cı səhifədə)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyanın aparıcı şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüşü

(*əvvəli 5-ci səhifədə*)

Sizin enerji istehsal edən binalarla bağlı sualınıza gəlincə, Davos Dünya İqtisadi Forumunda iştirakım zamanı mən bir şirkətin sahibi ilə görüşdüm, mənə bu məlumatı verən ölkənin və şirkətin adını çəkmək istəmirəm, bu, mənim üçün çox maraqlı xəbər idi, mən dərhal Qarabağda bütün bərpa işlərinin koordinatoru olan Prezident Administrasiyasına göstəriş verdim və hazırda biz pilot layihə üzərində işə başlamışıq. Pilot layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırma işləri ola bilsin ki, bir neçə aya hazır olacaq. Bina özü çox gözəl görünür, çox yaxşı təsir bağışlayır, təkca panellər deyil, özü enerji istehsal edir. Əgər sizdə bu texnologiya və ya "nou-hau" varsa, yaxud bununla bağlı təklif verə bilərsiniz, bunu ancaq alqışlamaq olar. Bu, həqiqətən də tamamilə yeni inkişaf, yeni texnologiyadır. Düşünürəm ki, bu, Qarabağ üçün çox uyğun olacaq, xüsusilə nəzərə alsaq o, yaşıl enerji zonasıdır.

Bakı şəhərinin inkişafına gəlincə, siz Bakıda olmusunuz, şəhəri tanıyırsınız. Bəli, bizim metro ilə bağlı böyük planlarımız var. Biz keçmiş Sovet İttifaqının metro tikən az sayda ölkələrindən biri, çünki Sovet İttifaqı dağılandıqdan sonra onların çoxu bunu dayandırdı. Bizim strategiyamız var və həmçinin hazırda ictimai nəqliyyatımızın metro ilə integrasiyası üzərində işləyirik və bunun üçün vahid sistem təbii cəhətlə uyğundur. Bundan əlavə, əhalinin sayı artır. Bakı getdikcə böyüyür. Ona görə də hazırda biz nəqliyyatla bağlı yeni layihələr işləyib hazırlayıq. Yollar, körpülər, tunellər, bütün bunlarla bağlı proses artıq gedir. Bundan əlavə, hazırda yeni tikinti bumuna böyük maraq var. Çünki Bakının artıq bir neçə dəfə yaşayış kompleksləri bazarında artım dəlğəsi olub. Ona görə də düşünürəm ki, sizin layihələrinizə baxmaq maraqlı olar. Bəzi ideyalara nəzər sala bilsəm, çox şad olardım.

Marius Rayrko: Sözsüz ki, bölüşmək istədim.

Prezident İlham Əliyev: Bəlkə görüşdən sonra mənimlə bölüşsünüz.

Marius Rayrko: Mən cənab Şultsun sözlərinə əlavə etmək istərdim. Ərəbdilli regionda, Çin regionunda işləyəndən sonra Mərkəzi Asiya regionunda ətraf mühitin qurulmasını tədqiq edən və töhfə verən mərkəz olaraq Bakıya gəlmək hazırda bizim hədəfimizdir. Mən hər kəs üçün daha ağıllı və daha sağlam ətraf mühitin yaradılmasına dəstəyi alqışlayırdım.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm.

Moderator Mixael Harms: Gəlin, logistika və infrastruktur sahəsinə keçək. Mən cənab Svins, cənab Kerstgens, cənab Klaner, cənab Teoman və cənab Novakla başlayarım.

"HHLA International"ın icraçı direktoru Filip Svins: Zəti-əlləri, günaydın. "HHLA" Hamburq limanıdır. Biz əsasən Hamburqda fəaliyyət göstəririk, çünki məhz Hamburq limanında konteyner terminalı operatoru kimi tanınılıq. Biz, həmçinin Qərbi Avropada ən böyük intermodal operatoruq. Biz Gürcüstan və Azərbaycanda 20 ildən çoxdur "HHLA Project Logistics" adlı töhrə şirkəti olaraq fəaliyyət göstəririk. Bu, NATO-nun Əfqanıstana yük daşıması ilə başladı. Tədricən inkişaf edərək daha ağır yüklərin daşınması, həftə zavodların köçürülməsi ilə Qara dənizlə Azərbaycan arasında məşğul olurdu. Bu yaxınlarda biz Qazaxıstanda ofis açdıq. Biz Orta dəhlizlə bağlı çoxlu imkanlar görürük. Siz bir qədər əvvəl bunları qeyd etdiniz. Xüsusi də Aktau ilə Poti limanları, yaxud Türkiyənin Qars məntəqəsi arasında marşrut bizi maraqlandırır. Dənizdən dəmir yoluna yüklərin asırımı və ya gəriyə daşınmasında imkanlar məhduddur. Biz operator olaraq orada böyük imkanlar görürük, inkişaf edə biləcək geosiyasi imkanlar görürük. Bizim üçün limanların fəaliyyətini və azad nəqliyyatın inkişafını dəstəkləmək maraqlı olardı.

Prezident İlham Əliyev: Artıq qeyd etdiyim kimi, hazırda biz yeni çağırışla üz-üzəyik. Bizim mövcud imkanları genişləndirməyə ehtiyacımız var. Çünki bizim qurduğumuz potensial mövcud yüklərin həcminə və proqnozumuza əsaslanırdı. İndi Mərkəzi Asiyadan Azərbaycana doğru böyük dönlüşlə əlaqədar, biz gərgin işləməliyik. Məlumat üçün sizə bildirim ki, hazırda Azərbaycan məhdud imkanları olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun, onun Gürcüstan hissəsinin genişlənməsinə investisiya yatırır. Ola bilsin ki, gələn il bu investisiya layihəsi tamamlanacaq. O, bir milyon tondan beş milyon tonadək genişləndiriləcək. Azərbaycan onadək genişləndiriləcək 120 milyon ABŞ dollarından çox olacaq və ümidvarıq ki, biz onu gələn il tamamlayacağıq. Başqa dar keçidlər də var, onlardan biri bizim Dəniz Ticarət Limanı ola bilər. Hazırda biz onun 15 milyon tondan 25 milyon tona və 1 milyon TEU-dək genişlənməsinin texniki əsaslandırmasının tamamlanması prosesindəyik. Bizim marşrut üzrə bir neçə başqa dar keçidlərimiz də var. Ona görə də, əlbəttə ki, biz nəqliyyat infrastrukturunun və həmçinin gömrük idarəçiliyinin integrasiyası üzərində işləyirik. Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Baş katibi Bakıya səfərdədir. Bizim müzakirə edəcəyimiz məsələlərdən biri Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Mərkəzi Asiya, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında koordinasiyaya, bu marşrutun integrasiyasına necə kömək

edəcəyi olacaq. Əlbəttə ki, tariflərə yekdl yanaşma olmalıdır. Çünki əgər bir ölkə, məsələn, Azərbaycan tarifi azaldarsa, digər ölkə azaltmazsa və ya artırsarsa, bu işə yaramayacaq. Şəffaflıq, yaxşı idarəetmə və idarəçilik nöqtəyi-nəzərindən ola bilsin ki, sizin Azərbaycandakı nümayəndələriniz, – siz 20 ildir orada fəaliyyət göstərdiyiniz dediniz, – bizim hökumətimizin nəqliyyat seqmentlərində çoxlu dəyişiklikləri görə bilirlər. Bu, şəffafdır, səmərəli olmalıdır və yükləri toplamaq imkanına sahib olmalıdır. Bundan əlavə, biz unutmamalıyıq ki, başqa bir nəqliyyat dəhlizi – Şimal-Cənub dəhlizi var ki, o da Azərbaycannın ərazisindən keçir və biz yükləri təkca Şərqdən Qərbə deyil, həm də Şimaldan Qərbə, həmçinin Cənubdan Qərbə ixrac və ya tranzit etmirik. Beləliklə, dəmir yolu infrastrukturumuza, dəniz limanımıza və maqistral yola təzyiq artacaq. Bilirsiniz ki, bizim şəxələndirilmiş dəmir yolu sistemimiz var. Lakin hazırda biz qatarlarımızın sürətini artırmaq üçün dəmir yollarımızı təkmilləşdiririk. Bu, tranzit müddətini daha da qısaltacaq. Eyni zamanda, əlbəttə ki, bütün bunlar Xəzərin şərq sahillərində olan təsətişatlarla koordinasiya şəraitində edilməlidir, Aktau, Kurik, Türkmənbaşı və Bakı limanları bir mexanizm kimi fəaliyyət göstərməlidir. Əlbəttə ki, əgər sizin tranzitin həcmi və biznes üçün əlverişli olacağını hesab etdiyiniz müəyyən ideya və tövsiyələriniz varsa, yüksək qiymətləndiriləcək.

Moderator Mixael Harms: Təşəkkür edirəm. Cənab Kerstgens, buyurun.

"Rhenus SE & CO. KG" şirkətinin təmsilçisi Haynrix Kerstgens: Cənab Prezident, Siz artıq mənim bir çox sualıma cavab vermiş oldunuz. Bizim "Reynos" 60 ölkədə fəaliyyət göstərən, 40 min işçisi olan logistika şirkətidir. Sizin ölkənizdə 8 ildir fəaliyyət göstəririk, Bakıda ofisimiz var. Biz, həmçinin Mərkəzi Asiya, Çin və Hindistanda fəaliyyət göstəririk. Mən ötən həftə Azərbaycandan ikinci işgüzar səfərdən qayıtmışam. Hazırda bizim strategiyamız Orta Dəhlizi haqiqətdən də yaxşı işlək vəziyyətə gətirmək üçün əlimizdən gələni etməkdən ibarətdir. Mən bununla bağlı iqtisadiyyat nazirinin müşavirləri, nəqliyyat nazirinin müşavirləri və Ələtdəki Bakı limanının baş icraçı direktoru və Ələt Azad İqtisadi Zonasının baş icraçı direktoru ilə danışıqlar aparmışam. Danışıqlar çox yaxşı, çox səmərəli keçdi. Biz Bakı limanı ilə bağlı araşdırmalar apardıq, bəzi planlar qurduq və onu baş icraçı direktora təklif etdik. Biz limanın 2-ci və 3-cü mərhələsində gördük ki, sizin planlaşdırdığınız potensial texniki-iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış ola bilər. Biz belə fikrə gəldik ki, limanın konteyner hissəsini yenidən layihələndirək, bu, xeyli ucuz olacaq, 1 milyard əvəzinə, cəmi 200 milyon avro təşkil edəcək. Biz artıq bir həftədir bunun üzərində işləyirik. İqtisadiyyat Nazirliyi ilə müzakirə etdiyimiz başqa bir məsələ Xəzər dənizində gəmiçilik oldu, çünki hazırkı potensial gələcəkdə ehtiyac olacaq nəqliyyata tab gətirə bilməyəcək. Xəzər dənizi üçün optimal ölçüdə olan gəmilərin layihələndirilməsi zəruridir. Artıq iki dəfə qeyd etdiyiniz kimi, Xəzər dənizi getdikcə dayazlaşır. Beləliklə, problem quruluşdur. Almaniyada Reyn çayı ilə bağlı bu cür problem var idi. Xüsusi gəmiçilik konsepsiyasının hazırlanmasına ehtiyac duyulur. Yəni, onun göyərtilməsinə qabaq və arxa hissələri başqa cür layihələndirilə bilər. Hesab edirik ki, gələcəkdə optimallaşdırılmış gəmilərə ehtiyac olacaq. 20-40 belə gəmi Qazaxıstanla Azərbaycan arasında bölüşdürülə bilər. Çünki gəmilər 20 ildən 40-50 ilə kimi istismar oluna bilər. Eyni zamanda, mühərrik təkca daxiliyanma mühərriki olmalı deyil. Bütün bunlar nazirliklərlə, sənaye sahəsindən olan insanlarla, universitetlərlə birlikdə edilməlidir, investisiya təkca bir özəl şirkət tərəfindən yatırılma bilməz, dövlətin birgə səyi olmalıdır. Mənim son olaraq qeyd etmək istədiyim, Siz artıq qeyd etdiniz Bakı-Tbilisi-Qars xəttidir. Siz, həmçinin Türkiyəyə, Qarsa qapı olan Axalkalakının istismarında səhmərsiniz. Gördüyümüzü odur ki, terminalın planlaşdırılması əsaslandırılmış şəkildə olmayıb. Təcili olaraq yenidən layihələndirilməlidir. Biz bu işdə sizə kömək etməyə hazırıq. Lakin bu, edilməlidir, çünki əks halda Türkiyə ilə yaxşı bağlantı olmayacaq. Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyev: Dəyərli fikirlərinizə görə təşəkkür edirəm. Şadam ki, bu yaxınlarda Bakıda olmusunuz və bütün rəsmi şəxslərlə görüşmüşünüz. Siz Ələt Azad İqtisadi Zonasını, limanı, Nəqliyyat və İqtisadiyyat nazirliklərini qeyd etdiniz. Bununla bağlı yaxşı təmaslar var və əlbəttə ki, sizin gəmilərin dizaynının optimallaşdırılması ilə bağlı tövsiyələriniz yüksək qiymətləndirilir. Çünki mənim bildiyimə görə ideya bizdə olan gəmilərin, istər quru yük gəmisi və ya tankerlərin inşasının davam etdirilməsindən ibarətdir. Əgər hansısa səbəblərdən və ya bəlkə dayaz sular səbəbindən, bəzi kanalların qazılması ilə əlaqədar, – biz hələ də Xəzərin hər iki tərəfində kanallar qazmalıyıq, – gəmilərin optimallaşdırılması ilə, imkanların genişləndirilməsi və ya sürətinin artırılması ilə bağlı yeni yanaşma olsa, düşünürəm ki, bu, nəzərə alınacaq. Axalkalakidəki terminala gəlincə, bu, da maraqlı olar, çünki mən bu texniki məsələlərlə dərinlən məşğul olmuram, mənim hədəfim Bakı-Tbilisi-Qarsın genişlənməsi üçün maliyyəyəməni təmin etmək olub. Lakin sözsüz ki,

biz səmərəliliyə əsaslanaraq, həmçinin dəniz limanının genişlənməsi ilə əlaqədar bunu etməliyik. Əgər eyni işi aşağı qiymətlə görə bilirsə, əlbəttə ki, biz bunu etməliyik. Sözsüz ki, sizin təkliflərinizlə tanış olmağa çox şad olarıq. Mən İqtisadiyyat Nazirliyinin bu təklifləri alıb-almadığını bilmirəm. Beləliklə, qərar vermək üçün bir neçə həftəyə təklif olacaq, elə deyilmi? Çox yaxşı, bu barədə məlumat verərsiniz. Təşəkkür edirəm.

"Thales" şirkətinin Azərbaycan və Gürcüstandakı təmsilçisi Henrik Klaner: Hörmətli cənab Prezident Əliyev. Vaxt ayırdığınıza görə öz adımdan Sizə təşəkkür edirəm. Faktiki olaraq ki, mən 20 ildən çoxdur ki, Azərbaycandayam. Yəqin ki, bilirsiniz, bizim Bakı metrosu ilə bağlı layihəmiz var. Gələcəkdə biz Azərbaycan Dəmir Yolları İdarəsi ilə əməkdaşlıq etməyə hazırıq. Üç həftə bundan əvvəl mən "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin sədri cənab Rüstəmovla görüşmək şərəfinə nail oldum. Biz Bakıdan Gürcüstan sərhədinə uzanan Şərq-Qərb dəhlizinin müasirləşdirilməsi və bərpası ilə bağlı söhbət etdik. Biz, həmçinin İrandan Bakı vasitəsilə Rusiya sərhədinə çatan Şimal-Cənub dəhlizi adlandırdığımız hissəni müzakirə etdik. Bu, bizim gələcəkdə əsas işlərimizdən biridir. Biz Azərbaycan dəmir yollarını daha da təkmilləşdirməyə hazırıq. İlk layihə kimi deyə bilərəm ki, şirkətin Bakıda səlahiyyətli mərkəzinin açılması planlaşdırılır. Bu, Azərbaycan, Gürcüstan və Mərkəzi Asiyadakı fəaliyyətin özəyi olacaq. Bir əlavə məlumat da verim ki, "Thales"ın Almaniya səhmi Yaponiyanın "Hitachi" şirkətinə satılacaq. Beləliklə, gələcəkdə şirkət "Hitachi Almaniya" adı altında fəaliyyət göstərəcək. Yəni, "Thales"ın bundan sonra Azərbaycanda başqa fəaliyyəti olmayacaq. O dəyişir və bu, artıq alman biznesi olacaq. Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Bütün bu layihələr çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çox şadam ki, rəsmlərlə görüşmüşünüz. Metro tikintisi ilə bağlı siz bizim planımızdan xəbərdarsınız. Biz bunu mərhələli şəkildə həyata keçiririk. Mən artıq qeyd etdiyim kimi, dəmir yollarını təkmilləşdirməliyik. Şərq-Qərb əsas etibarilə tamamlanıb, lakin Şimal-Cənubda qatarların sürəti çox aşağıdır. Hazırda biz Bakıdan Rusiya sərhədinə dəmir yolunun yenidən qurulmasına investisiya yatırırıq. Ümidvaram ki, bir neçə ilə bu, tamamlanacaq. Biz, həmçinin Cənub istiqamətində gedən dəmir yolunun istiqamətini dəyişməyi planlaşdırırıq. Çünki hazırda o, birbaşa Xəzər dənizinin sahilinə gəlib çıxır. Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizində yüklərin potensial həcmi 15 milyon tondan 30 milyon tona qədər olacaq. Bu, Azərbaycandan tranzit ölkə kimi istifadə etməyi planlaşdırınlardan aldığımız son məlumatdır. Ona görə də bizim bu həcmdə yükü nəql etmək imkanına sahib olan bir dəmir yolumuz olmalıdır. Ümidvarıq ki, bu marşrut boyunca çoxlu biznes fəaliyyəti olacaq, söhbət təkca dəmir yolunun inşasından deyil, bütün vacib sənaye, ticari infrastrukturundan gedir və əlbəttə ki, dəmir yolları müasir standartlara uyğun inşa edilməlidir. Həqiqətən də açıq dənizə birbaşa çıxışı olmayan Azərbaycan artıq mühüm nəqliyyat qovşağına çevrilib, təkca Şərqdən Qərbə və əks istiqamətdə deyil, həm də Şimaldan Cənuba və Şimaldan Qərbə. Bilirsiniz ki, mallarını ixrac edə biləcək üçün hazırda şirkətlərin öz yüklərinin nəqli üçün yeni yollar tapmasına böyük ehtiyac var. Beləliklə, nəqliyyat iqtisadiyyatımızın lokomotivlərindən biri olacaq. Ümidvarıq ki, söhbət təkca tranzit gəllərinin əldə edilməsindən getmir, biz marşrut boyunca biznes üçün, əsasən kiçik və orta müəssisələr üçün əlavə imkanlar yaratmaq istəyirik və düşünürəm ki, Ələt Azad İqtisadi Zonası xarici istehsalçıların Azərbaycanca cəlb olunması baxımından mühüm rol oynayacaq.

Almaniyanın "Silkway West Airlines" şirkətinin təmsilçisi: Hörmətli cənab Prezident. Xanımlar və cənablar. Mən burada Almaniyanın "Silkway West Airlines" şirkətini təmsil edirəm. "Silkway West" Azərbaycana uçuşlar həyata keçirir. Biz Afrikaqa Frankfurt-Hahn hava limanından həftədə 28 reys və Lepsyiq hava limanından əlavə reyslər həyata keçiririk. Biz Bakı habından istifadə edirik. Bakı habının fəaliyyəti çox yaxşıdır. Mən Bakıdakı hava limanını nəzərdə tuturam. Asiya-Sakit okean regionuna, eləcə də Mərkəzi Asiya regionuna tranzit uçuşlarımız var. Bakı Almaniya iqtisadiyyatı üçün, 90 milyondan çox insan üçün həm də aeroport habitıdır. Mən bu açıqlamanı ona görə verirəm ki, biz bu sahədə aparılan işlərdən çox məmnunuq. Hökumətimizin Almaniya hökumətinə dəstəyinə görə təşəkkür edirəm. Çünki bir neçə ildə, xüsusilə COVID pandemiyası dövründə bu aviareyslərin həyata keçirilməsinə böyük dəstək vermişiniz.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm, çox şadam ki, siz məmnunsunuz. Bu, ən yaxşı xəbərdir. Sizə gələcəkdə uğurlar arzulayıram.

"Luna Group"un baş icraçı direktoru Merko Novak: Zəti-əlləri, cənab Prezident. Burada olmaq şərəfidir. Təşəkkür edirəm, xanımlar və cənablar. Baş ofisi Hamburqda yerləşən, artıq 30 ildir ki, Şərqi Avropa ilə işləyən bizim şirkət əsasən logistika və strukturun inkişafı üzrə ixtisaslaşmış. Son iki ildə ən sevimi mövzularından biri Orta Dəhliz, bu dəhlizin inkişafı məsələsi-

dir. Bu məqsədlə biz Gürcüstanda şirkət yaratmışıq və hazırda faktiki məlumatlar və göstəricilər, növbəti 30 il üçün proqnozlarla birlikdə Orta Dəhlizin texniki-iqtisadi əsaslandırılması işlərini aparırıq. Bu, gələn ayın sonunda hazır olacaq. Düşünürəm ki, Sizin üçün də maraqlı olar.

Biz limanların infrastrukturunun inkişafı üzərində də işləyirik. Konstansa limanında bizim nəhəng investisiya layihəmiz var. Sözsüz ki, biz Poti və Anakliya limanlarını da nəzərdən keçiririk. Orada aktiv fəaliyyət göstərmək istəyən investor var. Yeni Poti limanı və terminalı, Anakliya limanı. Sizə sualım belədir ki, hazırda beynəlxalq logistikada fəal inkişaf edən Qazaxıstan dəmir yolu kimi, – eşitdiyimə görə, onlar Poti limanına investisiya yatırmaq istəyirlər, bəlkə də Anakliyaya, hazırda mən rəqəmləri bilmirəm, – lakin ümidvaram ki, cəlbədi olacaq. Yəqin ki, Qara dənizə yeni bağlantının yaranması Azərbaycan üçün də maraqlı olar. Biz orada çox fəalıq.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Səhv etmirsəmsə, mənə Gürcüstanın Anakliya limanı layihəsi barəsində məlumat verilib. Gürcüstan dövlətinin dövəti əsasında biz həmin layihənin həmsəmayəçisi olmaq imkanını nəzərdən keçirməyə başladırıq, lakin sonra bildiyiniz kimi, Anakliya limanı layihəsi təxirə salındı. İndi əsə o, yenidən gündəmə gəlib və biz bu layihəyə yenidən baxmalıyıq, çünki hər halda onun vaxtilə təxirə salınmasının indiki əsə yenidən canlanmasının səbəbləri var. Əlbəttə, sərmayədarların tərkibi, pay bölgüsü və həmsərmayədarların kimlərdir ibarət olacağı haqqında məlumatımız olsa, biz bu imkanları yenidən nəzərdən keçirə bilərik.

Bizim artıq müzakirə etdiyimiz kimi, Xəzər dənizindən keçəcək bağlantı reallaşacağı təqdirdə Qara dənizin sahilində limanların texniki imkanları genişlənməli olacaq. Onu da əlavə etmək istəyirəm ki, Qara dənizdə bizim Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi – ASCO-ya məxsus gəmilər üzür və şirkətin əlavə gəmilər almaq planları var. Onlar həm Xəzər dənizində, həm də Qara dənizdə fəaliyyət göstərir, ancaq Qara dənizdəki fəaliyyətləri nisbətən məhduddur. Hesab edirik ki, Azərbaycanın Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi şirkəti Qara dənizdə də daha geniş təmsil oluna bilər. Bilirəm ki, Gürcüstan və Avropa limanları istiqamətində fəaliyyət göstərəcək "Ro-Ro" tipli bərələrin və digər növ gəmilərin inşası nəzərdə tutulub. Azərbaycanın Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi şirkətinin potensialı və müvafiq dövlət dəstəyi var. Qeyd etdiyim fərslərdən yararlanmaq, işgüzar fəaliyyət göstərmək və nəqliyyat təhlükəsizliyinə töhfə vermək üçün dövlət şirkətə maliyyə dəstəyi də verə bilər. Beləliklə, gəlin müzakirə edək, rəqəmlərə baxaq və sonra qərar verək.

Moderator Mixael Harms: Növbəti çox vacib seqment kənd təsərrüfatıdır.

"Eurolant Pflanzenzucht" şirkətinin ixracat üzrə direktoru Tomas Bottner: Burada sual vermək imkanına görə çox təşəkkür edirəm. Maraqlıdır ki, kənd təsərrüfatı bu gün bu müzakirənin bir hissəsidir. Sizin qeyd etdiyiniz kimi, ölkənin neft və qaz sahəsindən asılılığı azaltmaq istiqamətində çalışır. Biz şadıq ki, bu tədbirdə iştirak edirik. Biz kartof toxumçuluğu ilə məşğul olan 120 illik təcrübəyə malik şirkəti. Biz ölkənin əsas toxum təchizatçısıyıq. Söhbət təkca supermarketlərdə satılan məhsuldan deyil, kartof çipsisi və qızardılmış kartofdan gedir ki, ölkənin artıq bunu xaricdən idxal etməsin və gələcəkdə bu emal olunmuş kartof məhsulları ixrac edə bilsin. Gələcəkdə biz Sizin istehsalçılara məhsuldarlığı və səmərəliliyi artırmaq üçün dəstək verməyə hazırıq. Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Azərbaycanda kartof istehsalına gəldikdə, bilirsiniz, nəhayət ki, biz artıq özümüzlə tam təmin edirik. Bəzi illərdə biz hətta kartofu ixrac etmişik. Ancaq məhsuldarlıq artırılmışdır. Azərbaycanın bəzi bölgələrində isə kartof istehsalı olduqca yüksək səviyyədədir. İndi isə işğaldan azad olunmuş Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun böyük kənd təsərrüfatı potensialı var. Hazırda Kənd Təsərrüfatı və İqtisadiyyat nazirlikləri, həmin zonalarda Prezidentin xüsusi nümayəndələri və digər qurumlar birgə çalışırlar ki, kənd təsərrüfatına uyğun torpaqlardan maksimal səmərəliliklə istifadə edilsin. Çünki 30 il ərzində Ermənistan qanunsuz olaraq torpaqlarımızı istismar edib, lakin bu da səmərəsiz edilib. Onlar heç bir vəsaitə yatırmayıb, sadəcə, torpaqdan istifadə ediblər və bu səbəbdən məhsuldarlıq Azərbaycanda digər növlərlə müqayisədə üç dəfə aşağı olub. İndi isə biz azad olunmuş ərazilərə qayıdacaq fermerlərimiz üçün hansı məhsulların yetişdirilməsi ilə bağlı tövsiyələr hazırlayıırıq və zənnimcə bu iş bitib. Biz onları məcbur edə bilmərik. Lakin güzəştli subsidiyalarla biz onları istiqamətləndirə bilərik ki, bəzi torpaqlar kartof, digərləri başqa tərəvəz və meyvələr üçün istifadə edilsin.

Toxum təchizatının nə dərəcədə vacib olduğunu siz hamıdan yaxşı bilirsiniz. Kartof çipsisinin istehsalına başlamısınızsa çox yaxşı haldır. Bu, həm də bizim idxaldan asılılığımızı azaldacaq. Azərbaycanda istehsal ilə bağlı planlarımdır nədir?

Tomas Bottner: Əsas məsələ məhsuldarlıqdır. Hər hektardan neçə ton əldə edilməsi vacibdir, çünki məhsuldarlıq aşağı olsa idxal etmək daha sərfəli olur. Bu səbəbdən bizim əsas hədəfimiz məhsul-

darlığı artırmaqdır.

Prezident İlham Əliyev: Çox yaxşı, sağ olun.

Moderator Mixael Harms: Cənab Prezident, burada "Claas Global Sales GmbH" şirkətinin regional direktorunun nümayəndəsi Kluma Martin iştirak edir. Şirkət avadanlıq istehsalı üzrə ixtisaslaşmış.

Klima Martin: Siz məhsuldarlıq haqqında danışıdınız. Bu gün kənd təsərrüfatı sahəsində kiçik və orta həcmli istehsalıdan, sənaye həcmli istehsalə keçid baş verir və daha müasir texnologiyalar və böyük avadanlıq və qurğular tətbiq edilir. Bizim bu gün üzlaşdığımız problem tərəfdaşlarımızın böyük avadanlıqların istifadəsində maliyyə sıxıntısıdır. Mənim sualım həmin avadanlığın idxalına maliyyə dəstəyinin verilməsi ilə bağlıdır. Bununla yanaşı, həmin avadanlığın istismarı və texniki baxışı ilə təlimlərin keçirilməsi də vacibdir. Bu sahədə daha çox təlimdən keçən insanların olması əsas məsələlərdən biridir.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Sizin məhsullarla tanışam, çünki kənd təsərrüfatı sənayesində sizin dəfələrlə stendlərinizdə olmuşam. Əvvəllər sizin məhsullarınızı dövlət vəsaiti hesabına əldə edirdik, indi isə vəziyyətin nə yerdə olması ilə bağlı məlumatım yoxdur. Özəl şirkətlərdə maliyyə problemlərinin olması, kreditlərin ayrılması, yoxsa avadanlığın birbaşa sizdən alınması – problem nədən ibarətdir? Praktiki cəhətdən nə etmək lazımdır ki, əməkdaşlığımızı genişləndirək?

Klima Martin: Özəl şirkətlərin daha çox maliyyə vəsaitinə ehtiyacı var, çünki məhsulun həcmi artır və tələbatın fonunda bu tipli avadanlığa ehtiyac yüksəlir. Dedi-yim kimi, texniki servis və təlimlər.

Prezident İlham Əliyev: Təlimlərə gəldikdə, ümid edirəm ki, siz bu xidməti təşkil edə bilərsiniz. Maliyyə vəsaitinə gəldikdə isə bizim kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsi mexanizminiz var – İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində olan fond vasitəsilə. İqtisadiyyat naziri həmin subsidiya və güzəştli kreditlər barəsində məlumat versin.

Mikayıl Cəbbarov: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Sual yəqin ki, güzəştli maliyyələşmə ilə bağlıdır. Hazırda bu maliyyələşmənin illik həcmi avro ekvivalentində 100 milyona bərabərdir. Kredit əsasən kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə 7 illik müddətə verilir və məqsəd müəssisələrin müasirləşdirilməsidir. Biz sizinlə əlaqə yaradıb müəyyən yeni proqramı nəzərdən keçirə bilərik. Burada maliyyələşmə dövlət tərəfindən deyil, kommersiya bankları tərəfindən həyata keçirilir.

Prezident İlham Əliyev: Bununla yanaşı, hesab edirəm ki, sizin üçün yaxşı imkan Qarabağda servis mərkəzinin yaradılması ola bilər. Bizim Qarabağda iki sənaye zonası var – Ağdam və Cəbrayıl. Orada artıq müəyyən avadanlığın istehsalı ilə bağlı tikinti işləri gedir. Zənnimcə, bu, hər baxımdan əlverişlidir, çünki "Claas" şirkətinin traktor və kombaynları Azərbaycanda çox populyardır. Burada potensial böyükdür, çünki həmin bölgələrdə geniş kənd təsərrüfatı fəaliyyəti olacaq.

Alman Aqrobiznes Alyansının icraçı direktoru Brodersen Per: Biz aqrobiznes seqmentini təmsil edirik. Siz təbii sərvətlərdən və bərpalanan enerjidən danışıdınız. Kənd təsərrüfatı sahəsində ölkənizdə müəyyən məhsullar – pomidor və şəkər çuğunduru istehsalında gözəl nəticələr var. Lakin 2020–2021-ci illərdə rəqəmlərə baxsaq görərik ki, ölkənin 300 milyon dollarlıq tərəvəz idxal edib. Biz ölkənlə məhsuldarlığın artırılması, yeni iş yerlərinin yaradılması baxımından əməkdaşlıq etmək istəyirik. Siz iqlim dəyişikliyi və su qıtlığına toxunudunuz. Bizim alyans bu baxımdan da Azərbaycan ilə kənd təsərrüfatı sahəsində əməkdaşlığa hazırdır.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Siz suvarma ilə bağlı çox vacib məsələyə toxundunuz. Bu yaxınlarda qədr bizdə bu sahədə çox xaosit vəziyyət var idi. Xüsusilə də bizim su anbarlarımızda sayğacıların olmaması və fermerlər arasında su bölgüsünün ədalətsiz olması. Bu sahədə keyfiyyətsiz idarəçilik və pozuntular var idi. İndi isə biz bu işlə məşğul olan xüsusi hökumət komissiyası yaratmışıq. Anbarların monitorinqi gündəlik həyata keçirilir. Bu, ilk məsələ idi. İndi isə biz sudan istifadədə müasir texnologiya tətbiq etməliyik, çünki dediyim kimi, bizdə quraqlıq müşahidə olunur. Son 5-6 ildir ki, bizdə quraqlıq müşahidə edilir. Əvvəllər belə olmayıb, bir il vəziyyət yaxşı oldu, növbəti il isə yox. İndi isə proses dayanmadan davam edir və çağırımızda suyun səviyyəsi dayanmadan azalır.

Bizə müasir sistemlər lazımdır ki, suya qənaət etsin. Bundan əlavə, sovet dövründə inşa edilmiş kanallar beton deyil, torpaq kanallardır. Əlbəttə ki, su torpağa sızır, itkilirimsiz çoxdur. Bundan əlavə, torpaq da münbitliyi itirir. Yəni, indi biz həmin kanalları müasirləşdirilməsi, ən səmərəli texnologiyanın seçimi və suvarma məsələləri kimi çağırışla üzleşmişik. Ərzaq təhlükəsizliyi çox vacib məsələdir. Biz tələbatımızı tam şəkildə təmin edə bilməsək də çalışmalıyıq ki, əsas tələbatımızı təmin edəb. Məsələn, taxıl istehsalına gəldikdə, biz 100 faiz təminat kimi hədəf qoymuruq. Çünki bu, böyük torpaq sahələri tələb edəcək.

(*ardı 7-ci səhifədə*)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyanın aparıcı şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüşü

(əvvəlki 6-cı səhifədə)

Bu torpaqlar daha səmərəli şəkildə digər məhsullar üçün istifadə oluna bilər. Dediyim kimi, təhlükəsizlik baxımından özümüzü tam təmin etməyə çalışmalıyıq.

Bu gün təchizat zəncirində fasilələr yaranır, hətta müqavilə bağlayıb ödəniş edilən məhsulları idxal etməkdə çətinlik yaranır. Biz bir neçə dəfə belə vəziyyətə düşmüşük. Yeni, ərzaq təhlükəsizliyi bir nömrəli məsələyə çevrilir. Suyun olması bunun üçün əsas meyardır. Hesab edirəm ki, biz bu sahədə uzunmüddətli institusional əməkdaşlıq edərək su ehtiyatlarının idarə olunması ilə bağlı strategiya hazırlaya bilərik. Bu sahədə bizə dəstək verə biləsiniz minnətdar olarıq.

Moderator Mixael Harms: Cənab Prezident, daha iki suala vaxtınız varmı?

Prezident İlham Əliyev: Əlbəttə.

Moderator Mixael Harms: Daha iki vacib sahə maliyyələşmə və texniki qaydalarlıdır.

“ODDO BHF” maliyyə qrupunun baş regional meneceri Yevgeni Epifanov: Salam, cənab Prezident. Bizimlə görüşdüyünüzə görə sağ olun. Mən bank sahəsini təmsil edirəm. Sizin qeyd etdiyiniz kimi, Rusiya–Ukrayna müharibəsi Azərbaycan kimi ölkələrə yeni imkanlar açıb. Biz artıq Azərbaycanda təmsil olunur, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ilə bağlı idi ki, bu, az qala Azərbaycanın maliyyə sisteminin dağıdılması cəhdi idi. Bu, məqsədyönlü təxribat idi və sadəcə, dövlət vəsaitinin oğurlanması deyildi. Bu, Azərbaycanın maliyyə sisteminin dağıdılması cəhdi idi. Bizim bunun arxasında kimlərin dayanması ilə bağlı müəyyən mənadə təsəvvürümüz var.

Burada böyük təmizləmə işləri aparıldı və zənnimcə, nəhayət ki, prosesin sonuna çatmışıq. Beləliklə, Azərbaycanın bank sektoru heç vaxt olmadığı qədər sağlamdır. Mərkəzi Bankdan mənə verilən əlavə məlumata görə, hələ də müəyyən həll edilməli məsələlər var. Lakin əminəm ki, tezliklə Azərbaycanın bank sistemi regio-

nun ən şəffaf və səmərəlilərindən biri olacaq.

“ALPHA GmbH” şirkətinin icraçı direktoru Tomas Krause: Zəti-aliləri cənab Prezident, bu gün Sizinlə bir yerdə olub ölkələrimizin mənafeyi naminə müxtəlif sahələri əhatə edən mövzuları müzakirə etmək olduqca xoşdur. Biz mühəndis şirkətlərinə müvafiq həllər təklif edirik. Texniki nizamnamələr, layihə idarəetməsi, zavod tikintisində təhlükəsiz həllər, kibertəhlükəsizlik sahəsində xidmətlər göstəririk. Azərbaycanda bir sıra şirkətlər, o cümlədən “Siemens Energy” ilə əməkdaşlıq etmişik.

Prezident İlham Əliyev: Bizim hər beş ildən bir qəbul olunan beşillik Regional İnkişaf Proqramımız var. Birinci belə proqram 2004-cü ildə mənim ilk dəfə Prezident seçilməyimdən bir neçə ay sonra qəbul edilib. Hazırda biz 4-cü proqramın yekunlaşdırılması prosesindəyik. Bütün bu proqramlar məlumdur və mətbuatda dərc edilib. Bu proqramlar konkretidir və beş il ərzində Azərbaycanda həyata keçiriləcək layihələri əks etdirir. Bundan əlavə, bizim illik sərmayə proqramımız var. İndi biz onu iki yerə bölmüşük. Birisi ənənəvidir, digəri isə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası ilə bağlıdır. Bu və növbəti illər üçün nəzərdə tutulmuş layihələr haqqında məlumat İqtisadiyyat Nazirliyindədir. Nazir buradadır və siz sonra onunla daha praktiki məsələləri müzakirə edə bilərsiniz.

Eyni zamanda, əvvəl də qeyd etdiyim kimi, biz artıq 2030-cu ilə qədər 42-50 milyard ABŞ dolları investisiya həcmində milli inkişaf strategiyasını təsdiqləmişik. Bu investisiyaların əksəriyyəti dövlət tərəfindən maliyyələşəcək. Lakin, eyni zamanda, özəl-dövlət tərəfdaşlığı layihələri də olacaq. Buna görə icra edəcəyimiz və tərəfimizdən icra edilməsi lazım olan konkret layihələr əminəm ki, bizim nəzərin kitabçə-

sında qeyd edilib. Beləliklə, bu layihələrdə iştirak edə bilərsiniz.

Moderator Mixael Harms: Cənab Prezident, çox sağ olun. Bizə vaxt ayırdığınız üçün çox sağ olun. Biz həttə nəzərdə tutulan qrafikdən kənara çıxdıq. Biz Sizin vaxt cədvəlinizi bilirik, buna görə bu, bizim üçün şərəfdir. Hesab edirəm ki, biz məqsədimizə tamamilə nail olmuşuq. Bizdə çox uzun təqib olunası layihələr siyahısı var. İcazə verin, onların bir neçəsini qeyd edim. Hesab edirəm ki, sözsüz ki, yaşıl enerji prioritet məsələlərdən biridir. Ölkənin böyük potensialını nəzərə alaraq, xüsusilə yaşıl enerjinin logistikası çox vacibdir. Çünki dünya miqyasında çoxlu layihələr var. Məsələn, hidrogen, lakin yaşıl hidrogen və digər enerji mənbələri üçün ən yaxşı logistikanı təşkil edə biləcək ölkə yarışda qalib gələcək və burada Azərbaycan çox yaxşı mövqedədir. Nəqliyyat və infrastruktur da çox vacibdir və açıq-aydın olan məsələdir.

Siz təkcə nəqliyyat və logistikanı yox, həm də nəqliyyat marşrutları boyunca sənaye inkişafını qeyd etdiniz. Hesab edirəm ki, bu da çox vacib məsələdir. Sonra rəqəmsallaşdırma və kənd təsərrüfatı qeyd edilməlidir və bütün sahələr üçün iştirakçıların bəzilərini tərəfindən kadrların təlimi məsələsi də qeyd olunmuşdur. Bu da çox vacib məsələdir və bu məsələdə biz əməkdaşlığa hazırıq. Sonuncu xüsusi məsələ, – çünki bizdə olan məlumata görə, bu məsələ də ölkənin üçün çox vacibdir, – suvarma kanalları sistemlərinin reabilitasiyasıdır. Burada hesab edirəm ki, Almaniyanın sizə təklif edə biləcəyi bir çox şeylər var. Bu məsələ də bizim təqib olunası məsələlər siyahısına daxil edilə bilər. Bəlkə nazirlə də müzakirə ediləcək və vaxtı çatanda müvafiq nazirliklərlə onlayn görüşlər keçiriləcək. Siz də ola bilərsiniz, əlaqələndirici şəxs təyin edəcəksiniz və

mən də sonra ilin ikinci yarısında Bakıya səfər edəcək biznes nümayəndə heyətini elan edə bilərəm. Çox sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Çox sağ olun. Əvvəla, bu görüşü təşkil etmək üçün təşəbbüsü irəli sürdüyünüzdə görə təşəkkür edirəm. Çox maraqlı müzakirələr üçün bütün iştirakçılara təşəkkürümü bildirirəm. Yekunda bir neçə qeydimi bildirmək istəyirəm. Təhsillə bağlı biz Almaniya və Azərbaycan təhsil müəssisələri arasında bu sahədə daha çox əməkdaşlığın şahidi olmaqdan şad olardıq. Xüsusilə peşə təlimi sahəsində, çünki bizim müzakirə etdiyimiz sahələrdə, kənd təsərrüfatı və sairədə buna böyük tələbat var. Hesab edirəm ki, təhsil sahəsində əməkdaşlıqla bağlı bəlkə də xüsusi istiqamətə ehtiyacımız olacaq. Həmçinin nümayəndə heyəti Azərbaycana səfər etməzdən əvvəl təklif etdiyim ki, bizə İqtisadiyyat Nazirliyi vasitəsilə konkret layihələr göndərilsin ki, siz və nümayəndə heyətiniz Bakıya gələndə biz artıq bütün bu təklifləri təhlil etmiş olaq və bəlkə də siz gələndə kimi və hətta ondan da əvvəl, işlər uğurla gedərsə, müqavilələr bağlaya bilərsiniz. Bu, sizin səfərinizin yaxşı əməli nəticəsi olar. Əlbəttə ki, mən bütün iştirakçıları və bəlkə də bu tərkibdən də böyük tərkibdə olan nümayəndə heyətini sizə münasib olan vaxtda Azərbaycana səfər etməyə və bir neçə gün ölkəmizdə keçirməyə və müzakirələri davam etdirməyə dəvət edirəm.

Mən Almaniya ilə Azərbaycan arasında müzakirə etdiyimiz sahələrdə və bu sahələrdən də kənara çıxaraq həqiqətən də güclü tərəfdaşlığın olacağını səbərsizliklə gözləyirəm. Diqqətiniz və təmkinli olduğunuz üçün çox sağ olun.

AZƏRTAC

Almaniyaya işgüzar səfər başa çatıb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Almaniya Federativ Respublikasına işgüzar səfəri martın 14-də başa çatıb.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Berlin şəhərinin Brandenburg “Willy Brandt” aeroportunda Azər-

baycan Prezidentini rəsmi şəxslər yola saldılar.

AZƏRTAC

Baş nazir Əli Əsədov Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Baş katibi ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov martın 14-də Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Baş katibi Kunio Mikuriya ilə görüşüb.

Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətindən bildiriblər ki, görüşdə Bakıda keçiriləcək Transxəzər Beynəlxalq Şərq-Qərb Orta Dəhlizi boyu “Bir pəncərə” prinsipindən istifadə etməklə tranzit gömrük prosedurunun sadələşdirilməsi layihəsi üzrə çoxtərəfli görüşün əhəmiyyəti vurğulanıb.

Azərbaycanda gömrük sahəsində həyata keçirilən genişmiqyaslı islahatların idarəetmənin təkmilləşdirilməsinə, gömrük işinin müasir dünyanın çağırışlarına uyğun şəkildə yenidən qurulmasına münbit şərait yaratdığı bildirilib.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Ümumdünya Gömrük Təşkilatı ara-

sında həyata keçirilən əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə olunub, əlaqələr

inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

AZƏRTAC

BMT sessiyasında Azərbaycanın təbii sərvətlərinin Ermənistan tərəfindən talan edilməsi məsələsi qaldırılıb

BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 52-ci növbəti sessiyasında Azərbaycanın təbii sərvətlərinin Ermənistan şirkətləri tərəfindən qeyri-qanuni olaraq istismar və talan edilməsi barədə məsələ gündəmə gətirilib.

Toplantıda çıxış edən Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin Gənclər Parlamentinin (YPSDG) vitse-prezidenti Julia Rosso bildirib ki, Azərbaycanın vaxtilə işğal olunmuş ərazilərində qızıl yataqlarının və digər təbii sərvətlərinin irimiqyaslı qanunsuz istismarı aparılıb. Diqqətə çatdırıb ki, Ermənistan şirkətləri və xaricdən dəvət olunmuş şəxslər tərəfindən Azərbaycanın təbii sərvətləri intensiv şəkildə talan edilib. Bu isə havanın, suyun, torpağın çirkləndirilməsinə, meşələrin qırılmasına, biomüxtəlifliyin pozulmasına və yaşıyış mühitinin itirilməsinə gətirib çıxarıb.

YPSDG rəsmisi vurğulayıb ki, bu istismar qeyri-qanuni olduğuna və beynəlxalq tələblərə uyğun gəlmədiyinə görə daha da ciddi şəkildə alıb, çünki ətraf mühitə dəyən ziyan regionun nadir ekosisteminə zədələyib.

Məruzəçi xatırladıb ki, vaxtilə müharifə olunan ərazilərdə 30 illik işğal dövründə keyli ziyan dəyib, bu da orada məskunlaşan növlərin mühitə mənfi təsir edib. Buna misal olaraq Zəngilan rayonundakı nadir çinar meşəsinin qırılması göstərilib. Zəngilandakı çinar meşəsinin vaxtilə dünyanın ikinci, Av-

ropanın isə ən böyük meşəsi sayıldığına diqqəti çəkən məruzəçi bu ərazinin məhv edilməsinin ekoloji terrorun daha bir əlaməti adlandırıb.

Bildirilib ki, Qarabağda “ekosid” kimi səciyyələndirilən və cinayət məsuliyyəti tələb edən ekosistemin kütləvi şəkildə məhvi baş verib. “Ermənistan tərəfinin Azərbaycanın təbiətinə qarşı nümayiş etdirdiyi düşmən münasibəti neinki Azərbaycanın ekoloji tarazlığına, flora və faunasına ciddi təhlükə yaradır, digər təxribat xarakterli hərəkətlərlə yanaşı,

daha da nifrət doğurur, bölgədə sülh və təhlükəsizliyə ciddi təhlükə yaradır”, - deyə Julia Rosso əlavə edib.

YPSDG-nin vitse-prezidenti münasibətdən sonrakı ərazilərə diqqətlə yanaşmağa, başqa dövlətin ərazi bütövlüyü prinsiplərini pozan davranış dəyişməyə, ərazisi işğal altında olan dövlətin dəşən və daşınmaz əmlakının məhvi-ni qadağan edən bir sıra konvensiya və qətnamələrə, BMT-nin ətraf mühit standartına riayət olunmasına çağırış edib.

Binəli Yıldırım: Zəlzələdən sonra Prezident İlham Əliyevin Türkiyəyə səfəri dostluq, qardaşlıq və həmrəylik örnəyi oldu

Martın 13-də Ankarada Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini – Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov ilə Ədalət və İnkişaf Partiyası (AK Partinin birinci müavini, Türk Dövlətləri Təşkilatının Ağsaqqallar Şurasının sədri Binəli Yıldırım arasında görüş keçirilib.

YAP-ın mətbuat xidmətindən bildiriblər ki, AK Partisi Sədrinin birinci müavini Binəli Yıldırım bu çətin günlərdə dost və qardaş dəstəyi göstərən Azərbaycan dövlətinə və xalqına, eləcə də YAP-a təşəkkürünü bildirdi.

Zəlzələdən sonra Prezident İlham Əliyevin Türkiyəyə səfərinin dostluq, qardaşlıq və həmrəylik örnəyi olduğunu vurğulayan Binəli Yıldırım Azərbaycanın maddi, mənəvi və humanitar dəstəyinin, azərbaycanlı xilasedicilərin və həkimlərin zəlzələ bölgəsində əzmlə və fədakarlıqla çalışmalarının mühüm əhəmiyyətə malik olduğunu və təqdirlə qarşılandığını qeyd edib. “Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyətinin ölkəmizə səfərinin böyük mənəvi-siyasi önəmi var. Bu, hər şeydən öncə, dost və qardaş dəstəyidir”, – deyən Binəli Yıldırım Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın zəlzələdən dərhal sonra göstərdiyi dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına xüsusi minnətdarlıq ifadə etdiyini xatırladı. O bildirib ki, qüdrətli Türkiyə dövləti xalqın və dostlarının dəstəyi ilə yaranlarını sağladacaq, hədəflərini gerçəkləşdirərək daha güclü dövlətə çevriləcək.

YAP Sədrinin müavini – Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov xalqımızın qardaş ölkədə baş vermiş zəlzələ nəticəsində çox sayda insan tələfatını öz faciəsi kimi qarşıladığını söyləyib, həlak olanların ailələrinə, yaxınlarına, qardaş Türkiyə xalqına başsağlığı verib, xəsərat alanlara şəfa diləyib.

“Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, bu, böyük fəlakətdir və

ölkəmiz Türkiyənin dərdinə şərik çıxır”, – deyə vurğulayan Tahir Budaqov bildirib ki, Azərbaycan xalqı və dövləti faciə ilə üzlaşan Türkiyəyə yardım əlini uzadaraq hər zaman qardaşının yanında olduğunu nümayiş etdirdi. “Bilirsiniz ki, Prezident İlham Əliyevin müvafiq göstərişi ilə yardım məsələləri vahid mərkəzdən idarə olundu, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü əsasında mühüm tədbirlər həyata keçirildi və davamlı humanitar dəstək göstərildi. YAP da “bir millət, iki dövlət” fəlsəfəsinə əsaslanaraq öz dəstəyini ifadə etdi. Bu, bizim üçün şərəfli iş olmaqla yanaşı, qardaşlıq borcumuzdur. Çünki Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Türkiyə–Azərbaycan artıq bir yumruqdur, bir ürekdir, bir candır”, – deyə o, qeyd edib.

Tahir Budaqov vurğulayıb ki, bütün bu realiaqlar ölkələrimiz və xalqlarımız arasında tarixi köklərə əsaslanan birləşən sarsılmaz olduğunu bir daha təsdiqləyir. O, Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərliyi ilə tarixi nailiyyətlərə imza ataraq güclü və nüfuzlu dövlətə çevrilən Türkiyənin ciddi fəsadları törətməmiş zəlzələnin ağır nəticələrini tezliklə aradan qaldıracağına, Türkiyə xalqının rifahı və firavanlığı naminə milli inkişafa hədəflənən bütün planların reallaşdırılacağına inamını ifadə edib.

Görüşdə, həmçinin YAP ilə AK Partisi arasında münasibətlərə nəzər salınıb, əldə olunan nailiyyətlərdən və ortaq hədəflərdən bəhs edilib. Eyni zamanda qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər müzakirə olunub.

“Xalq qəzeti”

Qarabağın erməni sakinlərinin reinteqrasiyası: olum, ya ölüm

Azərbaycanın xoş niyyəti və erməni psixozu

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası Qarabağda yaşayan erməni nümayəndələrini reinteqrasiya ilə bağlı təmasların davam etdirilməsi, habelə Qarabağda infrastruktur layihələrinin reallaşdırılması məsələlərinin müzakirəsi üçün ikinci görüşə dəvət edib. Görüş yeri isə paytaxt Bakı seçilib. Belə bir qərarın verilməsi Azərbaycan hakimiyyətinin Qarabağ erməniləri ilə təmasının hər hansı vasitəçilərsiz baş tutmasının vacibliyinin vurğulanması ilə yanaşı, həm də xoş niyyətin göstəricisidir.

Hazırda Azərbaycan ictimaiyyəti qarşı tərəfdən müsbət reaksiyanın olmasını gözləyir. Sözsüz ki, reaksiyalar var. Ancaq adekvat deyil. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün Ermənistandakı avantürist fikirləri bir kənara qoyub, bilavasitə, Qarabağın xunta rejiminə diqqət yetirək. Rejimin qondarma parlamentinin bir qrup "deputatı" Ermənistan hakimiyyətinə müraciət edərək, onu bölgə xalqının öz müqəddaratını təyinetmə hüququnu şübhə altına almamağa çağırıb. Əlbəttə, belə bir müraciətin gündəmə gəlməsi oyundur və heç şübhəsiz, sənd Xankəndidə yox, İrəvanda hazırlanıb. Amma söhbətimiz heç də tam olaraq bu barədə deyil.

Əvvəla, ilk növbədə, onu deyək ki, hazırda Ermənistan, eləcə də Qarabağdakı separatçı rejim daxilində kütləvi psixoz hökm sürür. Ermənilər dərin qeyri-müəyyənlik içindədirlər. Bu durum Azərbaycan–Ermənistan münasibətlərinin normalaşması ilə bərabər, Qarabağın erməni sakinlərinin Azərbaycanca reinteqrasiyasına da təsir göstərməkdədir.

Belə təəssürat yaranır ki, Ermənistan daxilindəki müəyyən qüvvələr prosesi satqınlıq kimi qiymətləndirdiklərindən, istənilən nəticə hasil olmur. Təbii ki, nəticəsizliyin beynəlxalq aspektləri də gündəmədir. Bu aspektlər Ermənistan hakimiyyətinin, müvafiq olaraq Qarabağdakı separatçı rejimin davranışlarına təsir göstərməkdədir. Lakin həm beynəlxalq dairələr, həm rejim, həm də İrəvan Azərbaycanın səbrini tərma çəkdiyinin fərqiindədir. Bundan əziyyət çəkən isə Qarabağın sadə erməni sakinləridir.

Bəli, yuxarıda göstərdiyimiz üç qütübün "hərəketləri" Qarabağın erməni sakinlərini çıxılmaz duruma salır. Diqqət yetirək, erməni siyasi dairələri çox tez-tez Azərbaycanın bölgədə, guya, etnik təmizləmə siyasəti aparmaq istədiyini vurğulayırlar. Hazırda bu termin rəsmi İrəvanın anti-Azərbaycan ritorikasında başlıca tezis halına gəlib. Ancaq fakt budur ki, bu tezin özü, ümumən Azərbaycana qarşı əks davranışlar, yekun nəticə etibarilə həmin etnik təmizləmənin reallaşmasına səbəb olacaqdır. Baxın, biz nə qədər göstərsək ki, Laçın–Xankəndi yolu açıq-

dır, beynəlxalq aləm, sanki, buna inanmırmış kimi görünür. Səbəb çox sadədir–ermənilərsiz Qarabağ formulu üzərində düşüncələr var...

Onu da nəzərə alaq ki, qeyri-müəyyənlik mühiti, gündən-günə artan hərbi əməliyyatların başlanma riski, qorxu və həyəcan sadə ermənilərin durumuna çox pis təsir göstərir. Onsuz da Qarabağda ermənilərin sayı azdır. Yeri gəlmişkən, erməni tərəfin üzərində dayandığı 120 minlik say həqiqəti əks etdirmir. Realda söhbət, təxminən, 25-30 min nəfərdən gedir. Üstəlik, bu sayın hamısı bölgənin köklü əhalisi deyil. Hər bir halda, 25-30 min erməni rahat yaşamaq istəyir. Onların heç olmasa, yarıya qədəri de-fakto Azərbaycanın tərkibində yaşadıkları dövrü görüb. Bu kəsim digərlərini, belə demək mümkünsə, ağıllandıra, vəziyyət-lə barışmağa məcbur edə bilər. Təəssüf ki, buna imkan verilmir...

Bəli, Ermənistan hakimiyyətinin separatçı rejim və xaricdəki ermənipərəstlərlə birgə yaratdığı gərginlik və qeyri-müəyyənlik mühiti Qarabağın sadə əhalisini olduqca çətin duruma salıb. Həmi Azərbaycanın öz torpaqlarına faktiki sahiblənmək tələbinin haqlı olduğunu bilir. Qarabağ erməni sakinləri də bunu yetərincə dərk edirlər. Lakin onların təşkilatlanma üçün imkanları zəif olduğundan, heç nə edə bilmirlər. Yeganə çıxış yolları isə dinc yaşamaq imkanlarını ya Ermənistanda, ya da dünyanın harasında axtarmaqdır. Ancaq burada da bir əmma var – separatçı rejim və İrəvan onların bölgəni tərk etmələrini əngəlləyir. Necə deyərlər, yuxarı baxırsan biğ, aşağı baxırsan saqqal. Bəs necə olacaq? Yazımızın sonuna doğru bunun üzərinə gələcək və ermənilərsiz Qarabağ formolunun kime və nə üçün lazım olduğundan söz açacağıq.

Əslində, ermənilərsiz Qarabağ formulu Azərbaycanca da sərf etmir. Ölkəmiz çoxmillətli, çoxkonfessiyalı quruluşla malikdir. Müxtəlif bölgələrimizdə etnik ermənilər yaşayırlar. Biz eyni qaydada Qarabağ iqtisadi rayonunda da bu millətdən olan şəxslərin dinc şəraitdə ömür sürmələrini istəyirik. Digər tərəfdən, mənavi

baxımdan da bölgədə doğulub boya-başa çatan, oranın havasını udub, çörəyini yeyən insanların bu haqdan məhrum edilməsi ədalətsizlikdir. Axi, biz heç bir halda erməni millətçilərinin 1988-1991-ci illərdə davrandıqları, yüz minlərlə azərbaycanlına doğma yurdundan qovduğu kimi davrana bilmərik. Azərbaycan hakimiyyəti və cəmiyyəti, eyni zamanda, bu bəşəri reallığı nəzərə aldığı üçün Qarabağın erməni sakinlərinə əl uzadır.

Təbii, bu əl keçmişin acı dərslərini unutmuş toplumun və dövlətin əli deyil. Azərbaycan cəmiyyəti anlayır ki, vaxtilə olub-keçənlərə rəğmən, ermənilərin bölgədə yaşamaları vacibdir. Cəmiyyətimiz ümid edir ki, onlar özlərinin nümunəvi davranışları ilə bizə keçmişin acı xatirələrini bir kənara qoyub irəli doğru baxmağa kömək edəcək, səmimiyyət göstərəcəklər.

Bəli, tək gözəlmətimiz səmimiyyətdir. Təəssüf ki, bunu ya görmürük, ya da bunun nümayiş əks mövqedə dayanan anarxist və avantüristlərin anti-Azərbaycan ritorikasının yanında xeyli zəifdir. Beləcə, ölkəmiz, bir tərəfdən Qarabağ ermənilərinə əl uzadır, digər yandan prinsipial davranmaq hüququnu da özündə saxlayır. Prezident Adminstrasiyasının Bakıda görüş təklifi prinsipiallığın səmimiyyəti görmək hədəfidir. Bakı Azərbaycanın paytaxtıdırsa, Qarabağdan Bakıya gəlməli olan ermənilər ölkəmizin vətəndaşları qismində öz paytaxtlarına təşrif buyurmuş olacaqlar və onlar özləri ilə, ancaq, səmimiyyət yükünü gətirməlidirlər. Məsələ bu yükü Qarabağdan Bakıya daşımaqdır. Daha doğrusu, ya yükü daşımaq var, ya da...

...Ya da sadə ermənilikdən çıxıb anarxistə, separatçıya çevrilmək. Başqa seçim yoxdur. Ermənistan hakimiyyəti də digər yol tanımırımı kimi davranır. Bir qədər əvvəl bu davranışın nəyə hesablandığını izah edəcəyimizi bildirdik. İndi məsələnin üzərinə gəlirik.

Bəli, onu da bildirdik ki, ermənilərsiz Qarabağ Azərbaycan üçün məqbul deyil. Ancaq belə düşünməyə əsas var ki, Ermənistanın hakim dairələri, separatçı rejim və xaricdəki ermənipərəst qüvvələr məhz buna çalışırlar. Onlar yarımcıq təfəkkürlərdən bəslədikləri etnik təmizləmənin məntiqinin əməli fəaliyyət müstəvisinə keçməsinə arzulayırlar. Heç bir halda, azərbaycanlılarla ermənilərin dinc şəkildə, yanaşı, qonşu kimi yaşamalarını istəmirlər. Ona görə istəmirlər ki, bu mənzərə qəsbkar xislətinə tam ziddir, yad təmayüldür.

Ermənistanın o zamankı rəhbərliyi

Bu şəkil 44 günlük müharibə zamanı Qarabağ ermənilərinin birinin evində çəkilib

öten əsrin 80-ci illərinin sonu – 90-cı illərin əvvəllərində, əllərinə düşən ilk fürsətdə-cə, soydaşlarımızı Qərbi Azərbaycandan deportasiya etdilər, doğulduqları, boya-başa çatdıqları tarixi yurd yerlərindən qovub çıxartdılar. Əgər qeyd etdiyimiz kimi, birgə yaşamaq istəsəydilər, həmin vaxt belə mənfur, anti-insani davranışlara yol verməzdilər. Təəssüf ki, eyni zehniyyətin sahibləri indi də erməni cəmiyyətində azərbaycanlılara, türklərə qarşı nifrət püskürməkdədirlər. Ermənistanın hazırkı, özünü demokratik sayan hakimiyyəti nəinki onlarla bacarmır, hətta, belələrinin irəli sürdüyü çürüklüyü dövlət siyasətinə daşıyır. Mövcud anlamda baş nazir Nikol Paşinyan iqtidarıni özündən əvvəlki Sarkisyan-Koçaryan tandemindən heç nə fərqləndirmir.

Bəli, görünən budur ki, çürüklük, XXI əsrin müasirlik ab-havasına yaraşmayan siyasət tərzii indi də Qarabağ ermənilərinin, tamamilə, bölgədən çıxarılmalarnı hədəfə alıb. Məsələyə bu aspektdən yanaşsaq, N.Paşinyanın 44 günlük müharibənin başlanmasına səbəb olan "Qarabağ Ermənistanıdır" şüarının, bir qədər fərqli variasiyada, kateqorik səsləndiyini görürük. Başqa sözlə söyləsək, deməli, ya Qarabağ Ermənistandır, ya da Qarabağ ermənilərsizdir. İstedikləri tam da budur. Belə düşüncə sahibləri üçün insan amili heç nədir. Əsas ambisiyaların gerçəkləşməsidir.

Bu qənaətə gəlik ki, ermənilərsiz Qarabağ Ermənistan hakimiyyəti üçün gələcəkdə Azərbaycana qarşı ərazi iddiası irəli sürmək rıçaqdır. Ermənilərsiz Qarabağ ambisiyası, ölkəmizin bölgədə, guya, etnik təmizləmə, soyqırım reallaşdırdığı məntiqi, həm də Bakıya beynəlxalq təzyiqi daim gündəmdə sax-

lamaq məqsədini daşıyır. Bir halda ki, əraziyə hakimlik yoxdur, onu ənənəvi erməni xislətdəki qəsbkarlıq ritorikasının, psixozunun tərkibində mənavi ölçü vahidinə gətirmək, nisbətli elementinə çevirmək lazımdır. Erməni xəstəliyinin daşıyıcıları bunun üçün, hətta, Qarabağın dinc ermənilərinin fiziki məhvinə də razıdır.

Yada salaq ki, xəstə təfəkkürə xas "strategiyanı" həyata keçirməyin Sumqayıt nümunəsi çox da uzaq olmayan tarixdir. Şəhərdə erməni millətçilərinin dinc erməniləri qətlə yetirmələri və bunu azərbaycanlıların üzərinə atmaları heç kəsin yadından çıxmayıb. Onu da nəzərə alaq ki, 44 günlük müharibə zamanı Azərbaycan Ordusu Şuşanı işğaldan azad etdikdən sonra, eyni qəddar davranışı Xankəndidə də gerçəkləşdirmək, sonra məsələni Azərbaycanın soyqırımı kimi qiymətləndirmək istəyirdilər.

Bütün bunları nəzərə alsaq, hazırkı durumda Qarabağ ermənilərinin vəziyyəti olduqca ağırdır. Hətta onların həyatlarının təhlükədə olduğunu da söyləmək mümkündür. Azərbaycan dövləti məhz bu ağır şərtlər altında Qarabağın erməni sakinlərinə əl uzadır, onların ölkəmizin həyatına reinteqrasiyasına çalışır. Bu təşəbbüsün məqsədi onları erməni separatçılığından qorumaqdır. Əvvəldə də dediyimiz kimi, ölkəmizin mövqeyi xoş, humanist yaşamanın ifadəsidir. İndi növbə Qarabağın erməni sakinlərinindir. Onlar duruma həssas yanaşmalıdırlar. Bu yanaşma hər gün daha çox həyati əhəmiyyət daşımaqdadır.

Ə.CAHANGİROĞLU,
"Xalq qəzeti"

Dünya Ermənistan hakimiyyətinin özbaşınalığına səssiz qalmamalıdır

Son iki il ərzində Paşinyanın komandası insan hüquqlarını saya salmayıb

Ermənistan nəinki işğalçı, həm də insan hüquqlarını kobudcasına pozan ölkədir. Küçədən birbaşa baş nazir kreslosuna əyləşən Nikol Paşinyan özünü nə qədər demokrat kimi göstərməyə çalışsa da, onun hakimiyyətdə olduğu müddət ərzində ölkənin insan hüquqları sahəsində yaranmış vəziyyət belə deməyə əsas vermirdi. N.Paşinyan da sələfləri kimi, özünə qarşı çıxan oppositlərini siyasi səhnədən silir və ya həbsə atır. Hüquq Müdafiə Təşkilatları Monitoring Qrupunun açıqladığı hesabatda Ermənistanda Nikol Paşinyanı tənqid edən 802 nəfərə cinayət işi açıldığı bildirilir.

Hələ 2021-ci ildə BMT-nin İnsan Hüquqları Komitəsi Ermənistanda dinc toplaşmaqlar azadlığının əsassız məhdudlaşdırılmasından, polis dinc nümayişlərə müdaxiləsindən və etirazçıların özbaşına saxlanmasıdan narahatlığını bildirmişdi. Komitənin hesabatının müəllifləri Ermənistana nümayişlərdə polis əməkdaşlarının sayını azaltmağı və həddindən artıq güc tətbiqi, əsassız həbsləri və bununla bağlı bütün iddiaları araşdırmağı tövsiyə etmişdi. Bundan başqa, komitə üzvləri Ermənistanı daxili qanunvericiliyin SBMT-nin hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının güc və odlu silahdan istifadəsinə dair Əsas Prinsiplərinə və hüquq-mühafizə orqanlarında daha az öldürücü silahlardan istifadəyə dair İnsan Hüquqları Təlimatlarına tam uyğunluğunu təmin etməyə çağırırmışdılar. Məhkəmələrin müstəqil olmasının danışan BMT komitəsi icra və qanunvericilik orqanlarının məhkəmələrə təsirindən narahat olduğunu da bildirmişdi. Ekspertlərin hakim və prokurorların seçilməsi, vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi prosedurları ilə də bağlı sualları olmuşdu. Eyni zamanda, komitə üzvləri Ermənistana hakimlərin və prokurorların istənilən formada təzyiq və müdaxilələrdən müdafiəsini təmin etməyi və onların təhlükəsizliyinə təminat verməyi tövsiyə etmişdi.

Əlbəttə, bu, Ermənistanda insan hüquqları ilə bağlı yaranmış vəziyyətə həsr olunan ilk və son hesabat deyil. Bir çox beynəlxalq təşkilatlar Nikol Paşinyanın komandasının qanuna zidd əməlləri barədə müəyyən faktları elan edirlər. Hüquq Müdafiə Təşkilatları Monitoring Qrupunun son hesabatında da Ermənistan

tan hakimiyyət orqanlarının insan hüquqlarının pozulmasına dair məlumatları ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılır. Açıqlanan faktlar bir daha təsdiqləyir ki, N.Paşinyan hökuməti sələflərindən heç nə ilə fərqlənmir. Rəsmi İrəvan hələ də sırası ermənilərin elementar hüquqlarını pozmaqda davam edir. Hesabatda 2020–2022-ci illər ərzində Ermənistanda insan hüquq və azadlıqlarının pozulması halları, mülki əhaliyə qarşı qəddar münasibət, nümayişlər zamanı saxlanılan şəxslər, jurnalistlərə qarşı cinayət işləri haqqında və s. geniş məlumatlar var.

Məsələn, qeyd olunur ki, insan hüquqları üzrə beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən Azərbaycana qarşı hər zaman ikili standartlar tətbiq edildiyi halda, Ermənistanın erməni xalqına qarşı son 2 il ərzində anti-demokratik, qeyri-insani münasibətləri isə diqqətdən kənarda qalır. Bildirilir ki, xüsusən, 2022-ci ilin aprel-iyul ayları ərzində Ermənistanda polis dinc nümayişçilərə qarşı qəddar münasibəti, səs qumbaralarından istifadə edən beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən həlləri beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən nədənsə "görlmədi". Hesabatda, həmçinin vurğulanır ki, Ermənistanda Nikol Paşinyan hakimiyyəti özünü "demokratik hakimiyyət" kimi təbliğ etsə də, faktlar tam başqa mənzərəni ortaya çıxarır.

Hüquq müdafiəçisi Səidə Qocamanlının sözlərinə görə, Qərbin heç bir lideri və ya hansısa qərblı jurnalist Ermənistanı demokratik ölkə adlandıra bilməz. O, xatırladı ki, 2020-ci ilin axırlarında Ermənistanda xalq baş nazir Nikol Paşinyana qarşı ayaq qalxmışdı: "Həmin vaxt Ermənistanda həbs olunan jurnalistlərə işgəncələr verilib. Nikol Paşinyana və onun hakimiyyətinə qarşı çıxan jurnalistlərin dilə gətirdikləri ağır təhqirlərə görə Er-

menistanda 802 nəfərə cinayət işi açılıb. Bizim hesabatımız genişdir. Bunu Avropa İttifaqına və hüquq müdafiə sahəsində beynəlxalq təşkilatlara göndərəcəyik. Qərb siyasətçiləri və jurnalistlərinin Ermənistanı Qafqazın ən demokratik ölkəsi kimi təqdim etmələri əsassızdır. Çünki bu ölkədə insanların sərbəst toplaşma və söz azadlıqlarına mane olunur".

Bunu yerli mətbuatda dərc olunan son xəbərlər də təsdiqləyir. Belə ki, "Aysor.am" saytı İstintaq Komitəsinin mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir ki, Ermənistan parlamentinin sabiq üzvü Gevork Petrosyana qarşı ittiham irəli sürüldü. "Hraparak" qəzeti isə yazır ki, İrəvanın vitse-meri, səhiyyə nazirinin sabiq müavini Gevork Simonyanın həbsindən sonra hakimiyyət daxilində çəkişmələr başlanıb. Qəzetin məlumatına görə, bəzilər hesab edirlər ki, Paşinyan partiyasının son qurultayında idarə heyətinin seçilməsi zamanı baş vermiş saxtakarlığı ifşa etmək, "Vətəndaş müqaviləsi"ni rüsvay etdiyini və görə Arsen Torosyanı bağışlaya bilmir və onun intiqam alır.

"Brüsseldə prezidentlərin görüşündən sonra Ermənistanda olan insan haqlarının pozuntusu heç bir yerdə qeydə alınmayıb". Bu fikri isə hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu səsləndirib. Onun sözlərinə görə, beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanda sabitliyi görmək istəmirlər və hər zaman Azərbaycanca qarşı ikili standartlarla yanaşıblar: "Ona görə biz bu hesabatları beynəlxalq təşkilatlara göndərəcəyik".

Hüquq Müdafiə Təşkilatları Monitoring Qrupu beynəlxalq təşkilatları, insan hüquqları sahəsində fəaliyyət göstərən qurumları Ermənistanda baş verən bu qeyri-insani münasibətlərə qarşı həssas olmağa və eləcə də ikili standartlardan uzaq durmağa çağırır.

"Xalq qəzeti"

Ekoaksiyanın gündəliyi

Laçın–Xankəndi yolunda azərbaycanlı fəalları etiraz aksiyası yüksək tribunallara çıxarılır, bu haqda dünya mətbuatının mənsətlərində yazılır, geniş ictimaiyyətdə müzakirələrə səbəb olur. Çox vaxt Azərbaycanın haqlı mövqeyi açıq şəkildə söyənilir. Ekoaksiya iştirakçıları Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə (BQXK) və Rusiya sülhməramlılarına məxsus humanitar təyinatlı avtomobillərin Laçın yolundan maneəsiz keçidinə şərait yaradırlar. Avtomobillərdə erməniəsilli şəxslər də olur.

Tələblər dəyişməz, canlı sədd möhkəmdir

Beynəlxalq analitiklər, siyasətçilər dəfələrlə vəziyyəti şərh edərkən bildirirlər ki, azərbaycanlı fəallar yolu humanitar məqsəd üçün tamamilə açıq saxlayırlar. Bundan başqa, ekofəallar ərəzilərimizin çirkəndirilməsinə, su hövzələrimizin və meşələrimizin məhv edilməsinə, təbii sərvətlərinin qanunsuz istismarına qarşıdırlar.

Məsələ ilə bağlı hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu Hüquq Müdafiə Təşkilatları monitoring qrupunun Ermənistanda insan hüquq və azadlıqlarının pozulması faktları ilə bağlı hesabatın təqdimatına dair tədbirdə deyib ki, Laçın–Xankəndi yolunda uzun müddət-dir ekoloji terrora qarşı aksiya keçirilir. Amma beynəlxalq təşkilatların heç biri buna reaksiya vermirdi.

Həmçinin Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin İkinci Konfransında Ermənistan parlamentinin spikerinin yalanlarını ifşa edib. Belə ki, Ermənistan parlamentinin sədrinin Laçın yolunun, guya, "blokada"da olması ilə bağlı əsassız iddialarını tamamilə rədd edən Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, Laçın yolu mülki və humanitar avtomobillərin maneəsiz keçidi üçün açıqdır. Milli Məclisin Sədri bu faktın ərəzidə fəaliyyət göstərən müvafiq beynəlxalq

təşkilatlar və xarici jurnalistlər tərəfindən təsdiq olunduğunu da qeyd edib.

Bu aksiya həm də ermənipərəst dövlətlərin qərəzli münasibətini, ikili standartını göstərdi. Realılıq budur ki, həqiqət onlara da aydındır. Dünya mediasının mənsətlərini bəzəyən Laçın–Xankəndi yolundan sərbəst keçən humanitar təyinatlı avtomobil karvanları aksiyanın əsl məramını ortaya qoyur. Həqiqəti bilib susmaq ayıbdırsa, doğrunu yalan kimi təqdim etmək, haqlı olduğun anda ünvanına haqsız ittihamların deyilməsi qarşı tərəfin vicdansızlığından xəbər verir. Azərbaycan belə kiçik maneələrdə ilişmir, çünki o, regionun lideridir, ədalətin tərəfindədir, haqqının tapdalanmasına göz yuma bilməz. Əslində, bu qərəzli yanaşma bizə yad deyil, bunu Ermənistan tərəfindən torpaqların istisən 30 illik işğalı dövründə də görmüşdük. Nəhayət, Azərbaycan Ermənistanı cəzalandırdı, ona 44 gün əsl dars verdi. Hazırda bu missiyanı Azərbaycan gəncləri Laçın–Xankəndi yolunda birlik nümayiş etdirməklə yerinə yetirirlər. Heç bir ikili standart, riyakarlıq Azərbaycanı haqq yolundan döndərə bilməz.

Rizvan FİKRƏTOĞLU,
"Xalq qəzeti"

Həsən Həsənov: “Fransua Mitteran Heydər Əliyevin beynəlxalq aləmdəki nüfuzunu yüksək dəyərləndirirdi”

Bu sayımızda Azərbaycanın tanınmış ictimai-siyasi xadimi Həsən Həsənovla ulu öndər Heydər Əliyev haqqında, geniş oxucu auditoriyasında böyük maraq doğuran söhbətimizin sonuncu, 6-cı hissəsinə təqdim edirik.

VI söhbət

– Həsən müəllim, 1988-1993-cü illərdə Azərbaycanda həm hakimiyyət, həm də müxalifət qüvvələri niyə ciddi cəhdlə, uzun illər Vətəninə xidmət edən, Qarbaçovun rəykarlığı üzündən təqaüdə göndərilən və Kremlin sərt nəzarəti altında Moskvada yaşayan Heydər Əliyevin Bakıya gəlməsinin qarşısını almağa çalışırdılar? O zaman onunla əməkdaşlıq etmək Azərbaycanın xeyrinə olmazdı?

– Qeyd etdiyiniz dövrdə, “hakimiyyət” deyilən iki dövlət strukturundan söhbət gedə bilərdi. Onlardan biri, o zamankı ölkə prezidenti və onun komandası, digəri isə baş nazir və onunla həmrəy olanlar idi. Bu iki dövlət qurumu arasında Heydər Əliyevlə əməkdaşlıq etmək məsələsində kəskin fikir ayrılığı var idi. Baş nazir olaraq mən Heydər Əliyevin həm Azərbaycana gəlməsini, həm də onunla əməkdaşlığı ürəkdən alqışlayırdım.

Həmin dövrdə Heydər Əliyevin Bakıdan Naxçıvana gətməsini təşkil etdim və ulu öndər orada yaşamağa başlayandan sonra onunla gündəlik əlaqə saxlayır və Naxçıvana əlindən gələn yardımı edirdim. Böyük çətinliklərdə də olsa baş nazir səlahiyyətlərindən istifadə edib Naxçıvanla Türkiyə arasında “Ümid” körpüsünün tikintisi məsələsini həll etdim. Əvvəlcə, Moskvada bunun razılığını alıb, sonra isə Türkiyəyə rəsmi səfərim zamanı orada saziş imzaladım və tikinti rəsmiləşdi. Ankaradan qayıdan kimi bu şad xəbəri birinci Heydər Əliyevə çatdırdım. Bundan sonra məhz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə körpünün tikintisi qısa müddətdə başa çatdırıldı. Prezident Ayaz Mütəllibov mənim bu addımlarımın qarşısını almağa nə qədər cəhd göstərsə də, bacarmadı, çünki aciz idi.

O, Heydər Əliyevlə nəinki əməkdaşlıq etmək, heç onun Azərbaycana gəlməsini istəmirdi. Niyə? Çünki öz hakimiyyətini itirməkdən qorxurdu. Paradoxs onda oldu ki, Ayaz Mütəllibovu hakimiyyətdən Heydər Əliyev deyil, sıx əməkdaşlıq etdiyi müxalifət uzaqlaşdırdı.

Müxalifət də Heydər Əliyevin Azərbaycana gəlməsini ona görə istəmirdi ki, hesab edirdilər o, Bakıda olsa, onların planlaşdırdıqları kimi olmayacaq və hakimiyyətə gələ bilməyəcəklər. Həyat isə göstərdi ki, Heydər Əliyev Azərbaycanda olarkən, müxalifətin hakimiyyətə gəlməsinə heç bir maneçilik törətmədi. Lakin müxalifət qüvvələri o dövrdəki hakimiyyətin sərişşəsiz idarəçiliyi və yaranan daxili qarşıdurma nəticəsində hakimiyyətə gəlsələr də, qısa müddətdə ölkəni xaosla sürükləyərək, vətəndaş qarşıdurmasına səbəb oldular və Azərbaycanı fəlakətdən qurtarmaq üçün xalqın təkidi ilə özləri Heydər Əliyevi köməyə çağırırdılar.

– Heydər Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə gəlməsəydi, Azərbaycanın taleyi necə olardı?

– Yaranmış gərginlik arta və nəticəsi acınacaqlı, hətta xalqımız üçün çox faciəvi ola bilərdi. Daxildə parçalanma daha da sürətlənmişdi. Vətəndaş müharibəsi geniş miqyas ala bilərdi. Sonralar, Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışını parlamentdə müzakirə edib, o günü bayram elan etmək istəyəndə, bəziləri deyirdi ki, “nə üçün biz onun qayıdış tarixini Qurtuluş Günü kimi qeyd etməliyik? Biz nədən qurtulmuşuq?” Ona mən parlamentdə çıxış etdim və bu günün nə üçün bayram kimi qeyd edilməsini şərtləndirən 25-dən çox səbəb göstərdim. Heydər Əliyev gəlməsəydi, bəlkə də Azərbaycandan sınıq-salxaq vəziyyətdə nəsə qalardı. Sonra belə bir ölkəni dünya normal dövlət kimi qəbul edərdimi? Çətin...

– Həsən müəllim, 1993-cü ildə Siz artıq Heydər Əliyevin sərəncamı ilə o dövr üçün məsul vəzifəyə – Xarici İşlər naziri təyin olundunuz. Dövlətimiz üçün mühüm strateji bir sahəyə Həsən Həsənovun təyin olunması, şübhəsiz, böyük etimad və etibar idi. Heydər Əliyevin etimadını qazanmaq isə asan məsələ deyildi. Bu ötən illərin aktivliyi idi, yoxsa, sadəcə, ulu öndərin Sizin potensialınıza olan inamının nəticəsi idi? Bir də niyə başqa vəzifə yox, məhz Xarici İşlər naziri?

– Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıdanda müstəqil Azərbaycanın BMT-dəki səlahiyyətli nümayəndəsi idim və ölkəmizin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalının qarşısını almaq üçün diplomatik cəbhədə çalışırdım. Yəqin sizə məlumdur ki, həmin dövrdə biz o mötəbər qurumda hansı çətinliklərlə Azərbaycanın xeyrinə qətnamələrin və bəyanatların qəbul edilməsinə nail oluq. Çox güman, həm bu vəziyyət, həm də əvvəldən Heydər Əliyevlə məlum olan təcrübəm Xarici İşlər naziri təyinatında əsas rol oynadı.

Əvvəldə qeyd etmişdim ki, Heydər Əliyev məni Azərbaycan KP MK-nin tikinti şöbəsinə, o zamanlar “ziyalılar rayonu” sayılan 26 Bakı Komissarı (indiki Səbail) rayonuna rəhbər təyin etdi. Az bir müddətdən sonra daha məsul vəzifəyə – o zaman “fəhlə şəhəri” kimi tanınan Sumqayıta, bundan sonra isə çox müəkkəb vəziyyətdə olan Gəncə şəhərinə rəhbər göndərdi. Heydər Əliyev bu vəzifələrdən sonra məni Mərkəzi Komitədə ideoloji katib vəzifəsinə təyin edəndə də ideoloji sahədə təcrübəm yox idi. Amma inandı, etibar etdi, mən də işlədim, etimadını doğrultdum, razı qaldı.

Diplomat olmağımın isə məxsusi tarixəsi var. Hələ Azərbaycan KP MK-nin katibi olanda Moskva səfir olmaq imkanlarımı araşdırırdı. 1985-ci ildə bu məqsədlə məni SSRİ nümayəndə heyətinin başçısı təyin edib Laos və Veytnama ezam etdilər. Bu ölkələrdə SSRİ ilə onlar arasında əlaqələrin qurulması ilə bağlı danışıqlar apardım. Qayıdanda Sov.İKP Mərkəzi Komitəsində hesabab verdim. Səfərlərimin yekunundan razı qaldıqları üçün səfir göndərilməmə həll olunmağa yaxınlaşdı. Bir müddətdən sonra Kamran Bağirov mənə dedi: – Həsən, sənin səfir gətməyini baş tutmadı.

Soruşdum: – Səbəbi nə oldu?

Dedi: – Səbəbi, həmin məsələ, səninin millətli mövqeyin.

...Erməni separatizmi qızıqışanda və onlar Qarabağda yaşayan ermənilərin müstəqilliyi iddiası ilə çıxış edəndə, yarım milyondan çox azərbaycanlı Qərbi Azərbaycandan zorla, bəzi hal-

larda amansızlıqla deportasiya edəndə Kremldə Qorbaçov hakimiyyəti onlara himayəçilik edirdi. Ona görə də 1990-cı il yanvarın 8-də Azərbaycan KP MK-nin respublika toplantısındakı çıxışım zamanı Moskva və Azərbaycan rəhbərliyini kəskin tənqid etdim. Bu hadisələrdən bir müddət sonra Moskvanın Bakıdakı nümayəndəsi olan Polyaniçko mənə dedi: – “Sənin diktafona yazılmış çıxışını Sov.İKP MK Siyasi Bürosunda dinləyiblər”. Onlar belə düşündürlər ki, mənə tez-bazar səfir göndərib, Bakıdan uzaqlaşdırırlar. Lakin müzakirələr zamanı həmin dövrdə SSRİ-nin Xarici İşlər naziri olan Eduard Şevamadzə deyib ki, “Mən Həsən Həsənovu azdan-çoxdan tanıyıram. O, Azərbaycanın bu vəziyyətində səfir gəlməyəcək”. Gürcü siyasi xadim düz demişdi. Mən ölkənin o zamankı vəziyyətində kənarda hansısa vəzifəyə görə Azərbaycandan qətiyyən gətməzdim.

AXC-nin hakimiyyəti ərəfəsində mən Baş nazir postundan BMT-yə ölkəmizin səlahiyyətli səfiri getdim. Bu da ölkədə prezident olmaq istəyənlərin hamısının ürayından idi. Dediylim kimi, çoxdan diplomat olmaq istəyirdim. Heydər Əliyev 1993-cü ildə məni Xarici İşlər naziri təyin edəndə bir neçə amili əsas götürərək bu qərarı verdi.

– Həsən müəllim, bir sualı verməyə bilmərəm, çünki o, prosesin yaxın müşahidəçilərindən biri olmuşam. Prezident Heydər Əliyevin ilk xarici səfərə Fransaya getdiyini yəqin ki, yaxşı xatırlayırsınız. Niyə məhz Fransa, deyək ki, qardaş Türkiyə yox?

– Birinci onu deyim ki, Heydər Əliyev Prezident seçilərkən, Türkiyə ilə gündəlik əlaqə saxlayırdı. Ona görə də Fransa səfəri heç bir narahatlıq yaratmırdı. Əslində Türkiyə rəhbərliyi də, bu səfərin uğurla baş tutmasında maraqlı idi. Mən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası ilə sıx təmasda çalışarkən, ölkəmizə ən böyük müqavimət məhz Fransa tərəfindən olurdu. Bilmirəm təsadüf, ya qismət idimi, hələ Prezident seçkiləri ərəfəsində mən Parisə UNESCO-nun toplantısında iştirak haqda dəvət aldım. Fransanın Azərbaycandakı səfiri mənə xəbər verdi ki, “Səfər baş tutsa prezident Fransua Mitteran sənə qəbul edəcək”. Bu haqda Heydər Əliyev məruzə edəndə, dərhal göstəriş verdi ki, get və Ermənistanla mövcud vəziyyəti ətraflı danış.

Səfər baş tutdu və deyildiyi kimi, prezident Mitteran məni qəbul etdi. Maraqlı söhbətimiz oldu. Mitteran SSRİ-nin dağılması, Azərbaycandakı ictimai-siyasi durum, Ermənistanla ölkəmiz arasındakı vəziyyət, Heydər Əliyevin respublikada hansı işləri görmək istəməsi haqqında məni geniş sorğu-suala tutdu. Görüşün sonunda, elə mənim yanımda köməkçisinə tapşırdı ki, Heydər Əliyevə rəsmi dəvət hazırlasınlar. Əlimdə rəsmi dəvət Bakıya gəldim. Fransa prezidenti Mitteran Azərbaycanın bölgədəki yerini və rolunu, iqtisadi potensialını, ən əsas isə Heydər Əliyevin beynəlxalq aləmdəki nüfuzunu yüksək dəyərləndirirdi. Çünki Mitteranın SSRİ ilə əlaqələri vardı və Heydər Əliyev, Moskvada çalışdığı vaxtlardan, onu tanıyırdı.

Heydər Əliyevin dəvəti və bu tezlikdə Fransaya səfəri ermənilər arasında bomba effekti verdi. Xatırlayırsınızsa, Heydər Əliyevin səfəri zamanı, hətta, ermənilər Parisdə buna qarşı etiraz nümayiş keçirdilər. Amma Mitteran Makron deyildi, o, ciddi, müdrik siyasətçi idi. Bu dəvətin özü də bir hadisə idi. Yəni Ermənistanla ən yaxın dost ölkənin rəhbəri yeni seçilmiş Azərbaycan Prezidentini ilk xarici səfərə dəvət

etmişdi. Bu, rəsmi dövlət tədbiri idi və bilavasitə Fransa prezidentinin dəvəti ilə gerçəkləşmişdi.

O vaxt Heydər Əliyev ölkənin düşüncəli vəziyyətdən çıxış edərək Azərbaycanı olduğu kimi dünyaya göstərmək, problemlərini, ölkəmizə qarşı təcavüzü beynəlxalq aləmə çatdırmaq istəyirdi. Bu kimi səfərlərin əsas məramı Azərbaycanın real vəziyyətini beynəlxalq aləmə çatdırmaq idi. Ölkəmizin buna böyük ehtiyacı var idi. Heydər Əliyev də bunu hamıdan yaxşı və çox inandırıcı şəkildə edə bilirdi.

İndi Fransa prezidenti Makronu tənqid edən çoxdur, amma biri durub ona demir ki, ay Emmanuel Makron, Mitteran belə başlamamışdı. Mitteranın da ətrafı ermənilərlə dolu idi. Amma Mitteran, dediyim kimi, ağıllı, dünya siyasətinin inceliklərini bilən, ölkəsinin milli maraqlarına sədaqətli xidmət edən, dünyanın qəbul etdiyi böyük siyasətçi, dövlət xadimi idi. Mitteran ilə Makronun Azərbaycana olan münasibətlərində fərqi əsasını bu amillər şəkli edir.

Doğrudur, ötən əsrin 90-cı illərində BMT Ermənistanın işğalı dayandırması və Azərbaycan ərazilərini dərhal və qeyd-şərtsiz tərk etməsi ilə bağlı məlum dövr qətnaməni qəbul edəndə Fransa daim istəyirdi ki, buna necəsə mane olsun, amma bacarmırdı. Bəzi məsələlərdə istəklərinə nail olurdu. Məsələn, BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olduğuna görə Fransa “Ermənistanın təcavüzü” sözünün qətnaməyə salınmasının qarşısını ala bilirdi. Buna baxmayaraq, biz BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının sənədlərində Ermənistanın real təcavüz hadisəsində rolunun qeyd olunmasına nail olurduq.

– 1995-ci ilin martında dövlət çevrilişinə cəhd zamanı Prezident Heydər Əliyev Kopenhagendə idi və hadisələr başlayan kimi dərhal təyyarə ilə Bakıya qayıtdı. Əlbəttə, siz də həmin təyyarədə olmusunuz. Mən sonradan istintaq materialları ilə tanış olanda öyrəndim ki, çevriliş planında Prezidentin təyyarəsini vurmağa da olub. İnənmirəm ki, Heydər Əliyevə bu haqda əvvəcdən məlumat verilməsin. Ulu öndər özünü belə təhlükəli vəziyyətlərdə necə aparırdı?

– Sizdən fərqli olaraq, mən istintaq materialları ilə tanış deyiləm. Ancaq həmin hadisəni yaxşı xatırlayıram. Biz Kopenhagendə keçirilən sosial tərəqqi naminə yüksək səviyyədə ümumdünya görüşündə olanda Heydər Əliyevə məlumat verildir ki, Azərbaycanda, xüsusilə Bakıda vəziyyət çox gərgindir. Ulu öndər dərhal qərar verdi ki, tədbiri yarımçıq qoyub qayıtmalıyıq. Amma təyyarəmiz birbaşa Bakıya deyil, İstambulda eniş etdi.

Bakıdan Heydər Əliyevə onun təyyarəsinin vurulacağı barədə məlumat vermişdilər. Lakin o, bu barədə mənə ümumi şəkildə məlumat verdi və fikrimi soruşdu. Bu məlumatı çatdıranın kim olduğunu bildirdim və sadəcə soruşdum: “Bunları Siza deyənini səmimiyyətinə tam inanırırsınız?” Sualımı Heydər Əliyev cavab kimi dəyərləndirdi. Bunun səhəri günü, sübh təzədən Heydər Əliyev göstəriş verdi ki, Bakıya uçuşuq. Yola düşdük. Bakıya yaxınlaşanda təyyarəmizi bizim Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus qırıq təyyarələr müşayiət etdilər və şəhəri dövrə vurub əlavə uçuş etdik. Nəhayət, təyyarəmiz sağ-salamat eniş etdi. Səhəri gün Heydər Əliyev mənə telefon açdı və dedi: “Həsən, bilirsən də, dünən o dünyalıq olacaqdıq?” Dedi: “Necə bəyəm?”. Dedi: “Bəs təyyarəmizi vurmaq planı varmı, amma baş tutmayıb”.

Baxın, o bilə-bilə ki, təyyarəni vura bilərlər, yenə qorxmadan, çəkinmədən Bakıya qayıtmaq qərarından dönmədi. Əlbəttə, buna böyük cəsarət, hər şeyin yaxşı nəticələnenəyinə daxili inam, iradə lazımdır.

Həmin ərəfədə Heydər Əliyevi Pakistana dəvət etdilər. İslamabadda böyük beynəlxalq tədbir keçirilirdi. Mənə telefon açıb dedi: “Həsən, mən gedə bilməyəcəyəm, sən tək get”. Müəyyən tövsiyələrini də verdi və tapşırıd ki, onun təyyarəsi ilə gedim. Orada mən Suleyman Dəmirəllə, Pakistanın Prezidenti ilə görüşdüm və vəziyyəti ətraflı onlara söylədim. Onlar İslamabaddan Azərbaycanı və Heydər Əliyevi dəstəkləyən bəyanatlar verdilər.

– Həsən müəllim, son olaraq Heydər Əliyevlə bağlı bir maraqlı xatirə danışmağınız da oxucularımıza qənimət olardı.

– 30 il yaxından tanıdığım, bu illərin əksər hissəsini yanında çalışdığım Heydər Əliyev kimi bir şəxsiyyətlə bağlı xatirələrim sonsuzdur. İndi yazıçı-jurnalist Elmira Axundova ilə məhz Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini yazıb kitab şəklində nəşr etdirməyə hazırlaşıyıq. Onlardan birini danışa bilərim...

1983-cü ildə məzuniyyətə çıxdım və Çexoslovakiyaya istirahətə getmək məqsədilə Moskvaya yola düşdüm. O zaman yüksək vəzifəli məmurlara xarici ölkələrə, əlbəttə sosialist ölkələrinə, istirahətə getməyə şərait yaradılmışdı. Həmin günün səhəri Heydər Əliyevin doğum gününə, həm də 60 illik yubileyinə – 10 maya düşmüşdü. Axsam Moskvada təyyarədən düşəndə qəzetdə oxudum ki, Heydər Əliyevə ikinci “Sosialist Əməyi Qəhrəmanı” qızıl medalını veriblər. Köməkçisinə zəng vurub soruşdum ki, Heydər Əliyev işdədir? Dedi: “Əlbəttə”. Dedi: “İstəyirəm gəlib Heydər Əliyevçi təbrik edim”. Dedi: “Qoy özündən öyrənim”. Bir neçə dəqiqədən sonra zəng vurdu: “Heydər Əliyevçi dedi, şəhər saat 9-da burda olsun”.

Səhər 9-da artıq onun qəbul otağında idim və gördüm ki, yavaş-yavaş qəbul otağı adamlarla dolmağa başlayır. Hamı onu təbrik etməyə gəlirdi. Biri çıxırdı, o biri girirdi. Düz axşam saat 12-nin yarısına qədər. Heydər Əliyev də köməkçisinə deyib ki, Həsənə söylə heç yerə gətməsin. Arada köməkçisindən soruşurdu, “Həsən burdadır”, deyirdi “burdadır”. Deyirdi, “getməsin”. Demək istədiyim odur ki, şəhər saat 9-dan axşam saat 11:30-a qədər arı-arası kəsilmədən onu təbrikə gəlirdilər. Həm də kimlər? Xarici ölkələrin səfirləri, başqa respublikaların daimi nümayəndələri, nazirlər, alimlər, ziyalılar... Təbrikə gələnlərin böyük axını davam edirdi və Azərbaycandan bunun şahidi olan yeganə adam mən idim. Gece saat 12-nin yarısında axın dayandı və mən, nəhayət, içəri keçdim. Kabinet gül dəstələri ilə dolu idi. Heydər Əliyevin əhvalı çox yaxşı idi. Məhrəban bir tərzdə dedi: “Necədir, Həsən? Görürsən də? Nəzərə al ki, bunu səndən başqa heç kim görməyib”.

Heydər Əliyevi ürəkdən təbrik etdim, eyni zamanda gün ərzində qəbul otağında onun haqqında eşitdiklərim və orada müşahidə etdiklərim haqqında danışdım. Çox gec idi, amma həmişəki kimi Heydər Əliyevdə heç bir yorğunluq hiss olunmurdu. İkimizin də vaxtı çox yaxşı idi və getməyə heç tələsmirdik. Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətə necə başladığını, bu yoldakı maneələri, çətinlikləri xatırlayırdıq... Elə bu söhbət zamanı Heydər Əliyevə xatırladım ki, ikinci ulduz münasibətilə Azərbaycanda onun abidəsi ucaldılacaq. O, əvvəlcə söhbətdən yayınmaq istədi və hələ bu barədə düşünmədiyini dedi. Lakin gecə vaxtı olduğundan artıq telefonlar susmuşdu, abidənin müəllifi və qoyulacağı yer haqqında fikir mübadiləsi etmək üçün imkanımız vardı.

Onu da deyim ki, o vaxt SSRİ-də açıqlanmayan bir fayda vardı – müqafatlar arasındakı fasilə beş ildən az olmamalı idi. Bu qayda nadir hallarda pozulardı. Heydər Əliyev birinci qəhrəman ulduzunu 1979-cu ilin avqustunda, Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi kimi fəaliyyətinin 10 illik yubileyi münasibətilə, Azətbaycan KP MK-nin avqust plenumunun keçirildiyi gün almışdı. Cəmi üç il yarım keçəndən sonra yenə SSRİ-nin ən yüksək mükafatına layiq görülmüşdü...

P.S: Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin son dərəcə zəngin və mənalı ömrünün bəzi epizodlarını maraqlı və səmimi söhbətlərlə oxucularımıza çatdırdıqna görə Həsən müəllimə redaksiyamızın adından minnətdarlığımızı bildirdik. Amma razılaşdıq ki, bu mövzuda söhbətlərdən bundan sonra da davam etdirek.

Söhbəti qələmə aldı:
İlqar RÜSTƏMOV,
“Xalq qəzeti”

Erməni adlandırılan hayların əcdad... problemi

*Onların ikrah doğuran tarixi və “Hayastan”
fondunun iyrənc əməlləri barədə*

Bu məzmunlu qəzet materialının hazırlanmasının mənə həvalə edilməsi elə özüm üçün də maraqlı oldu. Çünki bu sətirləri hazırlayarkən hayların tarixindəki iyrəncliklər barədə söz açan bəzi elmi materialları da oxumalı oldum. Üstəlik, son iki əsrdə dünyanın müxtəlif ölkələrində, xüsusən, Osmanlı imperiyasında və Azərbaycançada insan övladına xas olmayan vəhşiliklər törətmiş ermənilərin qəndakı heç bir ölcüyə sığmayan şərəfsizliyin haradan qaynaqlandığını da aydınlandı.

Həmin materiallara baxarkən, Xocalı soyqırımını törədənlerin, neçə-neçə şəhər və kəndlərimizi viranəyə çevirənlərin, Gəncədə yatmış şəhəri raket zərbəsinə məruz qoyanların, Azərbaycan tarixinə aid abidələri və dini inanc yerlərini barbarcasına darmadağın edənlərin erməni yox, məhz hay tör-töküntüləri olduğuna inandım. Çünki qədim alban etnoslarına aid olan ermənlər bu qədr vəhşilik törədə bilməzdilər. Bunun haylar törəddər və Serj Sarkisyan kimi insan qanı içməklə fəxr edirlər.

Sanki, yazının əvvəli üçün yazdığım bu giriş özünü də darıxdırdı və hayların “məənəviyyatsızlığı” barədə alim fikrini qələmə almağa tələsdim. AMEA-nın Tarix İnstitutunun böyük elmi işçisi Rəmin Əlizadə ötən payız “Teleqraf.com”a verdiyi müsahibədə hayların xarakteristikasını elə məharətlə açıq ki, sanki, oxucu bu vəhşi toplumun tarixini ekranda görür. Həmin sətirləri oxuyanda sovet rejiminin Azərbaycanla Hayastanı qardaş kimi təqdim etməklə bizi alçalmaq məqsədini də başa düşdüm.

Alim yazır: “Hayasa bölgəsi Anadolunun şimal-şərqində Muradçayın yuxarı hövzəsinə yaxın ərazini əhatə edən kiçik yer olub. Buranın yerli əhalisi haylar deyil. Haylar bu əraziyə gələndə qədr burada Kür-Araz mədəniyyətinin sakinləri yaşayıblar. Bunu arxeoloji dəlillər də təsdiqləyir. Həm tarixi dövr, həm də Kür-Araz mədəniyyətinin artefaktlarının tədqiqi baxımından bu mədəniyyətin əsasən Azərbaycanın elat həyat tərzini keçirən qədim türk boylarına sovet rejiminin Azərbaycanla Hayastanı qardaş kimi təqdim etməklə bizi alçalmaq məqsədini də başa düşdüm.

Alim deyir ki, hind-avropalıların qaracağı qrupuna dravidlər və haylar daxildir: “Dravidlər sonradan Hindistanın cənubundan şimal-qərbinə doğru köç ediblər. Onların çox hissəsi sonradan hindlilərin içərisində eriyib yox olmuş, qalan hissəsi isə Şri-Lankada qalaraq tamil xalqının formalaşmasında iştirak etmişdir. Qaracağı haylar isə eramızdan əvvəl II minilliyin ortalarında Hindistanın şimalından Orta Asiya, Xəzərin şimalı, Qara dəniz yolu ilə Balkanlara köç edərək gəlib Anadolunun şimal-şərqində qəd kəhalarında məskunlaşdılar. Bu yerin adı da onların gəlişindən sonra Hayasa adlanıb”.

Bu gün hayların Qaregin Njde, Zori Balayan, Serj Sakisyan, Kim Qardaşyan kimi simasızlarla fəxr etməsinin səbəbi də məhz həmin alimin yazısından açıq-aydın görünür. Tədqiqatçı yazır ki, qaracağı hayların arasında ana-oğul, qar-daş-bacı nikahı vardı: “Onlar qeyd etdiyi-

miz əraziyə gəldikdən sonra tez-tez Het dövlətinin şimal-qərb sərhədlərinə soxulub, əllərinə keçən hər şeyi yağmalayıb aparırdılar. Buna görə də Het hökmdarı I Suppilulum hayların quldur başçısı ilə danışıq aparmaq qərarına gəlir. Onun e.ə. XIV əsrin ortalarına aid kitabəsində bu barədə məlumat verilir. Suppilulumon öz dilindən kitabədə deyilir: “Mən öz qızımı sənin oğluna verirəm, amma o, öz anası və bacısı ilə evlənməsin”. Het kitabələrində lüt-üryan olan və qəbilə halında yaşayan hayların qayalıq ərazilərdə kəhalarada yaşamaqları haqqında məlumat verilib. Fərat çayının şimalında hayların gəzləndikləri kəhalar bu günədək gəlib çatıb”.

... Mən də öz-özümə sual verirdim ki, haylar onlara bu qədr yaxşılıqlar etməmiş azərbaycanlılara qarşı nə üçün bu dərəcədə xəyanət edir, nankorluq törədir, küreyimizə namərdcəsinə bıçaq saplayırlar? Sən demə, onların canı, qanı belə əməllərlə yoğrulubmuş.

Yeri gəlmişkən, görkəmli alim Firudin Cəlilov yazır ki, hər bir xalqın öz soyadı olur və öz toplumu içində bu adla tanınır, bu cür özünü adlandırmaya endoetnonim deyilir. Bəzən bu və ya digər xalqa qonşuları da ad qoyur və bu cür kənardan adlandırma ekoetnonim adlanır. Adətdən, kənd ad xalqın xasiyyətinə, həyat tərzinə, yaşadığı ərazinin adına və hətta geyiminə görə verilir ki, bu da müəyyən tarixi-siyasi şəraitdən asılı olaraq, zaman-zaman dəyişə bilər. Lakin xalqın öz içindəki milli soyadı min illərlə yaşayır, çox nadir hallarda unudulur. Etnonimika elminin bu qanunları erməni adına da aiddir.

“Əsl soy adları olan hay etnonimi bugünkü ermənilərin öz içində yaşadığı halda, gürcülər onlara somexi, kürdlər filə, biz də başqaları kimi erməni deyirik. Ancaq erməni etnonimi ilk dövrlərdə bugünkü haylara deyil, tamamilə başqa dila və mədəniyyətə mənsub subar türklərinin ermən adlı boylarına aid olmuşdur. Haylar isə Ərməniyə ölkəsinə gələndən xeyli sonra, xüsusilə xristianlığı qəbul edəndən sonra ətraf bölgələrə yayıldıqca bu yeni ekoetnonimlə adlanmışlar. Çünki bəzi qonşu xalqlar, təbii olaraq, onları artıq Ərməniyə əhalisi (erməni) kimi tanıyırlar. Haylar da həmin ermən boylarının adını mənimsədikləri kimi, özlərinə tarix yazanda artıq onların qədim tarixini də özlərinə çıxımlar. Ona görə də, erməni adının mənşəyindən danışarkən vacib şərtlərdən biri sonrakı psevd-ermənilər (haylar) ilə əsl qədim ermənilərin fərqləndirilməsidir”.

Alimin fikrincə, türk xalqlarının dilində “ərman” toponiminin müxtəlif bölgələrə daşındığını görə bilirik. O ki qaldı, ərme

adına, onu da yalnız arameylərlə bağlamaq düzgün deyil. Çünki arameylər həm bu adın işləndiyi tarixdən min il sonra həmin ərazilərə gəlmişlər, həm də ərme toponimi subar-hurri boylarının məskunlaşdığı bölgənin adı kimi işlənmişdir.

Yeri gəlmişkən, alimlər hayların tarixdəki əməlləri barədə iyrənc və ikrah doğuran faktlardan söz açırlarsa, dünya mətbuatı da “Hayastan” adı altında törədilmiş ayrıllıklardan bəhs edir. Məsələn, ABŞ-ın “The National Interest” nəşrində jurnalist Aleksandr Sbrinovskinin “Hayastan” ümumerməni fondunun korruptsiya, cinayətkarlıq və hətta, hərbi cinayətlərə təhrikçilikdə uzun illər əli olmuşdur. Bu fond 1992-ci ildə “Ermenistanın iqtisadi inkişafını dəstəkləmək” məqsədilə erməni diasporundan pul toplanması üçün yaradılmışdır.

Qeyd olunur ki, 1992-ci ildə fond yaradılanda ona Ermənistanın ovahtkı prezidenti Levon Ter-Petrosyanın rəfiqəsi və silahdaşı Manuşak Petrosyan rəhbərlik edirdi. O, fonda başçılıq etdiyi dövr ərzində yetərinə varidat toplayıb, o cümlədən, dəbdəbəli evlər, mağazalar və restoranlar şəbəkəsinə sahib olub. 2007-ci ildə isə fond Göygə gölünün çimərliklərində “Kapatuk Sevan” kurort kompleksində vindsörfinq mərkəzinin tikintisini maliyyələşdirib. Kurort Bel-la Koçaryana– sabiq prezident Robert Koçaryanın arvadına məxsusdur. Fond obyekt üçün zəruri olan avadanlığın da alınma xərclərini ödəyib.

Burada çirkli pulların yuyulması ilə bağlı faktlar ortaya çıxır. Qara bazarda illik, təqribən, 300 milyon dollar həcmində vergilərin ödənməsindən yayınan ölkələrdən biri kimi, Ermənistan və Azərbaycanın 30 il işğal altında qalan Qarabağ regionu uzun illər beynəlxalq təftiş aparılmayan hüquqi “boz zona” kimi, “Hayastan”ın qeyri-qanuni fəaliyyəti üçün siğınacaq olmuşdur.

Bu məsələ ortaya çıxanda AZƏRTAC-ın Vaşinqton bürosu çoxillik tədqiqatlara istinadən yazırdı ki, ABŞ-ın xeyriyyə təşkilatları insanları aldadıb və hətta terrorçu təşkilatlar üçün də ianə toplayıblar. Ona görə də Sbrinovski məqalənin sonunda yazır: “Beləliklə, “Hayastan” ümumerməni fondunun vergisiz statusunun müxtəlif maraqlı qruplaşmalara dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan insanlardan pul almağa və həmin vəsaiti öz maraqları, hətta hərbi məqsədlər üçün istifadə etməyə və bunun nəticəsində hərbi cinayətlərin törədilməsinə şərait yaratdığını söyləmək olar”.

Yəni, hay hər yerdə oğrudur, quldur. Hayastan isə həmişə ayrıllıq, natişlik, rəzalet, nankorluq timsalidir.

İttifaq MİRZƏBƏYLİ,
“Xalq qəzeti”

Cənubi Qafqazın istər əlverişli fiziki-coğrafi, istərsə də geosiyasi mövqeyi onun tarixən dünyanın böyük dövlətlərinin maraq dairəsinə salıb. Yaxın Şərq, Avropa və Asiya arasında qovuşma nöqtəsində, tarixi İpək Yolumun, indi isə qitələrarası kommunikasiyaların qovşağında yerləşdiyi üçün bura daim həyatı əhəmiyyətli region kimi xarakterizə edilib. Tarixdən məlumdur ki, müxtəlif imperiyalar bu əraziyə sahiblənmək uğrunda uzun illər ərzində öz aralarında savaşıblar. Hazırda imperiyalar olmasa da, onların yerini tutmuş hegemon dövlətlər həmin siyasəti davam etdirirlər. Onlar Cənubi Qafqazı indi də qonşu ərazilərdə nüfuz dairələrini yaymaq məqsədilə baza qismində nəzərdən keçirirlər.

Avropa Parlamenti Hayastanı növbəti təxribata sürükləyir

Bu prosesin gedişində böyük dövlətlər geosiyasi maraqlarını həyata keçirmək üçün haylardan daim istifadə ediblər. Əslində, onların bu bölgəyə köçürülməsində əsas məqsədlərdən biri də bu olub. Zaman-zaman müxtəlif güclərin əlində alət olan erməni faktoru son illərdə digər güclərlə yanaşı, Avropa Parlamentinin aktiv istifadəsindədir.

Avropa Parlamenti son illərdə erməni məsələsini Azərbaycana qarşı təzyiq və təsir elementinə çevirib. Bu qurumun Azərbaycanına qarşı artıq sayı-he-sabı itmiş təşəbbüs və qətnamələrini başqa cür izah etmək mümkün deyil. XXI əsrdə Avropanın siyasi mərkəzində (Brüsseldə) deputatların Ermənistan – Azərbaycan münasibətlərinə sırf xristian həmrəyliyi prizmasından yanaşması, Hayastanı üç müsəlman ölkəsi ilə əhatə olunmuş “xristian qalası” hesab etməsi onların orta əsr “Səlib yürüşləri” təfəkkürünə qayıtdığını təzahürdür. AP-nin bəzi deputatları irqçi, islamafob, Azərbaycanofob, türkofob mövqeləri və ikili standartları ilə tanınır.

Digər tərəfdən AP-nin vaxtaşırı dövlətimiz əleyhinə kampaniya xarakterli fəaliyyəti Azərbaycanın ədalətli mövqeyinə təsir göstərmək, onu gözənd salmaq və Ermənistanın xeyrinə güzəştlər əldə etmək cəhdi sayılmalıdır.

44 günlük Vətən müharibəsində diz çökmüş, 2020-ci il noyabrın 10-da üçtərəfli Bəyanata, faktiki kapitulyasiya aktına imza atmış Ermənistan ona ürək-dirək verən məhz bu cür addımların sayəsində artıq əvvəlki mövqeyindən xeyli uzaqlaşmış. Bu günlərdə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının Xarici Siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev 10 noyabr Bəyanatının müddəalarının Ermənistan tərəfindən kobudcasına pozulduğunu bildirib.

Hikmət Hacıyev qeyd edib ki, Ermənistan ordusunun qalıqları hələ də Azərbaycan ərazilərindən tam çıxarılmayıb. “Bizdə olan məlumatlara əsasən, Qarabağ bölgəsində, təxminən, 10 minlik şəxsi heyət qalmaqdadır. Qanunsuz erməni silahlı dəstələri yeni postlar və mühəndis-istehkam qurğuları yaradır, ərazilərimizi 2021-ci ildə Ermənistanda istehsal edilmiş minalarla çirkəndirir, Azərbaycan Ordusunun mövqelərini atəşə tutur. Faktiki olaraq yeni “təmas xətti” qurmağa çalışırlar. Qazax rayonunun 7. Naxçıvanın isə 1 kəndi hələ də

işğal altındadır. Laçın yolundan hərbi məqsədlər, o cümlədən, silah-sursatın, minaların daşınması, şəxsi heyətin rotasiyası üçün istifadə olunurdu. Ermənistan 10 noyabr Bəyanatına zidd olaraq, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı öhdəliklərini də yerinə yetirmir. Azərbaycanın qərb rayonlarından Naxçıvana bu günə qədər bir maşın belə keçməyib”, – deyər Hikmət Hacıyev vurğulayıb.

Prezidentin köməkçisi qeyd edib ki, 2022-ci ildə Praqa və Soçidə keçirilmiş görüşlərdə Ermənistanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyini tanımasına baxmayaraq baş nazir və digər Ermənistan rəsmiləri tərəfindən vəziyyəti qəsdən gərginləşdirən, Azərbaycanın suverenliyini və ərazi bütövlüyünü sual altına qoyan, təhdid edən açıqlamaların verilməsi, addımların atılması davam edir və bu xətt son vaxtlar daha da güclənir: “Ermənistan məqsədli şəkildə prosesi pozaraq Azərbaycanla sülh müqaviləsinə imzalamaqdan yayınır və vaxt udmağa çalışır”.

Bəli, Ermənistanı üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməkdən yayınır, ona yeni təxribatlar törətmək üçün əsaslar yaradan məhz Avropa Parlamenti kimi qurumlardır. Bölgədə yenidən Ermənistan tərəfindən genişmiqyaslı təxribatlar törədiləcəyi təqdirdə bunun əsas bəiskarlarından biri də İrəvandakı revanşistləri körükləyən Avropa Parlamenti olacaq. Ancaq qızışdırıcı mövqe tutan, konstruktivlik göstərməyən tərəflər anlamalıdır ki, diplomatik çalışmaları davam etdirməklə yanaşı, ordu quruculuğuna böyük önəm verən Bakı bütün variantlara, o cümlədən, hərbi varianta da hazırdır. Üçüncü Qarabağ müharibəsinin olacağı təqdirdə də uduzan tərəfin Azərbaycan olmayacağı şübhəsizdir.

AP-nin isə heç bir hüquqi qüvvəsi olmayan, kağız parçasına çevrilən qətnamələr qəbul etməsindənsə, regionda davamlı sülh və sabitliyin təmin olunmasına real təhləflər verməsi daha yaxşı olardı. Çünki bu region həm də Avropanın bir parçasıdır. Qafqazda sülhün yaranması daha geniş anlamda Avropada sülhün, sabitliyin və əmin-amanlığın mövcud olması deməkdir.

Səxavət HƏMİD,
“Xalq qəzeti”

Avropalı parlamentarilər Hayastanın sifarişi ilə işləyirlərmi?!

Məlum olduğu kimi, Avropa Parlamenti Azərbaycana qarşı yeni qərəzli qətnamə hazırlayır. Bu sənədin də əvvəlki kimi, saxta faktlar əsasında hazırlandığı və aşkar böhtan xarakterli daşıyacağı heç kəsə şübhə doğurmur. Avropa Parlamentinin rəsmi Bakıya qarşı xüsusi qışqanc münasibəti ilə fərqləndiyi də bizim üçün yenilik deyil.

Avropa Parlamentinin siyasi gündəmini Avropa İttifaqında xüsusi siyasi və iqtisadi çəkisi olan dövlətlər Fransa və Almaniya müəyyən edir. Yeni, ölkəmizin bostanına daşın haradan atıldığı belli olur. Adlarını çəkdiyimiz dövlətlər Azərbaycan və Türkiyənin regionda güclənməsini heç cür həzm edə bilmirlər.

Avropa Parlamentinin “uzaqvuaran silahlı” insan haqları və demokratiya mövzularında təşkil etdiyi şoulardır. 2020-ci ilin payızında 44 günlük şanlı savaş zamanı öz torpaqlarını işğalçı Ermənistanın azad edən Azərbaycan avropalı parlamentarilərin hədəfidir. Haqqında yüksək tribunallardan bəhs edənlər beynəlxalq qanunlar ölkəmizə münasibətdə bu dəfə də gözdərdi edilir.

Halbuki, əksinə olmalı idi. Dünyanın əsas siyasi, iqtisadi və hərbi güc mərkəzlərindən olan Avropa İttifaqı Azərbaycan torpaqlarında dəhşətli vandalizm əməlləri törədən təcavüzkar Ermənistanı Qarabağda “imza atdıqları” insanlıq adına yaraşmayan vəhşiliklər və zorakılıqlara görə beynəlxalq hüququn dili ilə cəzalandırmalı idi.

Realılıqda isə nə baş verir? Özünü “demokratiyanın beşiyi” sayan Avropa İttifaqının parlamenti sivil dünyanın gözü qarşısında utanıb-çəkinmədən işğalçının tərəfində dayanmağı özünə necə rəva bilir?! Yəqin ona görə dayanır ki, bölgədə Fransa və başqa iri güclərin imperi-alist maraqlarını təmin edə bilsin. Başa

düşürlər ki, əsl niyyətlərini dilə gətirmək olmaz!

Ölkəmizə qarşı qərəzli qətnamələri yazanlar iddia edirlər ki, guya Azərbaycan Ermənistan ərazisinə hərbi təcavüz edib, Laçın yolu vasitəsilə Xankəndi şəhəri və ətraf ərazilərdə məskunlaşan erməniləri (oxu–qanunsuz erməni silahlı birləşmələri) “blokada”da saxlayır. Özləri də bilirlər ki, yalan danışırırlar. Qurduqları saxta oyunun qaydası budur: burada kim güclüdür, o, haqlıdır prinsipi ilə hərəkət edirlər.

Avropa Parlamenti, həmçinin arzularını ki, “Minsk qrupu” “dirilib”, artıq tarixə gömülən “Dağlıq Qarabağ”ın statusu ilə bağlı yenə də mənasız danışıqlar aparır və heç bir əhəmiyyəti olmayan saxta bəyanatlar versin. Azərbaycan xalqı siyasi taleyini və gələcəyini özü həll edib. Ermənilər isə özləri üçün Qərbi Avropada hələ də “arxa”, “dayı” axtarırlarsa, bu, onların öz problemləridir.

Həmi başa düşür ki, Avropa Parlamentinin Azərbaycanla bağlı yeni məkrli planları bəd niyyətlərə xidmət edir. Avropalı parlamentarilər, axı, siz özünüzdə bunu yaxşı bilirsiniz. Siz Fransada, İspaniyada separatizm baş qaldıran kimi, onları rüşeymindəcə boğursunuz. Amma suveren Azərbaycanın daxilində erməni separatçılarının dəstək olursunuz. Sizin ağa qara deməyə necə diliniz gəlir?!

Siz bu yolla regionda gərginliyi daha da artırırırsınız. Siz bununla Ermənistan-dakı millətçi, revanşist qüvvələrin dəyir-

Ekspert rəyi

Məhsəti Əliyeva,
siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

Avropa Parlamenti ölkəmizə qarşı yenidən qərəzli və obyektivlikdən tam uzaq mövqe ortaya qoyub. Sual olunur: Azərbaycan torpaqlarının otuz il ərzində Ermənistan tərəfindən işğal altında saxlanıldığı, yüz minlərlə soydaşımızın etnik təmizləməyə məruz qaldığı, ölkəmizin şəhər və kəndlilərinin sisteməlik şəkildə yer üzündən silindiyi və sərvətlərinin talan edildiyi dövrdə Avropa Parlamenti niyə susurdu?

Azərbaycana “demokratiya dərsi” keçmək iddiasına qədəm Avropa Parlamenti bu gün qitədə korruptsiya cinayətləri və ölkəmizə qarşı qərəzli addımları ilə gündəmə gəlir. Yəqin ki, Yunanıstandan olan vitse-prezident Eva Kailinin milyonlarla dollar korrup-

siya cinayətlərinə ittiham olunması faktını salmaq istəyirəm. Təəssüf ki, bu, nə birinci, nə də sonuncu haldır.

Acı təəssüf doğuran hal həm də budur ki, avropalı deputatlar ölkəmizə münasibətdə dini ayrı-seçkiliyə də yol verirlər. XXI əsrdə avropalı parlamentarilərin Ermənistan–Azərbaycan münasibətinə sırf xristian həmrəyliyi prizmasından baxması onların orta əsr səlib yürüşləri dövrünün təfəkkürünə qayıtdıqlarını sübut edir.

Avropa Parlamenti tərəfindən Azərbaycana qarşı saxta təşəbbüslərin və qətnamələrin artıq sayı-hesabı itib. Sanki Avropa İttifaqının ali qanunverici orqanı Ermənistan parlamentinin bir filialına çevrilib. Burada Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən göndərilən layihələri gözələri yumub təsdiq etməklə məşğuldurlar.

Hazırda Avropa Parlamenti erməni icmasının təsiri altında olan və Azərbaycan qarşı radikal mövqe tutan bir sıra deputatların öz şəxsi ambisiyalarını həyata keçirdiyi məkana çevrilib. Bu, yolverilməzdir və bütövlükdə Avropanın sivil, demokratik dəyərlərinə xələf gətirir.

Sonda bir daha təəssüf hisslə belə bir məqamı qeyd etməyi özümə bərc bilirm ki, bu gün avropalı parlamentarilərin Ermənistanın sifarişi ilə işləyir?! Biz, doğrusu, Avropanı belə qərəzli təəsvüv etmirdik!

manına su tökürsünüz. Siz bölgədə yeni müharibə ocağı yaradıb hər iki tərəfdən minlərlə gəncin məhv olmuşu, anaların gözüyaşlı qalması üçün şərait yaradırsınız.

Tarix sizi bağışlamayacaq. Siz Cənubi Qafqazı yenidən dağdıcı müharibənin ağuşuna sürüklədiyinizə görə gələcək nəsillər qarşısında cavab verməli olacaqsınız.

Avropa İttifaqı rəhbərliyi ilə Avropa Parlamenti arasında nifaqın da olduğu diqqətdən yayına bilməz. Axı, parlamentin Azərbaycan qarşı qərəzli münasibəti Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişelin Cənubi Qafqazda sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində nümayiş etdirdiyi söylərə ziddir və bütün bunlar heç də normallaşdırma proseslərinə xidmət etmir.

Başqa bir konkret misal çəkə bilərik. 2021-ci ilin 18 iyul tarixində Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula fon der Lyaeyen Bakıya səfəri zamanı Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumu, eləcə də dekabrın 17-də Buxarestdə Azərbaycan, Rumıniya və Macarıstan arasında “yaşıl enerji” sahəsində strateji tərəfdaşlıq anlaşması imzalanıb.

Azərbaycan Avropa İttifaqı ölkələri ilə sıx və hərtərəfli əməkdaşlığı davam etdirmək əzmindədir. Bunun əvəzində İttifaqın qanunverici qurumunun Azərbaycanofob mövqeyi, ən azı təəcüb və təəssüf doğurur.

Məsəim ABDULLAYEV,
“Xalq qəzeti”

Azərbaycan Mətbuat Şurasının yaradılmasından 20 il ötür

Media ilə ictimaiyyət və media ilə hakimiyyət arasında körpü missiyası

Bu gün Azərbaycan Mətbuat Şurasının (MŞ) yaranmasından 20 il ötür. Medianın özünütənzimləməsi təcrübəsinin postsovet məkanındakı ilk təcrübəsi olan MŞ ölkə jurnalistlərinin 15 mart 2003-cü il tarixində keçirilmiş birinci qurultayında formalaşdı.

Dünyanın bir sıra ölkələrində Mətbuat Şurası institutu mövcuddur. Fəaliyyətlərindəki müəyyən müxtəlifliklərə baxmayaraq, onların hamısı üçün bir xarakterik xüsusiyyət var – medianın özünütənzimləməsi. Azərbaycanda yaradılacaq Mətbuat Şurası da üzərinə eyni missiyanı götürməli, eyni zamanda, media-ictimaiyyət, media-hakimiyyət münasibətlərində bir növ, əlaqələndirici rol oynamalı idi. Şuranın təsis edildiyi Azərbaycan jurnalistlərinin I qurultayının iştirakçıları da özlerini bu məqsədə köklədilər.

Bəli, başlıca missiyası media-ictimaiyyət, media-hakimiyyət münasibətlərinin tənzimlənməsindən ibarət olan Mətbuat Şurasından gözləntilər böyük olub. Bəzən bu qurumu o zamanın həddən artıq siyasiləşmiş mühitində ayrıca cəbhəyə çevirmək niyyətləri də nəzərə çarpıb. Bir sözlə, hamı onu öz tərəfində görməyə çalışıb. Belə bir durumda şura müstəqilliyi qorumalı, hər kəsin istəyinin reallaşmasını deyil, ümumən, jurnalistikanın menafeyini rəhbər tutmalıydı.

Mətbuat Şurası fəaliyyətinin ilk günlərində ictimaiyyətin müxtəlif təbəqələrinin media ilə bağlı narazılıqlarını öyrənməyə, prosedür iş istiqamətlərinə uyğun olaraq şikayətləri araşdırmağa, müvafiq qərar və rəylər çıxarmağa başladı.

Qurumun əsas iş istiqaməti müxtəlif vətəndaş qruplarının kütləvi informasiya vasitələrinin fəaliyyəti ilə bağlı şikayətlərinin araşdırılmasıdır. Ötən müddətdə şuraya ümumilikdə, 15 minə yaxın şikayət daxil olub. Bu şikayətlərdə əksini tapan

motivlər jurnalistikamızın təmiz adının özünə qaytarılmasına, kütləvi informasiya vasitələrimizin saflaşmasına olan ehtiyacı aşkar şəkildə ortaya qoyurdu. Medianın müstəqilliyinə, özünün həyat yolunu Həsən bəy Zərdabi ənənələrinə söykənərək tutmalıydı. Bu yolun məsuliyyəti hər bir jurnalistin əmək fəaliyyətində başlıca meyara çevrilməliydi.

Mətbuat Şurası yalnız şikayətlərin araşdırılması ilə kifayətlənmədi. Qurum media ilə bağlı tematik tədbirlər keçirdi, jurnalistikamızda peşə dəyərlərini aşılamaq istiqamətində ardıcıl layihələr reallaşdırdı, müxtəlif təşəbbüslər irəli sürərək tanındı, etimad qazandı.

Ötən 20 il Mətbuat Şurasının beynəlxalq əlaqələri baxımından da zəngin oldu. Qurum Avropa Mətbuat Şuraları Alyansına, Dünya Mətbuat Şuraları Assosiasiyasına qəbul edildi. Şuranın İdarə Heyətinin üzvləri bu qurumların, eləcə də BMT, ATƏT, Avropa Şurası və digər nüfuzlu təşkilatların media ilə bağlı onlarla konfrans, seminar və “dəyirmi masa”larına qatıldılar. MŞ-nin dəstəyi ilə Bakıda Ümumdünya Mətbuat Şuraları Assosiasiyasının illik toplantısı təşkil olundu.

Türk dünyası mediasının konsolidasiyasını vacib sayan Mətbuat Şurasının təşəbbüsü ilə Azərbaycan Türkdillilik Ölkələrinə və Toplumların Media Forumu kimi önəmli hadisəyə evsahibliyini həyata keçirdi. Qurum Türkdillilik Ölkələrinə və Toplumların Media Birliyi ideyasının həyata keçməsinə də mühüm rol oynadı.

Müxtəlif illərdə Mətbuat Şurasının

istər qanunvericiliklə bağlı, istərsə də medianın maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, jurnalistlərin sosial rifah halının yaxşılaşdırılmasına yönələn təklifləri oldu. Beləcə həm də onun fəaliyyət qayəsini təşkil edən cəmiyyət-mətbuat-hakimiyyət oxu özünün səmərəli əməkdaşlıq müstəvisinə qədəm qoydu.

Prezident İlham Əliyev 2010-cu ilin iyulunda Azərbaycan Mətbuat Şurasının yeni binasının açılışında iştirak edərək, özünün şəxsi diqqəti və qayğısı sayəsində ərşəyə gələn bu binada İdarə Heyətinin üzvləri ilə geniş tərkibli görüş keçirdi və bildirdi: “Mən Mətbuat Şurasının fəaliyyətini yüksək qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, Mətbuat Şurası yarandığı gündən ölkəmizdə dövlət qurumları ilə media arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün çox müsbət rol oynamışdır. Jurnalistlərin hüquqlarının qorunması işində öz prinsipli mövqeyini həmişə bildirmişdir və ümumiyyətlə, ölkədə söz azadlığının, demokratiyanın inkişafı istiqamətində çox böyük addımlar atmışdır”.

Dövlətimizin başçısı 21 iyul 2015-ci ildə milli mətbuatın yaradılmasının 140 illiyi münasibətilə Mətbuat Şurasının İdarə Heyətinin üzvləri ilə görüşdəki çıxışında da şuranın missiyasına böyük önəm verdiyini vurğuladı. “Mətbuat Şurasının fəaliyyətini həm Azərbaycan jurnalistləri, eyni zamanda, Azərbaycan ictimaiyyəti də görür və hesab edirəm ki, yüksək qiymətləndirir. Çünki şura yaranana qədər Azərbaycan mətbuatında gedən proseslər, deyə bilərəm, imkan vermirdi ki, mətbuat tam müstəqil mətbuat kimi fəaliyyət göstərsin. Azərbaycan mətbuatının keçid dövrü o illərdə olmuşdur. Mətbuat Şurası isə böyük funksiyanı öz üzərinə götürmüşdü”, – deyən Azərbaycan Prezidenti MŞ-nin jurnalistlərin hüquqlarının qorunmasına yönələn fəaliyyətini, ümumən jurnalistikamızın inkişafındakı rolunu yüksək qiymətləndirdi.

MŞ ötən müddətdə, həmçinin, KİV-in və jurnalistlərin müxtəlif dövlət qurumları və məhkəmə orqanları ilə münasibətlərdə üzleşdikləri problemləri öyrənib, onları aradan qaldırmaq üçün müvafiq tədbirlər görüb. Jurnalistlərin prezident və parlament seçkilərini izlədirmələrinin monitorinqini təşkil edib. Şura, bundan başqa medianın müxtəlif sahələrinə dair çoxsaylı tematik tədbirlər də reallaşdırıb, mətbuat tariximizdə mühüm rola malik media orqanlarının yubiley mərasimlərini keçirib, publisistik fikrin inkişafında xidmətləri olan jurnalistlərlə bağlı toplantılar reallaşdırıb.

R.AMİN

P.S “Xalq qəzeti”nin kollektivi olaraq, Azərbaycan Mətbuat Şurasının İdarə Heyətinin üzvlərini 20 illik yubiley münasibətilə təbrik edir, onlara fəaliyyətlərində uğurlar arzulayırıq.

Manama Bəyannaməsi qəbul olundu

Bəhreyn Krallığının paytaxtı Manama şəhərində Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin 2-ci konfransı keçirilib. Tədbirdə 20-dən çox ölkənin parlament sədrləri, 60-dan çox nümayəndə heyəti olmaqla, ümumilikdə, 300-dən çox nümayəndə iştirak edib. Milli Məclisin Sədri, Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin sədri Sahibə Qafarova konfransı açıqdan sonra tədbir iştirakçıları Türkiyə və Suriyada baş vermiş zəlzələ nəticəsində həyatını itirən insanların xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad ediblər.

S.Qafarova deyib ki, Qoşulmama Hərəkatının 2019-cu ilin oktyabrında keçirilən Bakı Sammitində dövlət və hökumət başçıları qurumun parlamentariləri ilə əməkdaşlığı genişləndirmək və dərinləşdirməklə bağlı qərar qəbul ediblər. Azərbaycan Prezidenti, hərəkatın sədri İlham Əliyevin irəli sürdüyü təşəbbüsə uyğun olaraq, 2021-ci ilin noyabrında Parlamentlərarası İttifaqın 143-cü Assambleyası çərçivəsində Madriddə Parlament Şəbəkəsi təsis olunub. 2022-ci ilin iyun ayında Bakıda 40-dan çox parlamentin və 8 parlamentlərarası təşkilatın 400-dək nümayəndəsinin iştirakı ilə keçirilən Parlament Şəbəkəsinin ilk konfransı qurumun inkişafında mühüm mərhələ olub. Konfrans çərçivəsində şəbəkənin İş Qaydaları, Bakı Bəyannaməsi, həmçinin şəbəkənin rəsmi loqosu və bayrağı qəbul edilib. Növbəti üç il üçün şəbəkənin sədri və üç sədr müavini seçilib.

Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin ilk konfransından sonrakı dövrdə bir sıra parlamentlərarası platformalarda, o cümlədən, G20 parlament rəhbərlərinin Zirvə toplantısında və Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə təmas qrupunun Zirvə görüşündə iştirak etdiyini xatırladın Milli Məclisin Sədri vurğulayıb ki, bütün bu mühüm beynəlxalq tədbirlərdə və üzv parlament başçıları ilə ikitərəfli və çoxtərəfli formatda görüşlərində onun çıxışlarının əsas məqamı şəbəkənin ideya və məqsədlərinin təbliği olub. Qoşulmama Hərəkatının dəyər və prinsiplərinin həmrəylik və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi, digər təşkilatlarla institusional dialoqun inkişafı yolu ilə təşviq də ən yüksək prioritet sayılıb.

Qeyd edilib ki, Parlament Şəbəkəsi artıq Asiya Parlament Assambleyası, Ərəb Parlamenti, İOT-ə üzv dövlətlərin Parlament İttifaqı, Türk Dövlətləri Parlament Assambleyası və ASEAN Parlamentlərarası Assambleyası kimi bir sıra beynəlxalq parlament təşkilatları ilə əməkdaşlıq mexanizmləri yaratmış və bu

təşkilatlarda müşahidəçi statusu almışdır. İkitərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində isə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin daha 16 parlamenti ilə dostluq qrupları təsis edib ki, bu, bütün üzv parlamentlərlə əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi məqsədini əks etdirir.

S.Qafarova Parlament Şəbəkəsinin ikinci konfransının “Pandemiyadan sonrakı bərpa üzrə milli və qlobal səviyyədə göstərilən səylərə parlament dəstəyi” mövzusunda həsr olunduğunu bildirib və bu yaxınlarda Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə təmas qrupunun pandemiyadan sonrakı bərpağa həsr olunmuş sammit səviyyəli görüşünü xatırladı. O, Parlament Şəbəkəsinə Azərbaycanın sədrliyi dövründə həyata keçirilən tədbirlər bəsinədə ətraflı məlumat verib.

Bəhreyn Krallığı Şura Məclisinin sədri Əli bin Saleh Əl-Saleh, Parlamentlərarası İttifaqın prezidenti Duarte Paçeko, Parlamentlərarası İttifaqın baş katibi Martin Çunqonq, Misir Ərəb Respublikası Nümayəndələr Palatasının sədri Hanafi Gibali, Malavi Milli Assambleyasının spikeri Katerin Qotani Hara, Kot-d’İvuar Respublikası Milli Assambleyasının sədri Adama Biktogo, Burundi Milli Assambleyasının rəhbəri Gelas Daniel Ndabirabe, Nepal Nümayəndələr Palatasının sədri Dev Raj Ghimire, Fici parlamentinin sədri Naiqama Lalabalava, Boliviya Çoxmillətli Dövlətin spikeri Jerges Merkado Suarez, Tanzaniya Parlamentinin spikeri Tulia Akson və digər çıxış edənlər konfransın yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycanı minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Konfransda Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin iş qaydalarına dəyişikliklər edilməsi haqqında qərarlar və Manama Bəyannaməsi qəbul olunub.

Əliqismət BƏDƏLOV,
“Xalq qəzeti”

Paşinyanın ağ yalanlı “qırmızı xətlər”i

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan dünən keçirdiyi mətbuat konfransında Azərbaycanla sülh müqaviləsi ilə bağlı danışıqlar prosesində müəyyən tərəqqinin əldə olunduğunu desə də, bu zaman “fundamental problemlər”in üzə çıxmasından, keçə bilməyəcəyi “qırmızı xətlər”dən də dəm vurub.

Əslində, Paşinyanın mövqeyini və sərsəm açıqlamalarını hay cığallığının ən yüksək fazası hesab etmək daha düz olar. Azərbaycandan sülh sazişinə dair öz təkliflərinə bu günlərdə cavab əldə etdiyini söyləyən baş nazir, sosial şəbəkələrdə ünvanına deyilənlərin əksinə olaraq, ölkəsinin maraqlarına zidd hansısa sənədə imza qoymayacağını “qətiyyətlə” ərz edib.

“Məğrur” baş nazirin Azərbaycanla sülh danışıqları prosesində üzleşdiyi “fundamental problemlər” 5 gün əvvəl Ermenistanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanın “Azadlıq” radiosuna müsahibəsində səsləndirdiyi tezislərlə eynidir. Hayların baş naziri Bakı ilə sülh danışıqlarında müəyyən irəliləyiş gördüyünü dilə gətirsə də, “nə qədər çox irəliləyirsə, bir o qədər fundamental problemlər üzə çıxır” söyləyib.

Bəs, Ermenistanın hökumət başçısının keçilməz hesab etdiyi “qırmızı xətlər” hansılardır? Paşinyanın düşüncəsinə görə, İrevan sülh müqaviləsini imzalayandan dərhal sonra Bakı Ermenistana qarşı ərazi iddiaları irəli sürə bilər. Bunu İrevan üçün “keçilməz qırmızı xətt” adlandıran Paşinyanın sözlərinə görə, o, problemin “təqaddimli həllini” görmür və “ölkəsinin maraqlarını təmin etmək” üçün, “başdansaovdu” deyil, ardıcılı, “strateji yanaşma”-nı vacib sayır.

Yəni, bu günə qədər Azərbaycanla danışıqlarda verdiyi bütün qərarlarını öz dili ilə başdansaovdu hesab edən Paşinyan hələ bundan sonra ölkəsinin maraqlarını gözəylərək, sülh sazişinə “strateji” səviyyədə yanaşacağı barədə düşündür. Guya, sülh müqaviləsinin mətninə Azərbaycanın təkliflərinə İre-

van razılıq verən kimi, “Bakı Dağlıq Qarabağda etnik təmizləmə, yaxud genosid həyata keçirmək üçün mandat əldə etməyə çalışacaq”. Baş nazir bunu da “keçə bilməyəcəyi qırmızı xətt” sayır.

Bu məqamda Nikola “küçədən gələn siyasətçi” deyən daşnaklara necə haqq qazandırmamaq olar? Mətbuat konfransına toplaşan yerli və əcnəbi media təmsilçilərinin qarşısında bəlağətli siyasi ritorikaya güc verən Paşinyan bu üsulla həm də “daxili bazarda”, ictimai rəyda olmayan müsbət imicini qorumağı hədəfləyir.

2020-ci il 10 noyabr Bəyanatına özünə sərfli şəkildə şərh verən baş nazirin ermənisayağı yalanına görə, həmin sənədə, guya, Laçın yolunun daim açıq qalmalı olduğu yazılıb, amma “faktiki olaraq indi bağlıdır”. Hayların baş nazirinin “keçə bilmədiyi” uydurma “qırmızı xətlər”i bir yana, sırası ermənilərin, sülhməramlıların, humanitar yüklərin, BQXK-nin üzünə açıq Laçın yolu barədə qıpqırmızı yalan danışıması, əlbəttə ki, beynəlxalq ictimaiyyətə, lümpen tamaşaçıya ünvanlanmış mesajlardır. Onun sülh danışıqları üzrə dialoqun əsas hissəsinin

Stepanakert (?) (Xankəndi-red.) və Bakı arasında aparılması, bu zaman beynəlxalq mexanizm və təminatlardan istifadə olunması ilə bağlı sərəməlmələri də elə daxili auditoriyaya hesablanıb.

Azərbaycan tərəfinin Qarabağ ermənilərinin nümayəndə heyəti ilə Bakıda görüş təklifinə münasibət bildiren Paşinyan bu məsələdə də “gül vurub”. O, erməni nümayəndələrinin danışıqlardan sonra Bakıdan qaıyıdaçaqlarına şübhə etdiyini və bu suala kimin cavab verəcəyini havadan soruşur. Bu səbəbdən o, görüş üçün beynəlxalq təminat istəyir. Nikol demək istəyir ki, Qarabağın erməni icmasının elçiləri Bakıdan salamat qaıyıtmaya bilər. Normal və sağlam düşüncəyə sahib siyasətçi deyil, yalnız xain, mərdiməzər, zərbeni arxadan vuran terrorçu belə düşünə bilər, elə deyilmi? Mətbuat konfransında özünə nüfuzlu naqolay suallara cavab verməyə məcbur olan Paşinyanın mimika və jestlərinə diqqət yetirəndə, doğrudan da onun sağlamlığının heç də yerində olmadığı qənaətinə gəlmək olar.

Hayastanın baş naziri dünən öz “qırmızı xətt”dən danışdı. Amma erməni xislətinə yaxından bələd olduğumuza görə əminliklə deyə bilərik ki, sabah, misal üçün, sülh danışıqlarının son mərhələsi yaxınlaşanda, Paşinyan “keçə bilməyəcəyi” əlavə “qırmızı xətlər”dən də dəm vuracaq. Yəni, elə indidən birmənalı şəkildə demək olar ki, bu adam nəinki rəsmi Bakının, hətta öz elektoratının da inam və etibar limitini tam xərcləmiş durumdadır. Onun ikibaşlı, qeyri-diplomatik açıqlamaları, nala-mıxa döyməsi həm də ondan xəbər verir ki, düşüdü və girovuna çevrildiyi situasiyadan heç özü də baş açmır...

İmran BƏDİR XANLI,
“Xalq qəzeti”

Ekspert rəyi

Rasim MUSABƏYOV,
Milli Məclisin deputatı, politoloq:

– Paşinyan ənənəvi olaraq yenə də sərsəm danışığından əl çəkmir. İndi Ermenistan o vəziyyətdə deyil ki, Azərbaycan üçün hansısa “qırmızı xətlər” çəksin. İddialarının isə hamısı cəfəngdir. Bu iddia ilə onun Azərbaycanla hansısa danışıq apara biləcəyinə ümidləri də əbəsdir. O ki qaldı, Qərbi Azərbaycanıdan olan soydaşlarımız, onların hüquqları heç də Qarabağ ermənilərinin hüququndan əskik deyil. BMT-nin müvafiq konvensiyalarına uyğun olaraq, qaçqın soydaşlarımızın öz yurdlarına, vətənlərinə qayıtmaq hüququ var. Paşinyanın nə deməsindən asılı olmayaraq, bu məsələ masanın üzərindədir.

Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq, etnik təmizləmə aparmayıb. Ermenistan dediyimiz ərazidə bir nəfər belə azərbaycanlı qalmayıb. Həmin kəndlər boşdur, amma soydaşlarımızın ora qayıtməsi qadağandır. Zodda 3 min azərbaycanlı yaşayırdı, indi heç 300-ü yoxdur. Azərbaycanlılar niyə ora qaıyda bilməməlidirlər? Nüvədi kəndinin iki min əhalisi vardisa, hazırda 200 də qalmayıb. Ya da Şünrux kəndi olsun. Belə olan təqdirdə Azərbaycanın bu tələblə çıxış etməyə haqqı çatır. Paşinyanın hansı oyunlardan çıxmasından asılı olmayaraq, bu haqqı Qərbi azərbaycanlılardan heç kəs ala bilməz.

Qarabağ erməniləri ilə danışıqlara gəldikdə isə vətəndaşlarımız kimi onların hüquqlarını da, təhlükəsizliyini də Azərbaycan dövləti qoruyacaq. Buna Paşinyan tam əmin ola bilər.

Dövlət Komissiyasının 2023-cü ilə dair İş Planı təsdiq edilib

Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini, Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının sədri Əli Əhmədov tərəfindən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi məqsədilə, o cümlədən, antinarkotik təbliğat, maarifləndirmə tədbirlərinin effektivliyini artırılması və görülən işlərin davamlılığının təmin olunmasına dair Dövlət Komissiyasının 2023-cü ilə dair İş Planı təsdiq edilib və aidiyyəti üzrə icraya yönəldilib.

Bu barədə AZƏRTAC-a Dövlət Komissiyasından məlumat verilib.

Azərbaycanda COVID-19 infeksiyasına 65 yoluxma faktı qeydə alınıb

Son sutkada Azərbaycanda yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına 65 yoluxma faktı qeydə alınıb, 48 nəfər müalicə olunaraq sağalıb.

Nazirlər Kabineti yanında operativ qərargahdan AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, analiz nümunələri müsbət çıxan 3 nəfər vəfat edib.

İndiyədək ölkədə, ümumilikdə, 829 min 11 nəfərin koronavirus infeksiyasına yoluxması faktı müəyyən edilib, onlardan 818 min 638 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 10 min 147 nəfər vəfat edib. Aktiv xəstə sayı 226 nəfərdir.

Son sutkada yeni yoluxma hallarının müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar 1558, bu günə qədər isə ümumilikdə, 7 milyon 543 min 617 test icra olunub.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı

№ 83

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Reabilitasiya mərkəzləri haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” 2002-ci il 29 may tarixli 85 nömrəli, “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin saxlanılması, alınması, satılması, əldə edilməsi, bölüşdürülməsi, buraxılması, daşınması, göndərilməsi, onlardan istifadə edilməsi, habelə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin dövriyyəsinə dair sənədlərin tərtib edilməsi, saxlanılması və onların dövriyyəsi ilə əlaqədar qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər əməliyyatların həyata keçirilməsi Qaydasının təsdiq edilməsi haqqında” 2003-cü il 13 may tarixli 57 nömrəli, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslər üçün məktəbəqədər xüsusi təhsil müəssisələri haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” 2004-cü il 4 mart tarixli 24 nömrəli, “İnsan alveri qurbanları üçün xüsusi müəssisələrin yaradılması, maliyyələşdirilməsi, fəaliyyəti, habelə onların fəaliyyətinə nəzarət Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2005-ci il 9 noyabr tarixli 203 nömrəli və “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişikliklərin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 17 oktyabr tarixli 1080-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi barədə” 2015-ci il 28 aprel tarixli 122 nömrəli qərarlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

“Səhiyyə və tibbi siğorta sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamənin, nazirliyin strukturunun təsdiq edilməsi və aparatının işçilərinin say həddinin müəyyən edilməsi barədə” 2006-cı il 25 may tarixli 413 nömrəli, “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” 2017-ci il 6 sentyabr tarixli 1592 nömrəli, “Azərbaycan Respublikasında icbari tibbi siğortanın tətbiqinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” 2018-ci il 20 dekabr tarixli 418 nömrəli, “Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin yaradılması haqqında” 2019-cu il 23 dekabr tarixli 895 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 13 may tarixli 1677 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərarə alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2002-ci il 29 may tarixli 85 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 5, maddə 322; 2018, № 10, maddə 2173; 2019, № 7, maddə 1319; 2020, № 10, maddə 1300, № 11, maddə 1415; 2022, № 4, maddə 413; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 21 dekabr tarixli 448 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş “Reabilitasiya mərkəzləri haqqında Əsasnamə”nin 1.6-cı və 2.2-ci bəndlərində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözləri “Səhiyyə Nazirliyi, Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2003-cü il 13 may tarixli 57 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2003, № 5, maddə 243; 2005, № 6, maddə 536; 2006, № 3, maddə 295, № 10, maddə 1705; 2020, № 11, maddə 1415; 2021, № 10, maddə 1198) ilə təsdiq edilmiş “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin saxlanılması, alınması, satılması, əldə

Bakı şəhəri, 9 mart 2023-cü il

edilməsi, bölüşdürülməsi, buraxılması, daşınması, göndərilməsi, onlardan istifadə edilməsi, habelə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin dövriyyəsinə dair sənədlərin tərtib edilməsi, saxlanılması və onların dövriyyəsi ilə əlaqədar qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər əməliyyatların həyata keçirilməsi Qaydası”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 1.2-ci, 1.4-cü, 1.5-ci (hər iki halda), 1.12-ci, 2.6-cı, 8.9-cu bəndlərdə ismin müvafiq hallarında “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözləri ismin müvafiq hallarında “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. həmin Qaydaya 1 nömrəli əlavə - “Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinə və İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyinə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin oğurlanması və itməsi haqqında təqdim olunan növbədənkanar məlumat forması”nın adında və “Təqdim etmək qaydası” sütununda “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyinə” sözləri “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinə” sözləri ilə əvəz edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2004-cü il 4 mart tarixli 24 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004, № 3, maddə 191; 2007, № 2, maddə 185; 2008, № 2, maddə 130; 2009, № 10, maddə 857; 2012, № 3, maddə 255; 2017, № 10, maddə 1912; 2018, № 5, maddə 1149, № 11, maddə 2458; 2020, № 10, maddə 1300; 2021, № 9, maddə 1070; 2022, № 4, maddə 404; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 21 dekabr tarixli 448 Qərarı) ilə təsdiq edilmiş “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslər üçün məktəbəqədər xüsusi təhsil müəssisələri haqqında Əsasnamə”nin 17-ci hissəsinin ikinci cümləsində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözləri “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri ilə əvəz edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 9 noyabr tarixli 203 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 11, maddə 1063; 2006, № 5, maddə 476; 2013, № 8, maddə 995; 2015, № 7, maddə 878; 2016, № 9, maddə 1585; 2020, № 11, maddə 1414; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 21 dekabr tarixli 448 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş “İnsan alveri qurbanları üçün xüsusi müəssisələrin yaradılması, maliyyələşdirilməsi, fəaliyyəti, habelə onların fəaliyyətinə nəzarət Qaydaları”nın 2.3-cü bəndində və 3.1.1-ci yarım bəndində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözləri “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri ilə əvəz edilsin.

5. Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 17 oktyabr tarixli 1080-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 28 aprel tarixli 122 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 5, maddə 610; 2020, № 11, maddə 1411; 2022, № 7, maddə 819) ilə təsdiq edilmiş 2 nömrəli əlavə - “Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçmə Qaydası”nın 2.1-ci bəndində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözləri “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Naxçıvanda müavinətlər avtomatik ödəniləcək

DOST Rəqəmsal İnnovasiya Mərkəzi Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun uşağın anadan olmasına görə birdəfəlik müavinəti müraciət olmadan ödəməsinə təmin edib.

Fondan verilən məlumata görə, martın 1-dən sosial sahədə müavinətlərin proaktiv (müraciətsiz) təyinatı və ödənişi ilk olaraq muxtar respublikada həyata keçirilir. Müraciət edilmədən müavinətlər yalnız Mərkəzləşdirilmiş Elektron İnformasiya Sistemində son 1 ildə məcburi dövlət sosial siğorta haqqı qeydə alınanlara ödəniləcək. Bu xidmət vasitəsilə müavinətin təyin edilməsi və ödənilməsi bu il fevralın 1-dən sonra doğulan uşaqların ana-atalarına şamil ediləcək.

Uşağa doğum haqqında şəhadət-

namə verildikdən sonra Ədliyyə Nazirliyi Mərkəzi İnformasiya Sisteminə müvafiq məlumat ötürəcək və buna uyğun olaraq fond müavinətin ödənilməsinə həyata keçirəcək. Təyinat aparıldıqdan sonra ödənişin hansı bankdan götürülməsi barədə bildiriş isə onu alan şəxsin müvafiq sistemdən götürülmüş telefon nömrəsinə göndəriləcək.

Yaxın aylarda fondun bütün müavinətləri siğortaədənlərin təqdim etdiyi elektron sənədlər əsasında ödəniləcək.

Səbuhi HƏSƏNOV,

“Xalq qəzeti”

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Təbii fəlakət, qəza və digər fəvqəladə vəziyyətlər zamanı qanın, qan komponentlərinin donorluğunun təşkili Qaydası”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2006-cı il 16 fevral tarixli 50 nömrəli, “Doktoranturalar (adyunkturalar) yaradılan Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinin, elmi müəssisə və təşkilatların Siyahısı”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2010-cu il 14 dekabr tarixli 235 nömrəli, “Sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və kompensasiyaların təyin olunması üçün təqdim edilən sənədlərin və məlumatların rəsmiləşdirilməsi, baxılması və saxlanılması Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2015-ci il 21 sentyabr tarixli 311 nömrəli, “Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların siyahısı”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2011-ci il 3 noyabr tarixli 182 nömrəli, “Baza maliyyələşdirilməsinin subyektləri olan elmi müəssisə və təşkilatların Siyahısı”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2017-ci il 21 dekabr tarixli 584 nömrəli, “Yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə mübarizə tədbirlərində iştirak edən tibb işçilərinin əməkhaqlarına müddətli əlavənin müəyyən edilməsi barədə” 2020-ci il 25 mart tarixli 112 nömrəli, “Yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə mübarizə sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” 30 iyun tarixli 231 nömrəli və “Bakı şəhər Baş Səhiyyə İdarəsinin tabeliyində yaradılmış xüsusi ambulator tibb məntəqələrində yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına yoluxmuş xəstələrə ambulator-poliklinik yardım göstərən tibb işçilərinin əməkhaqlarına müddətli əlavənin müəyyən edilməsi barədə” 2020-ci il 23 iyun tarixli 262 nömrəli qərarlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

“Səhiyyə və tibbi siğorta sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamənin, nazirliyin strukturunun təsdiq edilməsi və aparatının işçilərinin say həddinin müəyyən edilməsi barədə” 2006-cı il 25 may tarixli 413 nömrəli, “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” 2017-ci il 6 sentyabr tarixli 1592 nömrəli, “Azərbaycan Respublikasında icbari tibbi siğortanın tətbiqinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” 2018-ci il 20 dekabr tarixli 418 nömrəli, “Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin yaradılması haqqında” 2019-cu il 23 dekabr tarixli 895 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 13 may tarixli 1677 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərarə alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 16 fevral tarixli 50 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006, № 2, maddə 198; 2020, №11, maddə 1413) ilə təsdiq edilmiş “Təbii fəlakət, qəza və digər fəvqəladə vəziyyətlər zamanı qanın, qan komponentlərinin donorluğunun təşkili Qaydası”nın 2-ci hissəsində və 5-ci hissəsinin birinci abzasında “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözləri “Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 14 dekabr tarixli 235 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2010, № 12, maddə 1117; 2011, № 9, maddə 853; 2013, № 7, maddə 883, № 10, maddə 1232; 2014, № 1, maddə 57, № 6, maddələr 736, 752; 2015, № 4, maddə 455, № 8, maddə 967; 2016, № 5, maddə 955, № 6, maddə 1208, № 8, maddə 1435, № 11, maddə 1953; 2017, № 2, maddə 301, № 4, maddə 667, № 7, maddə 1494, № 10, maddə 1931; 2018, № 3, maddə 598, № 8, maddə 1798, № 9, maddə 1935; 2019, № 1, maddə 150, № 5, maddə 944, № 8, maddə 1463, № 12, maddə 2089; 2020, № 1, maddə 83, № 4, maddə 481, № 11, maddə 1412; 2021, № 6 (IV kitab), maddə 674, № 10, maddə 1169, № 11, maddə 1281, № 12, maddə 1517; 2022, № 6, maddə 690, № 8, maddə 1016; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 21 dekabr tarixli 448 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş “Doktoranturalar (adyunkturalar) yaradılan Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinin, elmi müəssisə və təşkilatların Siyahısı”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. “Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi üzrə” bölməsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi üzrə			
1. Azərbaycan Tibb Universiteti	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
2. Ə.Əliyev adına Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
3. Milli Onkologiya Mərkəzi	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
4. Akademik Z.Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzi	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
5. Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzi	fəlsəfə doktoru üzrə	-	
6. Akademik C.M.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
7. Akademik M.A.Topçubaşov adına Elmi Cərrahiyyə Mərkəzi	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
8. K.Y.Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	-	
9. Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	-	
10. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Tibbi Bərpa İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
11. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
12. V.Y.Axundov adına Elmi-Tədqiqat Tibbi Profilaktika İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	
13. Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutu	fəlsəfə doktoru üzrə	elmlər doktoru üzrə	

2.2. “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” publik hüquqi şəxs üzrə” bölməsi ləğv edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 3 noyabr tarixli 182 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011, № 11, maddə 1064; 2012, № 6, maddə 638, № 8, maddə 825; 2013, № 3, maddələr 332, 340, № 6, maddə 730, № 9, maddə 1136, № 10, maddə 1214; 2015, № 10, maddə 1214, № 12, maddə 1563; 2017, № 12 (II kitab), maddə 2562; 2018, № 1, maddə 136, № 10, maddə 2144; 2020, № 4, maddə 481, № 11, maddə 1412; 2021, № 4, maddə 426) ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin strukturuna daxil olmayan

tabeliyindəki qurumların siyahısı”nın I bölməsinə aşağıdakı məzmununda 1-1-ci hissə və 3.1-1-ci bənd əlavə edilsin:

“1-1. Elmi tədqiqat institutları

- 1-1.1. Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzi
- 1-1.2. Mərkəzi Qan Bankının Gəncə bölməsi
- 1-1.3. Mərkəzi Qan Bankının Şəki bölməsi
- 1-1.4. Mərkəzi Qan Bankının Quba bölməsi
- 1-1.5. Mərkəzi Qan Bankının Sumqayıt bölməsi
- 1-1.6. Mərkəzi Qan Bankının Lənkəran bölməsi
- 1-1.7. Mərkəzi Qan Bankının Bərdə bölməsi
- 1-1.8. Mərkəzi Qan Bankının Şirvan bölməsi
- 1-1.9. Mərkəzi Qan Bankının Mingəçevir bölməsi
- 1-1.10. K.Y.Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu
- 1-1.11. Akademik C.M.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutu
- 1-1.12. V.Y.Axundov adına Elmi-Tədqiqat Tibbi Profilaktika İnstitutu
- 1-1.13. Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutu
- 1-1.14. Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutu
- 1-1.15. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Tibbi Bərpa İnstitutu
- 1-1.16. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu

3.1-1. Akademik M.A.Topçubaşov adına Elmi Cərrahiyyə Mərkəzi”.

4. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 21 sentyabr tarixli 311 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 10, maddə 1225; 2016, № 7, maddə 1343, № 11, maddə 1977; 2017, № 12 (II kitab), maddə 2552; 2018, № 2, maddə 354, № 12 (II kitab), maddə 2730; 2019, № 5, maddə 983, № 7, maddələr 1318, 1330; 2020, № 5, maddə 633, № 10, maddə 1269, № 11, maddə 1411; 2021, № 3, maddələr 281, 287, 289, № 4, maddə 404, № 5, maddə 525, № 9, maddə 1080, № 10, maddə 1163; 2022, № 8, maddə 973, № 9, maddə 1100; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 3 noyabr tarixli 402 nömrəli və 21 dekabr tarixli 448 nömrəli qərarları) ilə təsdiq edilmiş “Sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və kompensasiyaların təyin olunması üçün təqdim edilən sənədlərin və məlumatların rəsmiləşdirilməsi, baxılması və saxlanılması Qaydaları”na 7 nömrəli əlavə - “Müavinət, təqaüd və kompensasiyanın təyin edilməsi üçün tələb olunan sənədlərin siyahısı”nın 2.18.1-ci yarım bəndində “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” publik hüquqi şəxsin” sözləri “Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin” sözləri ilə əvəz edilsin.

5. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 21 dekabr tarixli 584 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 12 (II kitab), maddə 2531; 2018, № 8, maddə 1798; 2019, № 5, maddə 944; 2020, № 4, maddə 481, № 10, maddə 1309, № 11, maddə 1409; 2021, № 11, maddə 1281; 2022, № 4, maddə 388; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 21 dekabr tarixli 448 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş “Baza maliyyələşdirilməsinin subyektləri olan elmi müəssisə və təşkilatların Siyahısı”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

5.1. 3-cü hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“3. Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi üzrə:

- 3.1. Milli Onkologiya Mərkəzi;
- 3.2. Akademik Z.Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzi;
- 3.3. Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzi;
- 3.4. Akademik C.M.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutu;
- 3.5. Akademik M.A.Topçubaşov adına Elmi Cərrahiyyə Mərkəzi;
- 3.6. K.Y.Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu;
- 3.7. Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutu;
- 3.8. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Tibbi Bərpa İnstitutu;
- 3.9. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu;
- 3.10. V.Y.Axundov adına Elmi-Tədqiqat Tibbi Profilaktika İnstitutu;
- 3.11. Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutu;
- 3.12. Ə.Əliyev adına Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu.”;
- 5.2. 14-cü hissə ləğv edilsin.

6. “Yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə mübarizə tədbirlərində iştirak edən tibb işçilərinin əməkhaqlarına müddətli əlavənin müəyyən edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 25 mart tarixli 112 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 3, maddə 373, № 6, maddə 792, № 8, maddə 1118, № 11, maddə 1386; 2021, № 4, maddə 398, № 7, maddə 861, № 8, maddə 964, № 10, maddə 1167, № 11, maddə 1291; 2022, № 2, maddə 174, № 4, maddə 372; 2022, № 6, maddə 670, № 8, maddə 964, № 10, maddə 1215; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 2 dekabr tarixli 426 nömrəli və 2023-cü il 24 yanvar tarixli 19 nömrəli qərarları) 4-cü hissəsində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözlərindən sonra “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri əlavə edilsin.

7. “Yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə mübarizə sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 30 iyun tarixli 231 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 6, maddə 821) 2-ci və 3-cü hissələrinə “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözlərindən sonra “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri əlavə edilsin.

8. “Bakı şəhər Baş Səhiyyə İdarəsinin tabeliyində yaradılmış xüsusi ambulator tibb məntəqələrində yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına yoluxmuş xəstələrə ambulator-poliklinik yardım göstərən tibb işçilərinin əməkhaqlarına müddətli əlavənin müəyyən edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 23 iyun tarixli 262 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 7, maddə 992, № 11, maddə 1404; 2021, № 1, maddə 102, № 4, maddə 412, № 7, maddə 883, № 8, maddə 963, № 10, maddə 1168, № 12, maddə 1540; 2022, № 3, maddə 260, № 4, maddə 418, № 6, maddə 667, № 8, maddə 963, № 9, maddə 1094; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 7 dekabr tarixli 433 nömrəli və 2023-cü il 27 yanvar tarixli 23 nömrəli qərarları) 3-cü hissəsində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözlərindən sonra “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri əlavə edilsin.

8. “Bakı şəhər Baş Səhiyyə İdarəsinin tabeliyində yaradılmış xüsusi ambulator tibb məntəqələrində yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına yoluxmuş xəstələrə ambulator-poliklinik yardım göstərən tibb işçilərinin əməkhaqlarına müddətli əlavənin müəyyən edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 23 iyun tarixli 262 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 7, maddə 992, № 11, maddə 1404; 2021, № 1, maddə 102, № 4, maddə 412, № 7, maddə 883, № 8, maddə 963, № 10, maddə 1168, № 12, maddə 1540; 2022, № 3, maddə 260, № 4, maddə 418, № 6, maddə 667, № 8, maddə 963, № 9, maddə 1094; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 7 dekabr tarixli 433 nömrəli və 2023-cü il 27 yanvar tarixli 23 nömrəli qərarları) 3-cü hissəsində “İcbari Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyi” sözlərindən sonra “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” sözləri əlavə edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan–Almaniya əməkdaşlığı yüksək tempələ inkişaf edir

Azərbaycan–Almaniya iqtisadi əlaqələri bu iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin mövcud olduğu 30 il ərzində davamlı inkişaf edib. Ötən müddətdə tərəflərin fəal əməkdaşlığı müxtəlif sahələrdə müsbət nəticələrə diqqət cəlbib. Prezident İlham Əliyevin Almaniya martın 13-də işgüzar səfəri də, şübhəsiz ki, iki ölkə arasındakı iqtisadi əlaqələrin daha da dərinləşməsinə şərtləndirib.

Almaniya Azərbaycanı Cənubi Qafqazda vacib tərəfdaş kimi qəbul edir, respublikamızın regionda lider mövqeyini, həmçinin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam dəstəkləyir. Eyni zamanda bu ölkə Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rolunu təqdir edir.

Xatırlatmaq yerinə düşər ki, dövlətimizin başçısının Almaniya işgüzar səfəri Azərbaycan–Almaniya etibarlı, səmimi tərəfdaşlığının hərtərəfli və yüksələn xətlə inkişafının əyani göstəricisi olaraq bütün sahələr üzrə əməkdaşlığın daha yüksək səviyyəyə qaldırılmasına əhəmiyyətli təkan verəcək, gələcək iqtisadi inkişaf üçün böyük perspektivlər açacaq.

Yeri gəlmişkən, Avropa İttifaqının (AI) aparıcı ölkələrindən olan Almaniya 3,85 trilyon dollar ÜDM ilə dünyada 4-cü, “köhnə qitə”də isə ən böyük iqtisadi gücdür. Son illərdə Azərbaycanın belə bir potensiala malik dövlətlə iqtisadi əlaqələrində artım dinamikaşı nəzərə cəlbir. Buun belə bir fakt da təsdiq edir: 2020-ci ildə ölkələrimiz arasında xarici ticarət dövriyyəsi 817 milyon 622 min dollar idisə, ötən il bu göstərici 1 milyard 257 milyon dollara qədər yüksəlib.

Beləliklə, son iki ildə ticarət həcmi 54 faizə yaxın artıran tərəflər arasında bu sektorda dövriyyə genişləni, qarşılıqlı ixrac artıb. 2022-ci ildə Azərbaycan Almaniya ixrac olunan

məhsulların dəyəri 591,3 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Almaniya Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsində əsas ölkələr sırasında 8-ci yeri tutub.

Azərbaycan neftinin dost ölkəyə tədarükü ümumi ticarət həcmində əsas dayaq nöqtələrindən biridir. Belə ki, ötən il Almaniya neft ixracının həcmi 881,4 milyon ton, dəyəri isə 563,7 milyon dollar təşkil edib. Eyni zamanda ötən il ərzində Almaniya Azərbaycan neftinin 10 əsas idxalçıları siyahısına daxil olub.

Onu da deyək ki, Azərbaycanda hazırda qeydiyyatdan keçən 239 alman şirkəti var. Energetika, sənaye, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, kommunikasiya, tikinti, bank işi, sığorta, ticarət və servis kimi sahələrdə fəaliyyət göstərən həmin qurumların təqribən 170-i Azərbaycan–Almaniya Ticarət Palatasının üzvüdür.

Almaniya şirkətləri işğaldan azad edilən ərazilərdə aparılan bərpa-quruculuq işlərində iştiraka maraqlı göstərir və bununla bağlı müraziətlər olunur.

İki ölkə arasında enerji sahəsində də əməkdaşlıq yüksələn xətlə inkişaf edir. SOCAR ilə Almaniyanın “Uniper” şirkəti 2013-cü ildə birgə uzunmüddətli qaz tədarükü haqqında müqavilə imzalıyib. 2020-ci il dekabrın 31-dən isə Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycan təbii qazını İtaliyadakı qəbul nöqtəsi vasitəsilə AI bazarına çatdırır. “Uniper” Avropa bazarında təbii qazın əsas alıcılarından biridir. Bu, şirkətin ən uzunmüddətli (2020-2045) qaz alışı layihəsidir.

İndiyədək “Azərbaycan Qaz Təchizatı” şirkəti tərəfindən “Uniper”ə 3,1 milyard kubmetr qaz ötürülüb. Bundan əlavə, ötən il SOCAR tərəfindən Almaniya istiqamətində 1 milyon 764,5 min ton xam neft ixrac edilib.

Onu da qeyd edək ki, SOCAR və “Uniper” şirkətləri tərəfindən 2016-cı ildə Azərbaycanda enerji səmərəliliyi layihələrini inkişaf etdirmək üçün birgə müəssisə – (SOCAR (51 faiz), “Uniper” (49 faiz)) yaradılıb. Birinci layihə Sumqayıtda “Azərkimya”nın uyğun müəssisəsində buxar və enerji istehsalı kompleksinin təkmilləşdirilməsi və istismarı olub. Layihənin 2023-cü ilin yayında başa çatdırılması nəzərdə tutulub. Zavodda istehsal olunaçaq elektrik enerjisinin isə SOCAR-ın müəssisələrinə veriləcəyi və daha sonra respublikamızın milli elektrik şəbəkəsinə çatdırılacağı planlaşdırılıb.

Ölkəmizdəki alman şirkətləri tərəfindən bərpaolunan enerjinin inkişafı layihələrinə də maraqlı göstərilir. Bu ölkənin “Berlin Wind” şirkəti tərəfindən Xızı rayonunun Yeni Yaşma və Şorabə qəsəbələrində ərazisindəki 50 MVt-lik “Yeni Yaşma” Külək Elektrik Parkında yenidənqurma işlərinin aparılması və 2018-ci il oktyabrın 11-də parkın istismara verilməsi də məhz bunun əyani nümunəsidir.

Azərbaycanın işğaldan azad edilən torpaqlarının bərpası prosesinə gəlincə, alman şirkətlərinin bərpaolunan enerji mənbələri ilə uzlaşan “ağıllı şəhər” və “ağıllı kənd” konsepsiyası da Almaniya üçün maraqlı doğuran sahələrdən biridir.

İki ölkə arasında turist axını da son illər ərzində əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Belə ki, 2022-ci ildə Azərbaycana səfər edən almanların sayı təqribən üç dəfə artaraq 14 min 426 nəfər olub. Eyni zamanda, ötən il Almaniya səfər edən azərbaycanlıların sayı 21 min 791 nəfər olub ki, bu da 2021-ci ilə müqayisədə 4 dəfə çoxdur.

Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin Almaniya səfəri Azərbaycan–Almaniya strateji tərəfdaşlığının parlaq nümunəsi olmaqla iki ölkə arasında münasibətlərdə yeni səhifə açır. Bu səfər Azərbaycanın iqtisadi və geostrateji üstünlüklərindən səmərəli şəkildə yararlanaraq Cənubi Qafqazda əməkdaşlıq üçün getdikcə daha çox tərəfdaş cəlb edən aparıcı ölkəyə çevrildiyindən xəbər verir.

Vaqif BAYRAMOV,
“Xalq qəzeti”

Çörəyin qiyməti enib

Dünya bazarlarında, xüsusilə Azərbaycan üçün əsas idxal bazarlarında ərzaqlıq buğdanın qiymətində baş verən ucuzlaşma çörəyin qiymətinin də enməsinə səbəb olub.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin verilən məlumata görə, bu qurum istehlak bazarına nəzarət tədbirləri çərçivəsində əhalinin istehlak səbəbində xüsusi yer tutan ərzaq məhsulları, o cümlədən un və çörək bazarında mütemadi monitorinqlər aparır. Monitorinq nəticələrinə əsasən, martın 11-dən etibarən iri market şəbəkələrində 650 qramlıq dairəvi (zavod) çörəyin qiymətinin 70 qəpikdən 65 qəpiyə düşdüyü müşahidə olunub. Un bazarında isə 50 kiloqramlıq bir kisə unun topdansaş qiyməti 2023-cü il martın 9-da 35,5 manat – 37,2 manat olub.

Qeyd etmək lazımdır ki, 2022-ci ilin avqust ayında bu göstərici 40,7 manat – 41,5 manat təşkil edirdi.

Beləliklə, son dövrlərdə dünya bazarlarında, xüsusilə də Azərbaycan üçün əsas idxal bazarları olan Rusiya və Qazaxıstanda ərzaqlıq buğdanın qiymətində baş verən ucuzlaşma ölkəmizdə bazar prinsiplərinə uyğun olaraq tələb-təklif əsasında formalaşan unun qiymətlərinə təsirsiz düşməyib. Daxili bazarada unun topdansaş qiymətinin aşağı düşməsi çörəyin qiymətinə də birbaşa təsir edib.

Qeyd etmək lazımdır ki, cari ilin fevral ayında ərzaqlıq buğdanın orta aylıq idxal dəyəri 307,4 ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da, 2022-ci ilin avqust ayı (354,4 ABŞ dolları) ilə müqayisədə 13 faiz aşağıdır.

Bundan əlavə, Dövlət Xidməti

istehlak bazarına nəzarət tədbirləri çərçivəsində müvafiq sahədə bazar iştirakçıları ilə mütemadi görüşlər keçirir. Bu görüşlərdə buğda, un və çörək qiymətlərinin müənasibliyinə, çörəyin etiketində göstərilən çəkisi ilə faktiki çəkisinin uyğunluğuna dair müzakirələr aparılır. Bu çərçivədə ictimaiyyətin məlumatlandırılması məqsədilə un istehsalçılarınun təklif etdiyi unun topdansaş qiymətlərinə dair məlumatlar Dövlət Xidmətinin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilərək mütemadi yenilənir.

Çörəyin qiymətinin enməsi ilə bağlı Milli Məclisin deputatı, iqtisadçı-ekspert Vüqar Bayramov deyib: “Rusiya–Ukrayna müharibəsindən sonra buğdanın qiymətində artım müşahidə olundu. Hazırda buğda ixrac edən ölkələrin qiymətində azalma müşahidə edilir. Çünki dünya bazarına çıxarılan buğdanın həcmində artımlar oldu. Bu da nəticə etibarilə buğdanın qiymətində baş verən ucuzlaşma ölkəmizdə bazar prinsiplərinə uyğun olaraq tələb-təklif əsasında formalaşan unun qiymətlərinə təsirsiz düşməyib. Daxili bazarada unun topdansaş qiymətinin aşağı düşməsi çörəyin qiymətinə də birbaşa təsir edib.

Qeyd etmək lazımdır ki, cari ilin fevral ayında ərzaqlıq buğdanın orta aylıq idxal dəyəri 307,4 ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da, 2022-ci ilin avqust ayı (354,4 ABŞ dolları) ilə müqayisədə 13 faiz aşağıdır.

Bundan əlavə, Dövlət Xidməti

“Xalq qəzeti”

Azərbaycanın zəngin qaz ehtiyatları uzun illərdir ki, Avropanın enerji xəritəsinin zənginləşdirilməsinə mühüm töhfələr verir. Elə Xəzər dənizinin Azərbaycan sahillərindən “köhnə qitə”yə doğru səmt götürən “Şahdəniz” qazının ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin təminatında artan rolu da bunu təsdiqləyir. İndi Avropa ölkələri “mavi yanacaq”a olan tələbatının ödənilməsində Azərbaycana daha çox ümid bəsləyirlər. Təsədüfi deyil ki, hazırda Avropa Komissiyası Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş hesab edir.

Ölkəmizin yaşıl hidrogen ixracı üçün imkanları genişdir

Ekspert rayi

İlham ŞABAN,
Neft Aşadırılmalrı
Mərkəzinin rəhbəri:

– Müasir ekologiyanın əsas problemlərindən biri neft və təbii qaz kimi hidrogenlərin istifadəsi nəticəsində atmosfərə buraxılan çoxlu miqdarda istixana qazlarının olmasıdır. Məhz buna görə də emissiyaları azaltmaq üçün istifadə edilən enerji mənbələrini ekoloji cəhətdən daha təmiz olanlarla əvəz etmək mühüm vəzifə kimi qarşıda durur. Bu istiqamətdə inkişafın perspektivli sahələrindən biri də hidrogenin daşınması və saxlanmasıdır. Hidrogen özü yüngül qaz olduğu üçün yanma zamanı ondan üç dəfə çox istilik almaq mümkündür. Bu baxımdan da hazırda alternativ enerji sırasında hidrogenə daha çox diqqət yetirilir.

Sənayenin və insan həyatının müxtəlif sahələrində hidrogenin istifadə etmək mümkündür. Məsələn, hidrogendən neft, qaz, kimya sənayesində, eləcə də yanacaq enerjisi kimi nəqliyyatda geniş istifadə edilə bilər. Hazırda hidrogenin ən böyük problemi onun nəqlətmə və avtomobillərdə istifadəsi ilə bağlıdır. Yeni hidrogen metandan fərqli olaraq oksigenlə birləşdiyi zaman yanğınla müşayiət olunan partlayışa səbəb olur. Ona görə də Avropa İttifaqı yaxın 10 il ərzində hidrogenin daha təhlükəsiz istifadəsi ilə bağlı tədqiqatların gücləndirilməsi, bunun praktikada tətbiqinin sadələşdirilməsi üçün 3 milyard avro vəsait ayırıb.

Hidrogenin boru kəmərləri ilə nəqli ən optimal variant hesab olunur. Hazırda bunun üçün məqbul sayılan iki variant üzərində iş gedir. Birinci variant hidrogenin nəqli üçün ayrıca boru kəmərlərinin çəkilməsi ilə bağlıdır. Digər variant isə mövcud magistral qaz kəmərlərinin hidrogenin daşınması üçün modernləşdirilməsini və yenidən qurulmasını nəzərdə tutur.

Cənub Qaz Dəhlizinin seqmentləri sayılan Cənubi Qafqaz Boru Kəməri, TANAP və TAP kəmərləri yeni olduğundan metan nəqlindən hidrogenə çevirilmək üçün texniki və texnoloji baxımdan daha münasibdir. Hazırda bu məsələ öyrənilir. Hesab edirəm ki 2035-2040-cı illərdə istər elmin, istərsə də qaz sənayesinin hidrogenin ötürülməsi ilə bağlı oturmuş bir baxışı olacaq. Bu zaman hidrogen istehsalçılarına və istehlakçılara, o cümlədən onu nəql edən qurumlara daha sərfəli qiymətlərə başa gələcək.

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə martın 9-da “Dünya bu gün: Çağırışlar və ümidlər” mövzusunda keçirilən X Qlobal Bakı Forumunda Prezident İlham Əliyev ölkəmizin Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatına verdiyi töhfələrdən söhbət açaraq deyib: “Azərbaycan Avropaya öz təbii qaz təchizatını və ümumi qaz ixracını xeyli artırıb. Əgər biz 2021-ci ildə ümumən 19 milyard kubmetr qaz ixrac etmişdik, bu il o, 24 milyard kubmetrdən artıq olacaq və onun ən azı yarısı Avropaya nəql ediləcək. Bu, hazırkı geosiyasi vəziyyəti nəzərə alaraq Avropa istehlakçıların

təbii qaza çıxışının təmin edilməsində onlara birmənalı olaraq yardım etdi və yardım etməkdə davam edəcək”.

Məlum olduğu kimi, Xəzər dənizi ilə Avropa bazarları arasında körpü rolunu oynayan Cənub Qaz Dəhlizinin əsas təşəbbüskarı Azərbaycandır. Cənub Qaz Dəhlizinin mühüm seqmentli sayılan Trans-Anadolu Qaz Kəməri (TANAP) 2018-ci ildə istifadəyə verilib. “Şahdəniz” yatağından çıxarılan qaz adı çəkilən boru kəmərinə Gürcüstanın Türkiyə ilə sərhədində daxil olur. Buradan Türkiyə ərazisi ilə Yunanıstanla sərhədə nəql olunur. Yunanıstan sərhədindən TANAP Cənub Qaz Dəhlizinin sonuncu seqmenti olan Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) ilə birləşir. Bu kəmərlə isə Azərbaycan qazı Türkiyə sərhədindən Avropa ölkələrinə çatdırılır.

BP şirkətinin hesabatına əsasən, 2022-ci ildə il ərzində aparılan intensiv axın sınaqları ilə əlaqədar olaraq TANAP-ın ötürücülük qabiliyyəti gücünü üstələyib. Belə ki, ötən il TANAP vasitəsilə Türkiyəyə 5,6 milyard kubmetr qaz nəql olunub. Hazırda TANAP-ın ilkin ötürücülük gücü 16 milyard kubmetr təşkil edir. Gələcəkdə isə kəmərin nəqlətmə gücünün 32 milyard kubmetrə çatdırılması nəzərdə tutulur. Eyni zamanda genişləndirmə işləri çərçivəsində kəmər boyu 7 kompressor stansiya-sının inşası tələb olunur.

Cənub Qaz dəhlizinin sonuncu seqmentli sayılan TAP kəməri ilə qaz nəqlinə 2020-ci il dekabrın 31-də başlanılıb. 2022-ci ildə bu kəmərlə təqribən 11,5 milyard kubmetr qaz nəql edilib. Ötən il Azərbaycandan İtaliyaya qaz nəqli 8,21 milyard kubmetr təşkil edib ki, bu da 2021-ci ilə müqayisədə 34,3 faiz çoxdur. Yeri gəlmişkən, Cənub Qaz Dəhlizinin Avropa hissəsi olan və potensial olaraq 20 milyard kubmetrdən çox qaz nəqli üçün nəzərdə tutulmuş TAP bu gün artıq İtaliyanın qaz ehtiyacının 10 faizindən çoxunu qarşılamaqla ölkənin enerji təhlükəsizliyini təmin edir. Bundan əlavə, TAP vasitəsilə Yunanıstan və Bolqarıstanın hər birinə ildə bir milyard kubmetr həcmində qaz nəql olunur.

Avropa bazarlarının “mavi yanacaq”a artan tələbatını qarşılamaq üçün XXI əsrin nəhəng enerji marşrutu sayılan Cənub Qaz Dəhlizinin əsas seqmentləri olan Trans-Anadolu və Trans-Adriatik qaz boru kəmərlərinin ötürücülük imkanlarının genişləndirilməsi tələb olunur. Artıq bu istiqamətdə imkanlar araşdırılır. Təsədüfi deyil ki, X Qlobal Bakı Forumunda Prezident İlham Əliyev bu məsələyə toxunaraq deyib: “Hazırda biz hətta ixrac boru kəmərlərinin genişləndirilməsi üzərində işləyirik. Cənub Qaz Dəhlizi istismara verilib. Boru kəmərinin sonuncu hissəsi 2020-ci il dekabrın 31-də istismara verilib. Hazırda iki ildən bir az çox vaxt keçir və biz sistemi genişləndirməlik – TANAP-ı 16-dan 32 milyard kubmetrə, TAP-ı isə 10-dan 20 milyard kubmetrə. Bu, sırf Avropada artan tələbatla bağlıdır. Belə olmasaydı, biz sərmayə qoymazdıq. Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra biz qaz təchizatı və ya onun artırılması ilə bağlı 10-dan artıq Avropa ölkəsindən müraziət almışıq və onun üzərində işləyirik”.

Yeri gəlmişkən, hazırda Azərbaycan Avropa İttifaqının prioritet elan etdiyi “yaşıl keçid” platformasının fəal iştirakçılarından biri kimi tanınır. Belə ki, uzun illərdir, dünya bazarına nefti, neft məhsulları, təbii qaz, neft-kimya məhsulları və elektrik enerjisi ixrac edən ölkəmiz özünün zəngin bərpaolunan enerji potensialını hərəkətə gətirməklə Avropaya “yaşıl enerji” ötürməyə hazırlaşır. Eyni zamanda ölkəmiz gələcəkdə yaşıl hidrogen ixrac etməyi planlaşdırır.

Burada maraqlı bir məqama da toxunmaq lazım gəlir. Belə ki, hazırda Trans-Anadolu qaz boru kəməri ilə hidrogen qarışığının nəql imkanları öyrənilir. Texniki nöqtəyilə-nəzərdən TANAP vasitəsilə nəql olunan təbii qazda hidrogenin miqdarı 2 faiz səviyyəsində ola bilər. Elə müəssisələr də Azərbaycanın bunun üçün çox yaxşı imkanlara malik olduğunu düşünürlər.

Mirbəğir YAQUBZADƏ,
“Xalq qəzeti”

Qərbi Azərbaycan medianın prioritet mövzudur

“Xalq qəzeti” redaksiyasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Tarix İnstitutunun rəhbərliyi və elm ocağında yeni yaradılmış Qərbi Azərbaycan tarixi şöbəsinin əməkdaşları ilə keçirilən görüşdə bu qədim türk yurdunun bizə qalmaqatı məxsus olduğunu sübuta yetirilməsi və dünya ictimaiyyətinə çatdırılması ilə bağlı önəmli elmi-informativ məsələlər diqqət mərkəzində oldu.

Tarixçi alimlərə “xoş gəldiniz” deyən Xalq qəzeti”nin baş redaktoru Əflatun Amaxov bildirdi ki, milli tariximizin dərinə və obyektiv öyrənilməsi ilə bağlı Tarix İnstitutunun aradığı ardıcıl və sistemli tədqiqatlar müstəqillik illərində yaradıcı kollektivin önəm verdiyi mövzulardan olub. Yaranmış səmərəli əməkdaşlıq bu gün Qərbi Azərbaycan tarixinin əhatəli və dərinə öyrənilməsi istiqamətində də uğurla davam edir.

Qəzet rəhbəri daha sonra qeyd etdi ki, Qərbi Azərbaycan İcmasının doğma yurda qayıdışına media dəstəyi qazandırmaqda redaksiya tarixçi alimlərimizin səmərəli axtarışları və mötəbər mülahizələrindən çox faydalanır. Bu missiyanın gerçəkləşməsinə layiqli töhfəni artırmaq üçün qəzet ilə institutun imkanlarını yenidən nəzərdən keçirməyə, əlbir səyləri artırmağa ehtiyac duyulur.

AMEA Tarix İnstitutunun baş direktoru, professor Kərim Şükürov önəmli birgə fəaliyyətin yüksək səviyyədə davam etdirilməsi yollarının axtarışı ilə bağlı görüşün təşkilindən rəhbərlik etdiyi qurum kollektivinin məmnunluğunu söylədi. Alim bildirdi ki, Qərbi Azərbaycanı zərərli üsullarla qovulmuş soydaşlarımızın birləşdiyi Azərbaycan Qaçqınlar Cəmiyyətinin 35 ildən bəri doğma yurda qayıtmaq uğrunda apardığı ictimai mübarizə Prezident İlham Əliyevin xeyir-duası ilə fəaliyyətə başlamış Qərbi Azərbaycana qayıdış ümumxalq hərəkatına çevrilməklə tarixçi alimlərin də qarşısında yeni ciddi vəzifələr qoyub.

Baş direktor məlumat verdi ki, dövlət başçısının Qərbi Azərbaycana dinc və layəqətli şəkildə qayıdışının elmi-tarixi təminatının yaradılması çağırışından sonra AMEA-da yaradılmış 3 xüsusi bölmədən biri də Tarix

İnstitutunun Qərbi Azərbaycan şöbəsidir. Qısa müddətdə bu strukturun əməkdaşları Qərbi Azərbaycan tarixinin ayrı-ayrı dövrlər, önəmli mövzular üzrə öyrənilməsi ilə bağlı kompleks və mükəmməl araşdırmalar meydanı açılar. Tədqiqat materiallarının geniş kütləyə çatdırılmasında “Xalq qəzeti”nin təşəbbüskar fəaliyyəti təqdirəlayiqdir. Kərim Şükürov sonda söylədi ki, biz elmi kollektiv olaraq birgə fəaliyyəti daha məqsədyönlü və səmərəli qurmağa və ardıcıl davam etdirməyə hazırıq.

Qərbi Azərbaycan şöbəsinin müdiri, professor Cəbi Bəhramov 9 nəfərlik kollektivin qarşısında duran ilkin hədəfin zəngin elmi qaynaq toplamaqla Qərbi Azərbaycan tarixinin akademik nəşrini və bu ərazinin çoxsaylı tarixi-coğrafi xəritələrdən ibarət atlasını yaratmaq olduğunu bildirdi.

Sonra görüş dəyirmi masa şəklində şöbə əməkdaşlarının yığcam açıqlamaları ilə davam etdi. Tarixçi alimlər Elmar Məhərrəmov, Bəxtiyar Həsənov, Elçin Qarayev, Ziyad Əmrahov, Bəxtiyar Həsənov, Yaşar Bəhramov, elmi işçi Tamara Rüstəmov və laborant Nailə Məmmədova Qərbi Azərbaycanın qədim tarixinə dair arxeoloji-antropoloji materiallardan tutmuş, Qərbi Azərbaycanın tarixinin və siyasi coğrafiyasının ən önəmli məsələlərinə də müxtəlif mövzularda yeni bilgiləri diqqətə çatdırdılar.

Dəyirmi masanın matetrialarını – söylənən elmi açıqlamaları, bildirilən dəyərli mülahizələri, qaldırılan aktual məsələləri qəzetimizin növbəti saylarında oxucularımıza çatdıracağıq.

Tahir AYDINOĞLU,
“Xalq qəzeti”

Qərbi Azərbaycan ziyalıları

“Əgər tarixi faktları araşdırmalı olsaq, onda xatırlatmalıyam ki, indiki Ermənistan ərazisi vaxtilə Azərbaycan torpaqları idi. Bir vaxtlar bu yerlər Azərbaycana məxsus olmuş, lakin 1918–1920-ci illərdə Ermənistana verilmişdir. Mən inanıram ki, bizim bölgədə hər şey Azərbaycan xalqının xeyrinə dəyişəcək, xalqımız gələcəkdə mütləq və mütləq gedib öz gözəl Göyçə torpağını, doğma dağlarını, bulaqlarını, çaylarını, ata-babalarının qəbirlərini görəcəkdir. Mən buna heç şübhə etmirəm.”

Ulu öndər Heydər Əliyevin illər öncə ifadə etdiyi bu uzaqgörənliyi Prezident İlham Əliyevin 2022-ci il dekabrın 24-də Qərbi Azərbaycan İcması ilə görüşündəki inamlı açıqlaması bir daha təsdiqlədi: “Qərbi Azərbaycan bizim tarixi torpağı-mızdır, bunu bir çox tarixi sənədlər təsdiqləyir, tarixi xəritələr təsdiqləyir, bizim tariximiz təsdiqləyir... Biz öz tarixi torpaqlarımıza mütləq geri qayıdacağıq”. Bu inam bir əsrdə iki dəfə Qərbi Azərbaycandan didərgin salınmış Məhərrəmovlar ailəsində də böyük ümidlər yaratmış,

Lakin 1941-ci ildə başlanan Böyük Vətən müharibəsi (II Dünya müharibəsi) bir çox gənclər kimi onun da planlarının üstündən xətt çəkdi. Texnikumu bitirən kimi – 1942-ci ildə onu cəbhəyə apardılar. Müharibənin olduqca mürəkkəb dövründə ordu sıralarına çağırılan Məmmədli Məhərrəmov ən qaynar nöqtələrə göndərildi. Əvvəlcə Oryol ətrafında, sonra Kurskdə döyüşlərdə iştirak etdi. 1943-cü ildə yaralanıb müharibədən kəndə qayıtdı. Güllübulaq kənd orta məktəbində pedaqoji fəaliyyətə başladı.

Bir əsrin arxasında mübariz həyat

doğma yurda qayıtmaq istəyini daha da qüvvətləndirmişdir.

Qərbi Azərbaycanın tanınmış ziyalılarından biri olan Məmmədli Məhərrəmovun və onun ömür-gün yoldaşı, Əməkdar müəllim Şəfiqə Avşarovanın həyat yolundan bəhs edən kitabda isə bir nəfərin və onun ailəsinin simasında soydaşlarımızın tarixi torpaqlarımızdakı çoxəsrlik mövcudluğu, rastlaşdıqları haqsızlıqlar, apardıqları mübarizə əksini tapmışdır.

Yeri gəlmişkən bildirmək ki, bu il martın 16-da Qərbi Azərbaycanın tanınmış ziyalılarından biri olan, uzun müddət müxtəlif vəzifələrdə çalışaraq bədnam qonşularımızın təzyiqləri altında yaşamağa məhkum edilmiş Məmmədli Məhərrəmovun oğlu Məhərrəmovun anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Bu yubileyə həsr edilmiş kitabda Qərbi Azerbay-

Məmmədli müəllim İrəvandan məktəblərinə göndərilmiş ibtidai sinif müəllimi Şəfiqə xanımın tanışlığı tale yolunun qoşalaşdırılması ilə tamamlandı. 1945-ci ildə isə təhsilini davam etdirmək üçün İrəvan Pedaqoji İnstitutunun riyaziyyat fakültəsinə daxil oldu və ailəsi ilə birlikdə İrəvana köçdü. Burada təhsil ala-ala müəllimliyini davam etdirdi, öz üzərində gecə-gündüz işləməyə, daha çox öyrənməyə, daha çox oxumağa çalışdı.

1948-ci ildə Məmmədli müəllim doğma yurdu ilə vidalaşmalı oldu. SSRİ Nazirlər Sovetinin “Kolxozçuların və digər azərbaycanlı əhalinin Azərbaycan SSR-in Kür–Araz ovalığına köçürülməsi ilə əlaqədar tədbirlər haqqında” 1948-ci il 10 mart tarixli qərarına əsasən, Ermənstanda yaşayan soydaşlarımız “mədəni şəkildə” deportasiya edildilər. Məmmədə-

yazdığı məktublar, əyani gedib müraciət etdiyi ünvənlər, nəhayət, səmərəsini verdi. Ancaq qaçqın olarkən çıxdığı ünvana –İrəvana yox, Amasiya rayonunun Güllücə kəndinə qayıtmağa icazə verdilər.

1955-ci ildə gənc ailə üçüncü dəfə köç edərək Güllübulaq kəndinə gəldi. Azərbaycanlıların hər tərəfdən sıxışdırıldığı bir dövrdə Məmmədli Məhərrəmov məktəb direktoru, kolxoz sədri vəzifələrində uğurla çalışdı. O, 1965-ci ildən təyini yenidən doğma məktəbə bağladı.

Hamı xatırlayır ki, Məmmədli müəllimin təşəbbüskarlığı, təşkilatçılığı, prinsipial mövqeyi məktəbi regionun qabaqcıl təhsil ocaqları sırasına çıxardı. O, məktəbə direktor təyin edildikdən sonra yeni məktəb binasının tikilməsi məsələsini qaldırdı. Məmmədli müəllim məzunlar üçün bir buraxılış ilində (1965–1966) həttə 12 medal ala bildi. Məktəb regionun, həttə bütün Qərbi Azərbaycanın ən qabaqcıl təhsil müəssisələrindən birinə çevrildi. Məmmədli Məhərrəmov yüzlərlə gəncin ali təhsil almasında insanlara həyan olmuş, onların gələcək həyatının daha firavan olmasına öz payını verdi.

Məmmədli Məhərrəmov 7 övlad böyüdüb boya-başa çatdırmışdı, hər birinə ali təhsil, yüksək təbiiyə vermişdi. Əlbəttə, ötən əsrin 50–60-cı illərində erməni diskriminasiyasının gərgin təzyiqi altında böyük bir ailəni aqlıdan qorumaq özü bir qəhrəmanlıq idi. Ancaq Məmmədli müəllim Şəfiqə xanımın əlbir olaraq sağlam bir ailə formalaşdırmış, övladlarının neinki fiziki sağlamlığını, intellektini, mənəvi yetkinliyini təmin etmiş, onları həyata hazırlamış, ali təhsil diplomu ilə birgə onlara “Məmmədli Məhərrəmovun həyat universitetinin diplomu”nu da vermişdi.

Məhz bu həyat məktəbinin, digər təbiiyyənin və ölkəmizdə ulu öndər Heydər Əliyevin yaratdığı şəraitin nəticəsidir ki, bu ocaqda 20 ilə yaxın BDU-nun rektoru olmuş akademik Abel Məhərrəmov, 12 il Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası sədrinin birinci müavini olmuş Adil Məhərrəmov, 1994-cü ildən 2018-ci ilədək Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının məsul əməkdaşı olmuş Məhərrəm Məhərrəmov, III dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Rauf Məhərrəmov kimi şəxsiyyətlər yetişmişdir. Bu gün də həmin məktəbin davamçıları olan nəvələrin sırasında elmlər doktorları, professorlar, səfirlər, digər yüksək rütbəli sahələri vardır.

1988-ci ildə digər bütün azərbaycanlı kimi, güllübulaqlıların da vəhşicəsinə deportasiyası onu çox sarıtdı, 1989-cu ilin yayında dünyasını dəyişdi. Parlaq xatirəsi ürəklərdə yaşayan Məmmədli Məhərrəmov haqqında bir neçə kitab, oçerk, çoxlu məqalə yazılmışdır. Bu yazı isə Aftandil Ağbaba və Pərvanə İbrahimovanın yazdığı “Ömür yolu” kitabında əksini tapmış zəngin və mənalı biografiyadan yığcam söz ədiq.

Fikrət ŞİRİYEV,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

canla bağlı qiymətli fikirlər, tarixi faktlar, fotolar və xəritələr toplanmışdır.

Bu nəşr həm də 1988-ci ildə deportasiya edilən soydaşlarımızın cəhdiyi əziyyətlərə, rastlaşdıqları haqsızlıqlara dözmə bilməyib, 1989-cu ildə dünyasını dəyişmiş Məmmədli müəllimin və onun kimi vaxtsız dünyadan köçən yüzlərlə soydaşlarımızın Qərbi Azərbaycan ziyalısının xətrəsinə xalqımızın ehtiramını ifadə edir.

Xatırladaq ki, 1923-cü ildə Qərbi Azərbaycanın Türkiyə ilə həmsərhəd olan Ağbaba–Şorəy məhəlləsinin Güllübulaq kəndində dünyaya gələn Məmmədli Məhərrəmov kənd yeddiillik məktəbini bitirdikdən sonra eləçi şagird olaraq məktəbdə müəllim kimi saxlanılmış, 14 yaşında olarkən iki il “savadsızlığın ləğvi” dövründə kənd sakinlərinə, oxuyub-yazmayı bacarmayan insanlara bu vərdisləri öyrətməmişdir. 1939-cı ildə İrəvan şəhərindəki o dövrdə çox nüfuzlu təhsil ocağı olan Azərbaycan Pedaqoji texnikumuna daxil olmuşdur. 16 yaşlı gəncin növbəti arzusu ali məktəbə daxil olmaq idi.

li müəllim Ağdamın Əhmədağalılı kəndinə sığınmalı oldu.

Məmmədli Məhərrəmov böyük ailəsinə (artıq iki övladı dünyaya gəlmişdi, anası Emine xanım da onlarla yaşayırdı), qaçqınlıq həyatına (o zamanlar Əhmədağalılı kəndində məskunlaşmışdılar) və işinin çətinliyinə (orta məktəbdə tədris hissə müdiri idi) baxmayaraq, təhsil almaq arzusunı reallaşdıraraq, 1951-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) fizika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olundu, bununla da Güllübulaq kəndinin ilk orta ixtisas və ali təhsil alanlarından biri oldu.

1953-cü ildə Stalin vəfat etdikdən sonra ölkədə siyasi gərginlik bir qədər səngidi. Vəziyyətin yumşaldığını hiss edən, Vətən həsrəti ilə yaşayan Məmmədli müəllim doğma yurda qayıtmaq uğrunda mübarizə aparmağa başladı. Böyük Vətən müharibəsi veteranı və döyüşlərdə əlil olduğunu, qaçqınlıq həyatında böyük çətinliklərlə üzləşdiyini və digər tələblərini də dəlil kimi göstərərək

Ermənistanın sülhə yolu azərbaycanlıların qayıdışından keçir

“Azərbaycanın 8 sərhədanı kendi özünə qaytarılmayınca və Qərbi azərbaycanlılar öz əzəli torpaqlarında “reinstalyasiya” olunmayınca Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh bərədə danışmağa dəyməz”. Rusiyanın “Zvezda” telekanalının hərbi icmalçısı, Rusiya – Azərbaycan Ekspert Şurasının üzvü Aleksandr Artamonov mediaya bu açıqlamasını aşağıdakı mülahizələrlə davam etdirir:

–Cari ildə Bakı ilə İrəvan arasındakı sülh müqaviləsi imzalanı biləcəyini düşünmürəm. Qafqazda ümumi vəziyyət buna əngəl təədir. Təəssüf ki, burada ab-havanı idarə edənlər yerli aktorlar deyil, onların uzaqda yaşayan tərəədaşları və himayədarlarıdır. Belə bir müqavilə David Urkvart üslubunda “Böyük oyun”u təzələmiş britaniyalıları maraqlandırmır. Böyük “şahmat taxtası” üzərində həm Azərbaycan ilə Ermə-

nistan arasında münaqişəyə, həm də, məsələnə Gürcüstanda baş verən iğtişaşlara yer ayrılıb.

Rusiyanın vasitəçiliyi çox şeyi dəyişdirə bilməz. Ola bilsin ki, Moskva üçün ən yaxşı çıxış yolu Ermənistanla Azərbaycan arasında sərti sərhəddə vəziyyətin nizamlanmasına qarışmamaq olacaq, çünki Azərbaycan cəmiyyətində artıq indidən sülhməramlıların hər hansı manevrlərinə ehtiyatla yanaşırlar. Rusi-

ya sülhməramlı kontingentinin iki ildən artıq müddətdə bu regionda olmasına, yaxın vaxtlarda isə Avropa İttifaqı missiyasının da regiona gəlməsinə baxmayaraq, nə üçün silahlı toqquşmalar baş verir? Ekspert bu sualın cavabında de-

yib ki, belə insidentlərin qarşısını almaq mümkün deyil.

Rusiyalı ekspert daha sonra vurğulayıb:

–Dənizi qaşıqla boşaltmaq cəhdi uğursuz olduğu kimi, silahlı münaqişələrin də öhdəsindən gəlmək mümkün deyil. Avropa İttifaqının missiyası rəsmən bəyan edilmiş təməlində tamamilə əksi olan məqsəd güdür. Əslində, onun məqsədi qarşıdurmanın yeni dövrəsinə hazırlamaq və rusiyalıları Cənubi Qafqaz regionundan – əvvəlcə Azərbaycan ərazisindən, sonra isə Ermənistan dan çıxarmaqdır.

Daha sonra əhalisinin sayı 50 mindən bir qədər çox olan Cənubi Osetiya rayonunda “partlayış” gözənlir. Bunun

həqiqi səbəbi odur ki, NATO bloku regionda yeni hərbi əməliyyatlar meydanı üçün əlverişli şərait yaratmaq istəyir. Qərb alyansının hərəbciləri Rusiyanın nəzarəti altında olan ərazini “ayı yuvası” adlandıрмаğı xoşlayırlar. Hazırda həmin “ayı yuvası” planlı şəkildə mühasirəyə alınır”.

Rus hərbi icmalçının proqnozundan məlum olur ki, Ermənistanla sülhə yol “Qərbi Azərbaycan” probleminin həllindən keçir. Yeni Qərbi azərbaycanlılar əzəli torpaqlarına qayıtmayınca sülh müqaviləsinin bağlanması qeyri-mümkündür.

“Xalq qəzeti”

Bişkekdə “Xalqa bağışlanan ömürdən anlar”

Bişkekdə fəaliyyət göstərən Türkdillli Dövlətlərin Siyasətinə Dəstək Fondunun (TDSDF) təşkilatçılığı, Gəncə şəhər MKS-nin 24 sayılı kitabxana filialının moderatorluğu ilə ulu öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş “Xalqa bağışlanan ömürdən anlar” mövzusunda onlayn Beynəlxalq elmi-nəzəri konfrans keçirilib.

Konfransda 11 ölkədən 40-a yaxın görkəmli dövlət, elm, mədəniyyət və ictimai-siyasi xadimlər çıxış edib.

TDSDF-nin prezidenti Nüsrət Məmmədov ulu öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyəti haqqında məlumat verib, onu dünya şöhrətli siyasətçi adlandırıb.

Türkiyədəki zəlzələnin episentri olan Hatay şəhərindən videokonfransa qatılan TÜRKSOY-un Baş katibi Sultan Rayev ulu öndər Heydər Əliyev haqqında xatirələrini danışib.

Qazaxıstanın və Qırğızıstanın Xalq şairi, Qazaxıstanın Milli Qəhrəmanı Muxtar Şaxanov, Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev, akademiklər Nizami Cəfərov, Yaqub Mahmudov, Qırğızıstanın Milli Qəhrəmanı, ölkə parlamentinin sabiq spikeri Mədetkan Şerimkulov, Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi Fəxryyə Xələfova, Azərbaycan Sahibkar Qadınlar Birliyinin sədri Zemfira Ağayeva, Özbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Samir Abbasov və başqaları çıxış ediblər. Türkiyəli şair-tərcüməçi Yusif Aslanın Heydər Əliyevə həsr etdiyi şeir konfrans iştirakçıları tərəfindən alqışlarla qarşılanıb.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə konfrans iştirakçıları adından Azərbaycan Prezidenti İlham

sov və başqaları çıxış ediblər. Türkiyəli şair-tərcüməçi Yusif Aslanın Heydər Əliyevə həsr etdiyi şeir konfrans iştirakçıları tərəfindən alqışlarla qarşılanıb.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə konfrans iştirakçıları adından Azərbaycan Prezidenti İlham

Əliyevə "Heydər Əliyev ili" ilə əlaqədar təbrik məktubunun göndərilməsi və belə bir tədbirin Türk Dünyasının Mədəniyyət Paytaxtı elan edilməsi Şuşa şəhərində keçirilməsi qərara alınıb.

Nüsrət Məmmədov konfrans iştirakçıları

ların çıxışları əsasında kitab hazırlayaçağını bəyan edib.

Fond “Planetlə dialoq” filminin təqdimatının Şuşada keçirilməsini təklif edib.

Bişkek

Qulu KƏNGƏRLİ,

Ulu öndər Mingəçevirdə anıldı

Mingəçevirdə ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə “Heydər Əliyev və azərbaycançılıq məfkurəsi” adlı konfrans keçirilib. Mərasimdə şəhər ictimaiyyətinin nümayəndələri, şəhid ailələri, birinci və ikinci Qarabağ müharibələrinin veteranları, əlillər, qazilər, mətbuat işçiləri iştirak ediblər. Heydər Əliyev Mərkəzinin foyesində ulu öndərə həsr olunmuş sərgiyə baxış olub. Sonra “Heydər Əliyev və Azərbaycançılıq” filmi nümayiş olunub.

Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı İlham İsmayilov bildirib ki, ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının, dövlətçiliyinin tarixində müstəs-

na xidmətləri olan bir şəxsiyyətdir. Hələ ulu öndərin ölkəmizə rəhbərliyinin birinci dövründə Azərbaycan dilinin əhəmiyyəti artmış, milli dövlətçilik düşüncəsi dirçəl-

dilmiş, təhsil, mədəniyyət, xalq təsərrüfatı yüksək inkişaf etmişdir. Azərbaycançılıq ideologiyası da müstəqillik dövründə məhz ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən formalaşmışdır. 1993-cü ilin iyun ayının 15-də ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə gəlişi müstəqillik tarixində dönüş nöqtəsi oldu. Ulu öndərin gəlişi Azərbaycana suverenlik, dövlətçilik, milli-mənəvi dəyərlərə qaydış bəxş etdi, ordu quruculuğuna, iqtisadi inkişafa şərait yaratdı, təhsilin, mədəniyyətin yüksəlişi təmin edildi. Ulu öndərin formalaşdırdığı milli dövlətçilik ideologiyasında azərbaycançılıq təlimi ön plana çəkilmişdir.

Konfransda Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə “Ümummilli lider Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsi müasir ideologiyamızın əsasıdır”, Mingəçevir Dövlət Universitetinin rektoru Şahin Bayramov “Dünya azərbaycanlılarının mənəvi həmrəyliyi ölkəmizin inkişafının əsasıdır”, YAP Mingəçevir şəhər təşkilatının sədri Bəxtiyar Mustafayev “Qloballaşan dünyada milli varlığımızın qorunması azərbaycançılıqdır”, “Mingəçevir Gənclər Evi” Sosial Xidmət Müəssisəsinin direktoru Tural Karimov “Ulu öndər Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsi hər bir azərbaycanlı gənc üçün həyat məktəbidir” mövzularında məruzələrlə çıxış etmişlər.

İlqar HƏSƏNOV,
“Xalq qəzeti”nin bölgə müxbiri

Şah İsmayıl “Wikipedia”da özbək dilində

Özbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin (AMM) layihəsi ilə Səfəvi imperiyasının banisi və birinci şahı, ilk dəfə olaraq Azərbaycan ərazilərini vahid dövlətdə birləşdirən və Azərbaycan türkçəsini dövlət dili elan edən hökmdar, şair Şah İsmayıl Səfəvi haqqında “Wikipedia” Beynəlxalq Elektron Ensiklopediyasında özbək dilində bölmə istifadəyə verilib.

AMM-nin “Wikipedia” heyəti tərəfindən yaradılan bölmədə Şah İsmayıl Səfəvinin həyatı, hökmdarlığı, onun başçılığı ilə edilən yürüşlər, siyasi fəaliyyəti, ailə və nəsil şəcərəsi, xidmətləri, ədəbiyyatımızda yeri, əsərləri, dövlətimiz tərəfindən adının əbədləşdirilməsi və s. mövzular öz əksini tapıb.

Məqalədə Şah İsmayıl Səfəvinin həyatı və hakimiyyət illərini tam əhatə edən məlumatlar, xəritələr, tarixi rəsmlər, əlyazma əsərlərindən nümunələr və s. zəngin materiallar elmi istinad prinsipinə uyğun şəkildə verilib.

Qeyd olunur ki, Azərbaycan Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 7 may tarixli qərarı ilə Şah İsmayıl Xətəinin əsərləri Azərbaycanda dövlət mülkiyyəti elan edilən müəlliflərin siyahısına daxil edilib.

Məqalədə eyni zamanda Şah İsmayıl Səfəvinin müasir Azərbaycan dövlətində, dövlətçilik tarixində, klassik Azərbaycan ədəbiyyatında rolundan söz açılır, Azərbaycan dövlətinin Şah İsmayıl Səfəviyə verdiyi böyük dəyər və qiymət vurğulanır.

“Wikipedia”da Şah İsmayıl Səfəvi haqqında özbək dilində məlumatlarla https://uz.wikipedia.org/wiki/Shoh_Ismoil_Safaviy linki vasitəsilə tanış olmaq mümkündür.

Daşkənd

Qulu KƏNGƏRLİ

Nicat Abasovun “Dünya kuboku”na vəsiqəsi

Serbiyanın Vrnjačka Banya şəhərində 500-dək şahmatçının iştirakı ilə keçirilən şəxsi Avropa çempionatı başa çatıb. “Chess-results.com” saytının məlumatına görə, FIDE bayrağı altında çıxış edən rusiyalı şahmatçı Aleksey Sarana çempionatın qalibi olub.

Bildirilir ki, 11 tur ərzində mümkün bir xaldan 8,5-ni toplayan Aleksey Sarana əlavə göstəricilərə görə eyni xali toplamış daha iki şahmatçını qabaqlamağı bacarıb. Onun əlavə göstəricilərə görə üstələdiyi şahmatçılar Belçikanı təmsil edən Kiril Şevçenko və Daniel Darda olublar. K.Şevçenko çempionatın gümüş, Daniel Darda isə bürünc mükafatına layiq görüldü.

On birinci turda Azərbaycan şahmatçısı Nicat Abasov Montenegro təmsilçisi Luka Droskoviç üzərində qələbəyə sevinib. Bununla da o, hesabındakı xalların sayını 7,5-ə çatdırıb. Yekun nəticədə çempionatı 7-ci yerdə başa vuran grossmeysterimiz ilk 23-lüyə düşməyi bacarıb. Bununla da N.Abasov daymadı Bakıda keçiriləcək Dünya kubokuna vəsiqəni təmin edib. Beynəlxalq idman ustamız Nail Bəşirli isə serbiyalı şahmatçı Boris Stan-koviç üzərində qələbə qazanıb. Bəşirli

yarışı 5,5 xalla başa vurub. Macar şahmatçı Devid Didsaymonsu məğlubiyyətə uğradan Şahin Vəliyev də eyni nəticəni göstərüb.

Həmyerlimiz Əhməd Xaqan da son turda qələbəyə sevinənlərdən olub. Belə ki, o, ispaniyalı Adrian Suarezə qalib gəlib. Ə.Xaqan üçün çempionat 5,5 xalla başa çatıb. FIDE ustası Elmar Atakişiyev də on birinci turda yunanıstanlı rəqibi Dmitri Aleksakis üzərində qələbəni təmin edib. Qadın şahmatçımız Üliyyə Fətəliyeva isə türkiyəli Tərik Selbəsə qalib gəlib. Onun aktivində 5,5 xali olub.

Təmsilçilərimizdən Ülvi Sadiqov (6 xal) türkiyəli FIDE ustası Eren Atabərkə məğlub olub. Misrətdən İsgəndər (6,5 xal) də eyni əqibəti yaşayıb. Eltac Səfəril (6,5 xal) isə almaniyalı FIDE ustası Marius Froma udub.

Son turda Namiq Quliyev (6,5 xal) də Almaniya təmsilçisi Dmitri Kollarsla

bacarmayıb. Grossmeysterimiz Abdulla Qədimbəylinin (6,5 xal) də bəxti gətirməyib. Vüqar Manafov (6,5 xal) avstriyalı Feliks Bergerə, Əhməd Əhmədzadə (6,5 xal) isə rumıniyalı Filip Lusiyanə məğlub olublar. Şahmatçımız Xəzər Babazadə isə Ermənistan təmsilçisi Armen Barseqyanla heç-heçə edib.

Qeyd edək ki, qarşıda ölkə Türkiyədən isə ilk 23-lüyə Ediz Gürel düşməyi bacarıb. Ediz Gürel mümkün on bir xaldan 8-ni pilləyə qataraq çempionatı on dördüncü pillədə başa vurub.

Elçin ABBASOV,
“Xalq qəzeti”

“Xalq qəzeti”nin araşdırması

Bir sıra tarixi mənbələrdə, eləcə də “Wikipedia” Qlobal Elektron Kitabxanasında martın 15-i Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu, “Artilleriya Allahı” kimi tanınan dünya şöhrətli general, hərbi strateq Əliəğa Şıxlınskinin anadan olduğu gün kimi qeyd edilib. Biz də bu tarixi qəzetimizdə qeyd etmək üçün milli öyücümüz olan sərkərdənin həyat və fəaliyyətinin tanınmış tədqiqatçısı Şəmistan Nəzirliyə zəng vurub general barədə yeni araşdırmalarından söz açmasını xahiş etdik. Şəmistan müəllim qeyd etdi ki, Əliəğa Şıxlınskinin anadan olduğu gün, ay, hətta il bilərəkdən saxtalaşdırılıb və burada düşmənləli olub. O, bu barədə dəfələrlə məsələ qaldırıb: “Dünyanın şöhrətli rəhbərlərindən biri olan Əliəğa Şıxlınski barədə tək-cə anım günlərində yox, həmişə yazmaq olar, martın 15-də də, anadan olduğu aprelin 23-də də. Amma mütləq onun anadan olması tarixi dəqiq yazılmalı, yanlışlıq aradan götürülməlidir”.

15 mart general Əliəğa Şıxlınskinin yanlış doğum tarixidir

Çox keçmədi ki, həmkarımız redaksiyamıza gəldi.

Hərbi tarixinə ömrünün böyük hissəsini həsr etmiş, sayısız-hesabsız tədqiqat əsərləri ilə bu sahənin inkişafına töhfələr vermiş Şəmistan Nəzirli bu gəlişi ilə, sanki, Əliəğa Şıxlınskinin nəfəsini də redaksiyamıza gətirdi. Generalın əlyazmalar şəklində məktublarının surəti, orijinal fotoşəkillər və bir sıra sənədlər yan-yanıya düzüldü.

Şəmistan Nəzirlinin dediklərindən: “Əliəğa Şıxlınski haqqında ilk tədqiqat əsərini yazanda universiteti təzə bitirmişdim. Çox gənc idim və bəzi yanlış məlumatların olması təbii idi. Onun həyatını yazan ilk tədqiqatçı Heydər Hüseynovu da aldatmışdılar. Əslində, bizə təqdim edilən sənədlərdə Ə.Şıxlınskinin 1863-cü ildə anadan olması göstərilirdi ki, sonra Bayramov “Dünya azərbaycanlılarının mənəvi həmrəyliyi ölkəmizin inkişafının əsasıdır”, YAP Mingəçevir şəhər təşkilatının sədri Bəxtiyar Mustafayev “Qloballaşan dünyada milli varlığımızın qorunması azərbaycançılıqdır”, “Mingəçevir Gənclər Evi” Sosial Xidmət Müəssisəsinin direktoru Tural Karimov “Ulu öndər Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsi hər bir azərbaycanlı gənc üçün həyat məktəbidir” mövzularında məruzələrlə çıxış etmişlər.

Ş.Nəzirli Əliəğa Şıxlınskinin dövrünün böyük hörmət və şöhrət qazanmış hərbi xadimlərindən biri olmaqla yanaşı, misilsiz istedadlı, mərdliyi və hədsiz vətənpərvərliyi ilə fərqləndiyini də bildirdi. Qeyd etdi ki, 50 ildən çox nizami orduda xidmət etmiş general 4 müharibənin şahidi, 3-nün isə iştirakçısı olub. 1904–1905-ci illərdə Port-Artura, 1914–cü ildən Birinci Dünya müharibəsində, 1918–1920-ci illərdə isə torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda işğalçı Ermənistanla qarşı döyüşüb. Böyük Vətən müharibəsinin isə şahidi olan general “Xatirələrim” kimi qiymətli hərbi memuar

yazıb. Bu, Azərbaycan hərbi tarixində ilk və yeganə hərbi memuardır.

General uzun illər – 1879-cu ildən 1917-ci ilədək həyatının böyük hissəsini Vətəndən uzaqda yaşamasına baxmayaraq, ana dilini qoruyub saxlayıb. O, hətta Azərbaycanda hərbi lüğətin yaradıcısı olub, 1926-cı ildə Bakıda “Rusca-türkcə qısa hərbi lüğəti” 3 əlfəbdə – rus, ərəb və latın qrafikası ilə nəşr etdirib. Bu isə hərbi nizamnamələrin və ədəbiyyatın Azərbaycan dilinə tərcümə olunmasına kömək edib.

Müəhibimiz daha sonra bildirdi ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə milli ordumuzun yaradıcılığında biri də general Əliəğa Şıxlınski idi. Görkəmli sərkərdənin xalqımız üçün ən böyük xidmətlərindən biri də 1917-ci ilin noyabrında olub. Həmin ayın 15-də Qafqaza qayıdan Şıxlınski ilk dəfə Tiflisdə azərbaycanlılardan ibarət milli korpus yaradıb, bununla da Milli Azərbaycan Ordusunun təməlini qoyub. 1918–1920-ci illərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin təşkilində Əliəğa Şıxlınskinin müstəsna rolu olub”.

Tədqiqatçı qeyri-adi fəaliyyəti ilə fərqlənmiş nadir hərbi mütəxəssislərdən olan Şıxlınskinin Fransanın generalına məxsus fəxri “Legion ordeni” və zabidlərə verilən “Legion xaqı” ilə təltif edilən yeganə azərbaycanlı olduğunu, ötən əsrin əvvəllərində hərbi mütəxəssislərin çox yüksək qiymətləndirdikləri “Şıxlınski üçbucağı” təliminin Rusiya, Fransa, Avstriya, Norveç, İsveçrə və digər qabaqcıl ölkələrin artilleriya məktəblərində dərslik kimi istifadə olunduğunu da vurğuladı.

Tədqiqatçı jurnalist sonda Azərbaycanın görkəmli oğlu Əliəğa Şıxlınskinin xidmətlərinin əsrlər keçsə də, xatırlanaçağını, xalqımızın onunla həmişə qürur duyacağını bildirdi.

Leyla QURBANOVA,
“Xalq qəzeti”

“Kapital Bank” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti səhmdarlarının nəzərinə!

26 aprel 2023-cü il saat 11.00-də Bakı şəhəri, Badamdar qəsəbəsi, Mikayıl Müşfiq küçəsi 2E nömrəli ünvanda, bankın ofisində (3-cü mərtəbə, iclas zalı) bankın səhmdarlarının növbədənəknər ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

Səhmdarların növbədənəknər ümumi yığıncağının gündəliyi:

I. “Kapital Bank” ASC-nin müşahidə şurasının üzvlərinin seçilməsi məsələsi haqqında.

Məruzəçi: Yaşar Məmmədov.

II. “Kapital Bank” ASC-nin Müşahidə

Şurasının əsasnaməsinin yenilənməsi məsələsi haqqında.

Məruzəçi: Ələkbər İsmayilzadə.

III. Digər məsələlər.

Məruzəçi: Yaşar Məmmədov.

Səhmdarların ümumi yığıncağının gündəliyinin materialları ilə 2023-cü il aprelin 26-dək aşağıdakı link vasitəsilə tanış olmaq mümkündür.

<https://kapitalbank.az/sehmdarlarin-yigincagi>

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

tabeliyindəki idarələrə tələb olunan süzgeçlərin satın alınması məqsədilə

MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Müسابiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az sahifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumat əldə edə bilərlər. Müsabiqə üçün son müddət 17 mart 2023-cü il saat 17.00-dəkdir.

Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl

və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir).

Göstərilən vaxtdan qeyd təqdim olunan zərflər açılmadan geri qaytarılacaqdır.

Əlaqə telefonu: (012) 404-37-00, daxili: 1263.

Ünvan- Bakı şəhəri, Mikayıl Useyinov küçəsi 2.

“Montin Bazar” ASC səhmdarlarının nəzərinə!

29 aprel 2023-cü il saat 10.30-da “Montin Bazar” ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı cəmiyyətin yerləşdiyi ünvanda keçiriləcəkdir.

Ümumi yığıncağın gündəliyi:

1. 2022-ci ilin illik maliyyə balansının təsdiq edilməsi.

2. Mənfəət və zərərlərin bölüşdürülməsi.

3. Cəmiyyətin yeni nizamnaməsinin qəbul edilməsi.

4. Seçkililər orqanların yenidən seçilməsi.

5. Digər məsələlər.

Səhmdarlar gündəlikdəki məsələlərə aid sənədlərlə tanış olmaq və hər hansı sualla bağlı iş günləri saat 10.00-dan 13.00-dək cəmiyyətin icra orqanının rəhbərinə müraciət edə bilərlər.

Yığıncaqda bütün səhmdarların iştirakı vacibdir.

Əlaqə telefonu- 055-688-36-54.

Ünvan- Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Mayakovski küçəsi 8/9.

Beynəlxalq həyat

Baxmutda qırğın gedir

Ukraynanın Baxmut şəhəri uğrunda ölüm-dirim mübarizəsi gedir. BBC müxbiri Corc Rayt dünən hadisə yerindən yazıb ki, Rusiya tərəfi nəyin bahasına olursa-olsun buranı ələ keçirmək istəyir. Lakin bir neçə aydır Moskva niyyətinə nail ola bilmir.

Donetsk vilayətində yerləşən, bir vaxtlar özünün duzu və şərabı ilə məşhur olan Baxmutda müharibə başlamazdan əvvəl 70 min nəfər əhali yaşayırdı. Hazırda burada məksimum 2-3 min yerli sakinin qaldığı ehtimal olunur. Şəhər tamamilə xarabazara çevrilib.

Qeyd edək ki, Baxmut şəhəri hər iki döyüşən tərəf üçün dərin rəmtli mənə kəsb edir. Rəqiblər düşünür ki, buradakı gərgin döyüşlərdə qalib gələn müharibənin sonrakı gedişatında ən azı psixoloji üstünlük əldə edəcək.

Ukrayna Prezidenti Volodi-

bu istiqamətdə sonrakı hücum əməliyyatlarının qarşısı alınsın.

Ukrayna Quru Qoşunlarının komandanı, general-polkovnik Oleksandr Sırski bildirib ki, dünən bütün sutka ərzində "vaqnerçilər" hücumların intensivliyini artırblar. "Vaqner qrupu"nın rəhbəri Priqojin isə etiraf edib ki, şəhərdə irəliləmək olduqca çətindir, belə ki, düşmənin (ukraynalılar-müəllif) burada hər metr uğrunda savaşırlar.

Bir çox Qərb mənbələri bildirirlər ki, Rusiya qoşunları döyüşə əlavə qüvvələr atsalar da, həqiqətən bu istiqamətdə heç cür irəliləyə bilmirlər.

mir Zelenski dünən jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, Rusiya silahlı qüvvələri son bir neçə gün ərzində Baxmutda 1100 nəfər hərbcisini itirib. Qərb mənbələri Rusiyanın, bütövlükdə Baxmut uğrunda gedən döyüşlərdə 20-30 min arası hərbcini itirdiyini qeyd edirlər. Moksva bu faktları nə təsdiq, nə də təkzib edir.

Ukrayna tərəfinin isə son bir sutka ərzində 220 nəfər itkisi olduğu bildirilir. Lakin bu rəqəmlər müstəqil ekspertlər tərəfindən təsdiq edilməyib.

Bir çox analitiklər hesab

edirlər ki, Baxmutun strateji əhəmiyyəti o qədər də böyük deyil. Rusiya tərəfindən Baxmutda ağır döyüşlərə rəhbərlik edən "Vaqner qrupu"nın rəhbəri Yevgeni Priqojin Kremlə qələbə ilə müdələməyə can atır. Əks nəticə, təbii ki, onun karyerasını sual altına qoyacaq.

Moskvada hesab edirlər ki, Baxmut ələ keçirilsə, Rusiya tərəfindən bütün Donetsk vilayətinə nəzarət təmin ediləcək. Xatırladaq ki, Donetsk vilayəti ərazisinin xeyli hissəsi Rusiya silahlı qüvvələri tərəfindən ötən ilin sentyabrında işğal edilib.

Ukraynalı generallar isə ağır itkilərə baxmayaraq Baxmutu qorumağa çalışırlar ki, rəqibin

Xatırladaq ki, Baxmut Rusiya üçün olduğu kimi, Ukrayna üçün də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Prezident Zelenski bu şəhəri Ukraynanın "Rusiya işğalına qarşı müqavimətinin emblemi" adlandıırıb.

Yeri gəlmişkən, Ukraynanın dövlət başçısı ötən ilin dekabrında Vaşinqtona səfər etməzdən əvvəl gözənilmədən Baxmuta gələrək şəhərin qəhrəman müdafiəçiləri ilə görüşüb.

Prezident bir gün sonra artıq ukraynalı hərbcilərin imzaladıqları Baxmutun döyüş bayrağını Kapitolidə kongresmenlər qar-

şısında alovlu çıxışından sonra Konqresə hədiyyə edib. Zelenskinin Baxmut qəhrəman müdafiəçiləri ilə bağlı sözləri sürekli alışıqlarla qarşılanıb. BBC-nin məlumatına görə, dünən Baxmutla yanaşı Ukraynanın şərqindəki Luqansk vilayətində də ağır döyüşlər davam edib. Rusiyanın əraziyə əlavə canlı qüvvələr və silah-sursat gətirdiyi bildirilir. Luqansk şəhərlərinin atəşə tutulması halları da intensivləşib. Dünən Zaporijye istiqamətində də ağır döyüşlər olub.

M.HACIXANLI,
"Xalq qəzeti"

Mətbuat Şurasında "Şirməmməd Hüseynov mükafatı" təqdim edildi

Parlament Jurnalistləri Birliyinin təsis etdiyi "Şirməmməd Hüseynov mükafatı"nın 2022-ci il üzrə laureatı Azərbaycanın Bosniya və Herseqovinadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri, tənqidçi, ədəbiyyatşünas və tərcüməçi Vilayət Quliyev olub. Azərbaycan Mətbuat Şurasında mükafatın təqdim olunması ilə bağlı toplantı keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMŞ sədri Rəşad Məcid bildirib ki, ustad Şirməmməd Hüseynovun adını daşıyan mükafatın iki il öncə təsis edilməsi onun böyük irsinə dərin ehtiramın nümunəsidir. Jurnalistlərin unudulmaz müəllimi həm də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tarixinin ən nüfuzlu tədqiqatçısı idi. AMŞ sədri ustadın adı ilə bağlı mükafatın layiqli namizədlərə çatmasının onun dəyərini daha da artırdığını qeyd edib. O, Vilayət Quliyevin diplomatik fəaliyyəti ilə bərabər, Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığına və publisistikasına da sanballı xidmət göstərdiyini diqqətə çatdırıb.

Tanınmış jurnalist, "Elm və həyat" jurnalının redaktor müavini Ülker Hüseynova həyat yoldaşı Şirməmməd Hüseynovun adını daşıyan mükafatın AXC irsinə yəşadan dəyərli şəxslərə təqdim edilməsindən razılığını bildirib, mərhum professorun özünün də Vilayət Quliyevin məfkurə irsimizin öyrənilməsində xidmətinə yüksək dəyərləndirdiyini söyləyib.

AMŞ İdarə Heyətinin üzvü, Parlament Jurnalistləri Birliyinin sədri Elşad Eyvazlı Şirməmməd Hüseynov mükafatı ilə bağlı tələblərdən söz açaraq, laureat V.Quliyevin bütün parametrlər üzrə layiqli seçim olduğunu bildirib.

Professor Vilayət Quliyev Şirməmməd Hüseynov mükafatına layiq görülməsini böyük şərəf kimi dəyərləndirib, yüksək etimada görə təşəkkürünü bildirib. O, Azərbaycan elminin və publisistikasının inkişafı üçün bundan sonra da həvəslə çalışacağını söyləyib.

Milli Məclisin deputatları Aqil Abbas və Vüqar İsgəndərov, AMŞ İdarə Heyətinin üzvü, "Şərq" qəzetinin baş redaktoru Akif Aşırılı, "Türküstan" qəzetinin baş redaktoru Aqil Camal laureatı səmimi təbrik ediblər, PJB-nin "Şirməmməd Hüseynov mükafatı"nı ustad qələm sahibinin, əvəzsiz müəllimin, böyük ziyalının və alimin irsinə ehtiramın, yüksək qədirlənliyin nümunəsi kimi qiymətləndiriblər.

Xatırladaq ki, 2019-cu ildə təsis olunmuş "Şirməmməd Hüseynov mükafatı"nın 2020-ci il üzrə laureatı araşdırmaçı alim, diaspor fəali Ramiz Abutalıbov, 2021-ci ildəki lauretı isə Bakı Media Mərkəzinin rəhbəri Arzu Əliyeva olublar.

"Xalq qəzeti"

Tokioda 200 hektarlıq günəş paneli

Yaponiyada bərpaulunan enerji istehsalı sahəsində uğurlu nəticələr əldə olunur. Bu günlərdə məlum olub ki, bir il ərzində Tokionun Narita hava limanının ərazisində sahəsi, təxminən, 200 hektar olan günəş paneli quraşdırılacaq.

"Gündoğar ölkə"nin NHK telekanalı məlumat yayıb. Məlumatla görə, bu, dünyada hava limanlarında quraşdırılmış ən böyük günəş paneli olacaq. Layihəyə əsasən, onun gücü 180 MVt olacaq. O, Narita hava limanının ümumi enerji tələbatının təxminən 40 faizini ödəyəcək. Nəhəng günəş panelinin yaradılması və quraşdırılması ilə hava limanının idarəedici şirkəti və "Tokyo Gas" korporasiyası birlikdə məşğul olacaq. Onlar bu layihə üçün vençur şirkət də təsis ediblər. Layihə enerji təhlükəsizliyinin artırılmasına və hava limanının dekarbonlaşdırılmasına yönəldilib.

Yaponiyanın digər böyük şəhərlərindəki aeroportlarda da yaxın gələcəkdə günəş panellərinin quraşdırılması da nəzərdə tutulub.

"Xalq qəzeti"

✓ 2013-cü ildə Ukrayna Milli Mülki Müdafiə Universiteti tərəfindən İdris Balay oğlu Qurbanovun adına verilmiş diplomun qiymət cədvəli itdiyi üçün etibarsız sayılır.

✓ 2008-ci ildə Ukrayna Milli Mülki Müdafiə Universiteti tərəfindən Rəsim İslam oğlu Mehraliyevin adına verilmiş diplomun qiymət cədvəli itdiyi üçün etibarsız sayılır.

✓ 2014-cü il sentyabrın 12-də Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən Əsrafova Günay Gültəx qızının adına verilmiş xidməti vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Hava proqnozu

✓ **Martın 15-də**
✓ **Bakıda və Abşeron yarımadasında** dəyişkən buludlu olacaq, ararib tutulaçağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Şimal-qərb küləyi əsəcək, gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq. Gecə 5-7°, gündüz 13-17° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 768 mm civa sütunundan 762 mm civa sütununa enəcək, nisbi rütubət 60-70 faiz olacaq.
✓ **Naxçıvan şəhəri, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz və Şəur rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə yağıntılı olacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 5-10°, gündüz 18-23° isti olacaq.

✓ **Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd, Ağdam, həmçinin Daşkəsən-Gədəbəy rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 3-8°, gündüz 10-15° isti olacaq.
✓ **Şərq Zəngəzur: Cəbrayıl, Kəlbəcər, Qubadlı, Ləcin, Zəngilan rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə yüksək dağlıq ərazilərdə yağıntılı olacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 3-8°, gündüz 10-15° isti olacaq.
✓ **Qazax, Gəncə, Goranboy, Tərtər, Füzuli rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 5-10°, gündüz 16-21° isti olacaq.
✓ **Balakan, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Ağsu, Şamaxı,**

Siyəzən, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Gecə 5-9°, gündüz 15-20°, dağlarda gecə 0-5°, gündüz 10-15° olacaq.
✓ **Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Beyləqan, Sabirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 5-10°, gündüz 17-22° isti olacaq.
✓ **Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə yağıntılı olacağı ehtimalı var. Ararib duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 7-10°, gündüz 14-19°, dağlarda gecə 5-7°, gündüz 10-15° isti olacaq.

100 ilə zəmanətli disklər

Hamımız məlumatımızı və arxivlərimizi etibarlı şəkildə saxlamaq istəyirik, lakin həm HDD-lər (sərt disklər), həm də ənənəvi "Blu-ray" diskləri (optik daşıyıcılar) uzun illər qorumaq üçün yararlı olmur. Xarici yaddaş disklərinin əksəriyyəti bir neçə onilliklər ərzində işləmək üçün nəzərdə tutulub. Ancaq "Pioneer" şirkəti bu ehtiyacı ödəyəcək yeni "Blu-ray" disklərini təqdim edib. Xəbəri "bbc.com" saytı verib.

Şirkətin uzunmüddətli hazırladığı xarici yaddaş qurğusu olan yeni "Blu-ray" disklərinin məlumatları 100 il etibarlı, təhlükəsiz şəkildə saxlamağına zəmanət verilir. Məhsulun ən mühüm xüsusiyyəti odur ki, o, "JIS X 6257" standartına (optik disklərin keyfiyyət standartı) uyğun gəlir. Bu proqram yalnız sertifikatlaşdırılmış texnikadan istifadə edərək məlumatları yazdır, həm də faylları şifrələyir və saxlama keyfiyyətini yoxlayır.

Qeyd edək ki, yeni disklərin qiyməti təxminən 400 dollardır. Bu qiymətlər fərdi istifadəçi üçün yüksək olsa da, uzunmüddətli məlumatları saxlamaq istəyən dövlət qurumları və şirkətlər üçün münasibdir. Yeni "Blu-ray" disklərinin böyük uğur qazanmasına baxmayaraq, 100 il sonra kiminsə optik disklər və onlara qoşula bilən fərdi kompüterlər işəsal edib-etməyəcəyi sual altındadır.

Əfsanə ƏHƏDLİ,
"Xalq qəzeti"

ilə martın 19-dək keçiriləcək toplantıda bacarıqlarını artıracaqlar.

Monteneqroda boksçular mübarizəyə başlayıb

Monteneqronun Budva şəhərində gənc oğlan və qız boksçular arasında beynəlxalq turnir start götürüb. Beş gün davam edəcək yarışda Azərbaycan yığması 14 idmançı ilə təmsil olunur.

Azərbaycan Boks Federasiyasının məlumatına görə, baş məşqçi Elbrus Rzayev və məşqçi Elvin Məmişzadə Budvada Sübhan Məmmədov (51 kq), Ömər Aslanlı (54 kq), Məhəmmədali Aşuraliyev, Məhəmmədali Qasımlı (hər ikisi 57 kq), Nəsir Səyyad (60 kq), Aslan Quliyev (63.5), Sənan Hətəmov (67 kq), Ziya Həsənov (71 kq) və Səbuhi Əlizadə (92 kq) şans verəcək.

Qızlardan ibarət yığma məşqçi Rafiq İsmayilovun rəhbərliyi altında çıxış edəcək. O,

turnirdə Aysu İsmayılova (48 kq), Nərimin Əlizadə (50 kq), Aynur Mikayılova (52 kq), Qız-bas İsgəndərli (57 kq) və Emili Rzayevanı (66 kq) sinayacaq.

Yarıqda hakimlər sırasında isə Anar Nağıyev, Fikrət Hacıyev və Elxan Quliyev yer alacaq.

Elçin AĞAMİRZƏ, "Xalq qəzeti"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

"Xalq qəzeti"nin kollektivi iş yoldaşları Əli Nəcəfxanlıya əzizi

QƏNİRƏ XANIMIN

vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin maliyyə və audit kafedrasının müdiri, professor Əvəz Ələkbərov AMEA-nın müxbir üzvü, professor Misir Mərdanova və professor Niftalı Qocayevə əzizləri Əməkdar elm xadimi, professor

ELDAR QOCAYEVİN

vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

"Xalq qəzeti"nin kollektivi iş yoldaşları Mirbağır Yaqubzadəyə əzizi

İLQAR AĞAYEVİN

vaxtsız vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:

Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75
Məsul katib: 493-61-02
Texniki şöbə: 493-59-64Mühasibatlıq: 498-85-29
E-mail: xalqqazeti@gmail.com
info@xalqqazeti.az

+994(51) 280-16-44

"Xalq qəzeti"nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:

AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282

TİRAJ 4788

SİFARİŞ 686

QIYMƏTİ 40 qəpik

Növbətçi redaktor

Məsim ABDULLAYEV

Çapa imzalanmışdır
00:00